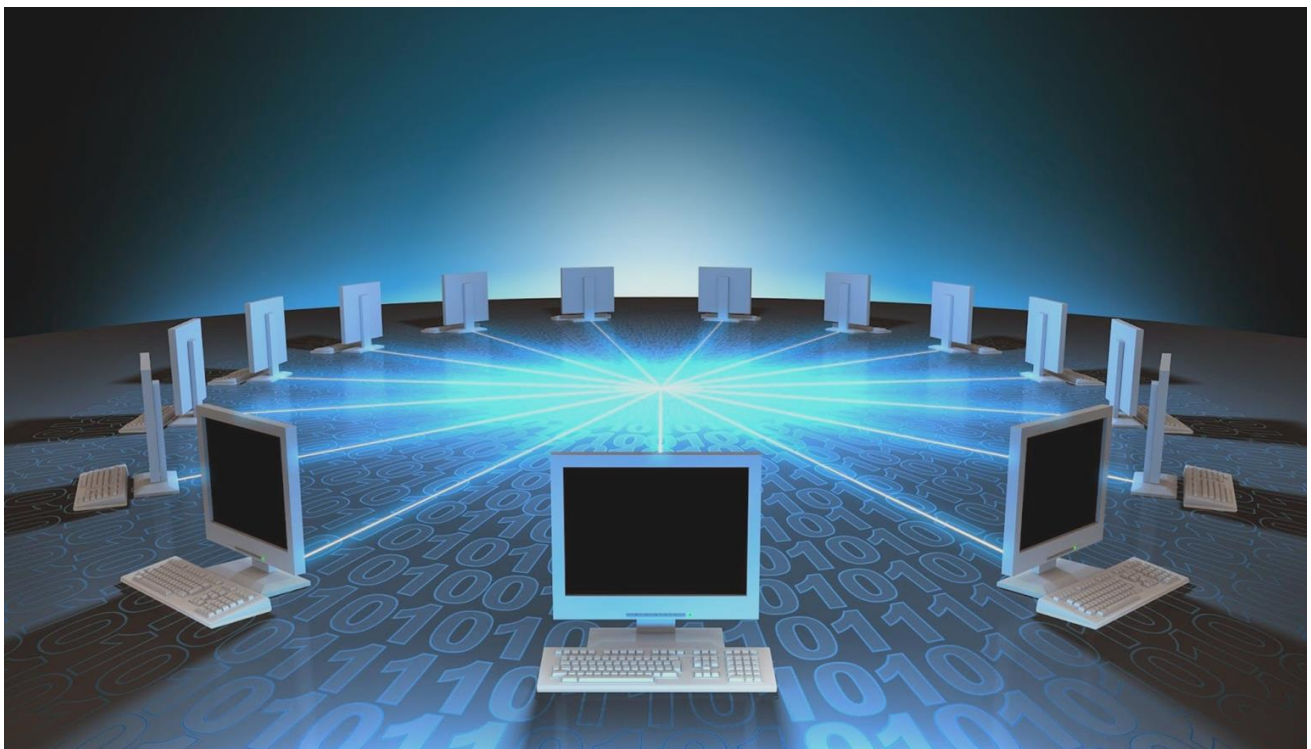

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

**МЕРЕЖА ШКІЛ НОВАТОРСТВА УКРАЇНИ:
РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИХ,
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ**

**NETWORK OF SCHOOLS OF INNOVATION OF UKRAINE:
DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF LEADERS,
SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL AND PEDAGOGICAL STAFF IN THE
CONTEXT OF IMPLEMENTATION OF CONTINUOUS EDUCATION**

DOI: <https://doi.org/10.33272/conf.PANO.2023.23-24.11>

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського

**МЕРЕЖА ШКІЛ НОВАТОРСТВА УКРАЇНИ:
РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИХ,
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ**

**NETWORK OF SCHOOLS OF INNOVATION OF UKRAINE:
DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF LEADERS,
SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL AND PEDAGOGICAL STAFF
IN THE CONTEXT OF IMPLEMENTATION OF CONTINUOUS EDUCATION**

*Електронний збірник тез доповідей
III Всеукраїнської наукової онлайн-конференції
з міжнародною участю*

• • •

23–24 листопада 2023 року

Полтава
ПАНО ім. М. В. Остроградського
2023

УДК 378.046-022.332
М52

*Затверджено вченими радами Полтавської академії неперервної освіти
ім. М. В. Остроградського (протокол № 6 від 25 жовтня 2023 року);
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук
України (протокол № 13 від 29 листопада 2023 року)*

За науковою редакцією Н. І. Білик

Редакційна колегія:

*Віталій Зелюк – директор Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського
(голова редакційної колегії);*

*Микола Кириченко – ректор Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту
освіти» НАПН України (заступник голови редакційної колегії);*

*Надія Білик – професорка Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського
(відповідальний секретар редакційної колегії);*

*Зоя Рябова – завідувачка кафедри менеджменту освіти та права ЦПО ДЗВО «Університет
менеджменту освіти» НАПН України;*

*Надія Любченко – професорка кафедри менеджменту освіти та права ЦПО ДЗВО «Університет
менеджменту освіти» НАПН України;*

*Надія Мельник – доцентка кафедри педагогіки й освітніх інновацій Рівненського обласного
інституту післядипломної педагогічної освіти.*

Рецензенти:

*Хомич Лідія Олексіївна, докторка педагогічних наук, професорка, заступниця директора з
наукової роботи, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України;*

*Сльникова Галина Василівна, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри
педагогіки, методики та менеджменту освіти, Українська інженерно-педагогічна академія*

М52 Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних,
науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації
неперервної освіти : електрон. збірник тез доповідей III Всеукр. наук. онлайн-
конфер. з міжнар. участю / за наук. ред. Н. І. Білик. Полтава; Київ : ПАНО
ім. М. В. Остроградського, 2023. 144 с.

Збірник тез доповідей містить окремі матеріали III Всеукраїнської наукової онлайн-
конференції з міжнар. участю «Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної
компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації
неперервної освіти» (23–24 листопада 2022 року), яка проводилася кафедрою педагогічної
майстерності та інклюзивної освіти Полтавської академії неперервної освіти
ім. М. В. Остроградського. Пропонований збірник тез доповідей висвітлює досвід шкіл новаторства,
організацію мережевої взаємодії регіональних і районних шкіл новаторства керівних, науково-
педагогічних і педагогічних працівників неперервної освіти, досягнення педагогів-новаторів.

Матеріали стануть у нагоді освітянам, які налаштовані на розвиток наукового потенціалу,
підвищення професійної компетентності, прагнуть до цілеспрямованих результатів запровадження
новаторських ідей в освітньому процесі закладів неперервної, післядипломної, вищої, професійної
(професійно-технічної), загальної середньої освіти.

УДК 378.046-022.332

DOI: <https://doi.org/10.33272/conf.PANO.2023.23-24.11>

© ПАНО ім. М.В. Остроградського, 2023
© УМО НАПН України, 2023
© Автори тез доповідей, 2023

Зміст	Content	С.
ВСТУПНЕ СЛОВО	INTRODUCTORY WORD	
Тримаємо освітній фронт: мережева підтримка шкіл новаторства України <i>ЗЕЛЮК Віталій</i>	Keeping the educational front: network support for innovative schools in Ukraine <i>Vitaly ZELYUK</i>	8
ВІТАЛЬНІ СЛОВА	GREETINGS	
Зрощення педагогів-новаторів як потужної сили навчання та виховання молоді <i>ПИЛИПЕНКО Вадим</i>	Fostering teachers-innovators as a powerful force for teaching and upbringing of young people <i>Вадим ПИЛИПЕНКО</i>	10
Координаційний центр розвитку шкіл новаторства закладів освіти України <i>КИРИЧЕНКО Микола</i>	Coordination center for the development of innovation schools of educational institutions of Ukraine <i>Mykola KYRYCHENKO</i>	11
МУЗИЧНЕ ВІТАННЯ	MUSICAL GREETING	
Пісня «Тільки б не було війни» <i>Радченко Анастасія</i>	Song "If only there was no war" <i>Anastasia Radchenko</i>	12
ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ	THESIS	
ПРОГНОЗУВАННЯ ЦІЛЕЙ МАРКЕТИНГОВОГО РОЗВИТКУ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ <i>Кравченко Ганна, Україна</i>	FORECASTING OF MARKETING DEVELOPMENT GOALS IN THE SYSTEM OF TRAINING AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT <i>Hanna Kravchenko, Ukraine</i>	13
МЕТАКОГНІТИВНА САМОРЕГУЛЯЦІЯ ЯК СКЛАДНИК УСПІШНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ <i>Гриньова Марина, Україна</i> <i>Гриньов Роман, Ізраїль</i> <i>Кононова Марина, Україна</i>	METACOGNITIVE SELF-REGULATION AS A COMPONENT OF SUCCESSFUL EDUCATIONAL ACTIVITY OF STUDENTS <i>Maryna Grynova, Ukraine</i> <i>Roman Grynov, Israel</i> <i>Maryna Kononova, Ukraine</i>	17
ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ <i>Рибалка Людмила, Україна</i> <i>Дін Жуцзе, КНР</i> <i>Овсюк Дар'я, Україна</i>	INNOVATIVE ACTIVITY OF A HIGH SCHOOL LECTURER <i>Liudmyla Rybalko, Ukraine</i> <i>Zhujie Ding, China</i> <i>Daria Ovsyuk, Ukraine</i>	25
ОСВІТНІЙ МАРКЕТИНГ ЯК ЧИННИК ДИНАМІЧНОГО РОЗВИТКУ: ДОСВІД ПОЛТАВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВИТИ ІМ. М. В. ОСТРОГРАДСЬКОГО <i>Зелюк Віталій, Україна</i> <i>Петрушко Каріна, Україна</i>	EDUCATIONAL MARKETING AS A FACTOR OF DYNAMIC DEVELOPMENT: THE EXPERIENCE OF M. V. OSTROGRADSKIY POLTAVA ACADEMY OF CONTINUOUS EDUCATION <i>Vitaly Zelyuk, Ukraine</i> <i>Karina Petrushko, Ukraine</i>	28

УПРАВЛІННЯ ОСВІТНИМИ ПОСЛУГАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ (<i>АЕРОКОСМІЧНА ГАЛУЗЬ</i>) Шленьова Марина, Україна	MANAGEMENT OF EDUCATIONAL SERVICES AS A TOOL FOR INCREASING COMPETITIVENESS IN THE SYSTEM OF HIGHER TECHNICAL EDUCATION (<i>AEROSPACE INDUSTRY</i>) Maryna Shlenova, Ukraine	32
УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ВАГОМИЙ ЧИННИК ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ Коврига Олена, Україна	IMPROVING THE QUALITY OF HIGHER EDUCATION AS A SIGNIFICANT FACTOR OF THE TRANSFORMATION OF SOCIETY AND THE STATE Olena Kovryha, Ukraine	34
МІЖКУЛЬТУРНА ВИХОВАНІСТЬ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ Гепенко Людмила, Україна Котелюх Марія, Україна	INTERCULTURAL EDUCATION OF FUTURE DOCTORS Liudmyla Gepenka, Ukraine Mariia Koteliukh, Ukraine	37
МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ВІДКРИТОЇ НАУКИ «ОСВІТА ТА НАВИЧКИ» У ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ Чуб Ольга, Україна Новожилова Марина, Україна	METHODOLOGICAL BASIS FOR THE IMPLEMENTATION OF OPEN SCIENCE PRINCIPLE "EDUCATION AND SKILLS" IN THE FIELD OF INFORMATION TECHNOLOGIES Olga Chub, Ukraine Maryna Novozhylova, Ukraine	40
УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА «ШКОЛА-РОДИНА»: ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ Усатенко Тамара, Україна Усатенко Галина, Україна	UKRAINIAN NATIONAL FAMILY SCHOOL: TRADITIONS AND INNOVATIONS Tamara Usatenko, Ukraine Halyna Usatenko, Ukraine	43
ШКОЛА-РОДИНА – ТВОРЕННЯ ЖИТТЄВОЇ ТРАЄКТОРІЇ ЛЮДИНИ КУЛЬТУРИ Білик Надія, Україна	SCHOOL-FAMILY – CREATING A LIFE TRAJECTORY OF A PERSON OF CULTURE Nadiia Bilyk, Ukraine	47
ШКОЛА-РОДИНА І ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ: ПАРАЛЕЛІ Бровко Інна, Україна	SCHOOL-FAMILY AND PROJECT ACTIVITY: THE PARALLELS Inna Brovko, Ukraine	52
НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: ПРОЄКТУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ПЕДАГОГА Солодовник Валерій, Україна Стрельніков Віктор, Україна	THE NEW UKRAINIAN SCHOOL: DESIGN AND IMPLEMENTATION OF THE INDIVIDUAL EDUCATIONAL TRAJECTORY OF A TEACHER Valeriy Solodovnik, Ukraine Viktor Strelnikov, Ukraine	56
БЕЗБАР'ЄРНІСТЬ У ШКОЛІ ЯК КОМПОНЕНТ БЕЗПЕКИ Калініченко Ірина, Україна	BARRIER FREEDOM IN SCHOOL AS A SECURITY COMPONENT Iryna Kalinichenko, Ukraine	60
ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТОК КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ОСНОВІ ІДЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ФІЗИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ Логвиненко Юлія, Україна Мазуренко Володимир, Україна	FORMATION AND DEVELOPMENT OF KEY COMPETENCIES OF STUDENTS BASED ON THE IDEAS OF THE UKRAINIAN SCHOOL OF PHYSICAL ECONOMY FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT Yulia Logvynenko, Ukraine Volodymyr Mazurenko, Ukraine	63

ОПЕРА-КАЗКА «ЛІСОВА ШКОЛА» БОГДАНИ ФІЛЬЦ (ЛІБРЕТО Т. САВЧИНСЬКОЇ-ЛАТИК) – ДЖЕРЕЛО МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ <i>Бєлікова Валєнтина, Україна</i>	FAIRY-TALE OPERA "FOREST SCHOOL" BY BOHDANA FILTS (LIBRETTO BY T. SAVCHYNSKA-LATYK) – SOURCE OF MUSICAL AND AESTHETIC EDUCATION <i>Valentyna Bielikova, Ukraine</i>	68
ОСОБЛИВОСТІ РОЗБУДОВИ МОДЕЛІ ЗДОРОВОЇ ШКОЛИ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ <i>Ярошенко Таїсія, Україна</i>	PECULIARITIES OF BUILDING A HEALTHY SCHOOL MODEL IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS <i>Taisiia Yaroshenko, Ukraine</i>	70
РОДИННЕ ВИХОВАННЯ ТА ШКІЛЬНА ОСВІТА У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ <i>Дєдєнєв Олєксандр, Україна</i> <i>Цина Андрій, Україна</i>	FAMILY EDUCATION AND SCHOOL EDUCATION IN THE FORMATION OF CIVIC RESPONSIBILITY OF STUDENTS <i>Oleksandr Dedenev, Ukraine</i> <i>Andriy Tsyna, Ukraine</i>	75
ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ШКОЛИ ВОЛОНТЕРІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ <i>Ковалєнко Інна, Україна</i>	CREATION FEATURES OF A VOLUNTEER SCHOOL IN THE CONDITIONS OF DIGITAL TRANSFORMATION <i>Inna Kovalenko, Ukraine</i>	79
ТЕХНОЛОГІЯ ОНЛАЙН-ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ТА БАЗОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ <i>Іваницька Наталія, Україна</i>	TECHNOLOGY OF ONLINE INTERACTION BETWEEN PRIMARY SCHOOL AND BASIC SCHOOL TEACHERS IN A BLENDED LEARNING ENVIRONMENT <i>Nataliia Ivanytska, Ukraine</i>	83
ІННОВАЦІЙНІСТЬ ЯК SOFT SKILL КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ НОВАТОРСЬКОГО РУХУ <i>Любченко Надія, Україна</i>	INNOVATIVENESS AS SOFT & HARD SKILLS OF THE HEAD OF A GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTION IN THE CONTEXT OF THE INNOVATION MOVEMENT <i>Nadiia Liubchenko, Ukraine</i>	87
ІМІДЖ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ: СИНЕРГІЯ SOFT SKILLS AND HARD SKILLS <i>Лучанінова Ольга, Україна</i>	THE IMAGE OF THE HEAD OF AN EDUCATIONAL INSTITUTION: SYNERGY OF SOFT SKILLS AND HARD SKILLS <i>Olha Luchaninova, Ukraine</i>	92
ФОРМУВАННЯ НОВАТОРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ГРОМАДИ ЯК МІСІЯ ЦЕНТРУ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ <i>Колосова Людмила, Україна</i>	INNOVATIVE POTENTIAL FORMATION OF HEADS AND TEACHERS OF COMMUNITY EDUCATION INSTITUTIONS AS A MISSION OF THE CENTER FOR PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL STAFF <i>Lyudmila Kolosova, Ukraine</i>	96
ІНТЕГРАЦІЯ ІТ-РЕСУРСІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ У СИСТЕМУ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ <i>Журєнко</i> <i>Анастасія, Україна</i>	INTEGRATION OF IT RESOURCES AND PEDAGOGICAL INNOVATIONS IN THE CONTINUOUS EDUCATION SYSTEM <i>Anastasiia Zhurenko, Ukraine</i>	100
ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ФАХІВЦІВ У СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА <i>Бєлікова Олена, Україна</i>	PROFESSIONAL BURNOUT OF SPECIALISTS IN THE SYSTEM OF INCLUSIVE EDUCATION AS A PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEM <i>Olena Bielikova, Ukraine</i>	103

ПІСЛЯСЛОВО	AFTERWORD	
ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ШКІЛ НОВАТОРСТВА УКРАЇНИ <i>БЛИК Надія</i>	EDUCATIONAL SPACE OF UKRAINIAN SCHOOLS OF INNOVATION <i>Nadiia BILYK</i>	107
ДОДАТКИ	APPENDICES	
А. Програма III Всеукраїнської наукової онлайн-конференції «Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації післядипломної освіти» (23–24 листопада 2023 року)	Program of the III All-Ukrainian Scientific Online Conference "Network of Innovation Schools of Ukraine: Development of Professional Competence of Managers, Research and Pedagogical Staff in the Context of Postgraduate Education" (November 23-24, 2023)	108
Б. Положення про Координаційний центр розвитку шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів освіти України	Regulations on the Coordination Center for the Development of Schools of Innovation of Managers, Researchers and Teachers of Educational Institutions of Ukraine	124
В. Методичні рекомендації III Всеукраїнської наукової онлайн-конференції з міжнародною участю «Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти»	Methodological recommendations of the III All-Ukrainian scientific online conference with international participation "Network of schools of innovation of Ukraine: development of professional competence of leaders, scientific and pedagogical and pedagogical staff in the context of implementation of continuous education"	129
Г. Зміст електронного наукового фахового журналу «Імідж сучасного педагога», № 6(213), 2023	 Content electronic scientific professional journal "Image of the modern pedagogue". № 6 (213), 2023	132
Д. Фотоматеріали III Всеукраїнської наукової онлайн-конференції з міжнародною участю «Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти»	 Photos of the III All-Ukrainian scientific online conference with international participation "Network of schools of innovation of Ukraine: development of professional competence of leaders, scientific and pedagogical and pedagogical staff in the context of implementation of continuous education"	135

Посилання на матеріали наукової онлайн-конференції:

1. Полтавська РШН [https://sites.google.com/site/novpoltava/Полтавська регіональна школа новаторства - III Всеукраїнська наукова онлайн-конференція з міжнародною участю \(google.com\)](https://sites.google.com/site/novpoltava/Полтавська_регіональна_школа_новаторства_-_III_Всеукраїнська_наукова_онлайн-конференція_з_міжнародною_участю_(google.com))
2. Імідж сучасного педагога: електрон. наук. фах. журн. (категорія «Б»). 2023. № : (213). 150 с. <http://isp.poippo.pl.ua/issue/view/17275>
3. НОВИНИ <https://pano.pl.ua/iii-vseukrainska-naukova-onlajn-konferentsiia-z-mizhnarodnoiu-uchastiu-merezha-shkil-novatorstva-ukrainy-rozvytok-profesijnoi-kompetentnosti-kerivnykh-naukovo-pedahohichnykh-i-pedahohichnykh-pratsivnyh/>
4. Новаторський поступ освітян України. <https://www.facebook.com/profile.php?id=100000932268346>
5. [Школи новаторства: виклики, стратегії, синергія розвитку | Новини - Університет менеджменту освіти \(umo.edu.ua\)](http://umo.edu.ua)

ВСТУПНЕ СЛОВО

ТРИМАЄМО ОСВІТНІЙ ФРОНТ: МЕРЕЖЕВА ПІДТРИМКА ШКІЛ НОВАТОРСТВА УКРАЇНИ

Віталій ЗЕЛЮК,
*директор Полтавської академії
неперервної освіти ім. М. В. Остроградського,
кандидат педагогічних наук, доцент*

Маємо за честь представити шановному товариству збірку доповідей учасників III Всеукраїнської наукової онлайн-конференції з міжнародною участю **«Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти».**

У роботі онлайн-конференції брали участь керівні, науково-педагогічні і педагогічні працівники ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Центрального інституту післядипломної освіти, Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти), Науково-дослідного інституту українознавства МОН України, Державної служби якості освіти України, академій неперервної освіти (Харківської та Полтавської ім. М. В. Остроградського), обласних закладів післядипломної педагогічної освіти (Волинського, Житомирського, Кіровоградського імені Василя Сухомлинського, Рівненського, Сумського, Хмельницького імені Анатолія Назаренка), Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, а також наукові працівники 15 вишів: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Глухівський національний університет імені Олександра Довженка, Криворізький державний педагогічний університет, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Харківський національний медичний університет, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», Український державний університет науки і технологій, Українська інженерно-педагогічна академія.

А також учасниками були працівники Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського НАПН України, здобувачі вищої освіти в Україні, а саме представники Аріельського університету (Ізраїль), Університету Лішуй (Китайська Народна Республіка), Гуйчжоуський професійно-технічний інститут водного господарства і гідроенергетики, (Китайська Народна Республіка).

За результатами наукової онлайн-конференції видано спецвипуск електронного наукового журналу «Імідж сучасного педагога» (категорія «Б») №6 (213), 2023 за темою «Інноваційний маркетинг на ринку освітніх послуг», який містить 21 наукову статтю 31 автора, серед яких є: доктори педагогічних наук – 5, фізико-математичних наук – 1; кандидати педагогічних наук – 8, психологічних – 4, філологічних – 3, медичних – 1, технічних – 1, економічних – 1; магістри, здобувачі вищої освіти. Така інтеграція авторів публікацій свідчить про зацікавленість щодо запровадження новітніх підходів в освітньому процесі закладів вищої освіти та розвитку інновацій в освітньому просторі України.

Збірник тез доповідей III Всеукраїнської наукової онлайн-конференції з міжнародною участю «Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти» містить 24 матеріали 35 авторів, що вирізняються комплексом новаторських ідей, як-от: прогнозування цілей маркетингового розвитку, освітній маркетинг як чинник динамічного розвитку, управління освітніми послугами, метакогнітивна саморегуляція, інноваційна діяльність викладача вищої школи, особливості створення школи волонтерів, технологія онлайн-взаємодії, формування новаторського потенціалу керівників і педагогів, інтеграція ІТ-ресурсів і педагогічних інновацій у систему неперервної освіти, міжкультурна вихованість, українська національна «школа-родина», інноваційність як *soft skills* керівника тощо.

Приємно відзначити, що поширення інноваційного досвіду щодо організації діяльності регіональних шкіл новаторства широко впроваджується у Кіровоградській, Рівненській, Полтавській областях, які протягом 2012–2023 років активно діють у рамках Всеукраїнської школи новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників післядипломної освіти.

Сподіваємося, що обговоривши актуальні питання інноваційного педагогічного досвіду шкіл новаторства України та врахувавши пропозиції учасників наукової онлайн-конференції, наше співтовариство керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників і надалі буде творчо працювати і примножувати здобутки освітян на міжрегіональному рівні.

Провівши всебічний аналіз актуальних проблем новаторського руху в системі неперервної освіти України, глобальних змін в освіті XXI століття, впливу повномасштабної війни на стан навчання дорослих, студентів, учнів, учасники зацентрували увагу на активізації діяльності регіональних і районних шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників неперервної освіти. Звернули увагу на підтримку Координаційного центру розвитку шкіл новаторства закладів освіти України щодо розвинення професійної компетентності педагогів, запровадження технології школи-родини в освітньому просторі нашої держави.

Тримаємо освітній фронт!

СЛАВА УКРАЇНІ!

ВІТАЛЬНІ СЛОВА

**ЗРОЩЕННЯ ПЕДАГОГІВ-НОВАТОРІВ
ЯК ПОТУЖНОЇ СИЛИ НАВЧАННЯ
ТА ВИХОВАННЯ МОЛОДІ**

*Вадим ПИЛИПЕНКО,
перший заступник директора
Полтавської академії неперервної освіти
ім. М. В. Остроградського,
кандидат педагогічних наук*

Від імені адміністрації Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського щиро вітаємо всіх науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, здобувачі наукових ступенів, управлінців і всіх працівників освіти, учасників III Всеукраїнської наукової онлайн-конференції з міжнародною участю «Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і сприяють розповсюдженню ідей новаторства!

У час воєнного стану в Україні не припиняє діяти освітянський фронт, про що засвідчує громадська діяльність шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників неперервної освіти.

Як ніколи, нам необхідні зміни в організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, а також зрощення педагогів-новаторів як потужної сили навчання та виховання студентської та учнівської молоді – Майбутнього нашої України.

Зважаючи на виклики сьогодення і завдання Нової української школи, технологія школи-родини, яку започаткували у 2000 році Петро Кононенко, Мирослав Стельмахович, Тамара Усатенко, Михайло Кононенко та їхня вірна послідовниця Надія Білик, допомагають усім нам визначати нові обрії проекту «Школа нової генерації – українська національна школа-родина».

Хочу підкреслити активну участь в онлайн-конференції не лише закладів неперервної та післядипломної освіти України, але й участі директорів, їхніх заступників, вчителів закладів загальної середньої освіти Волинської, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Полтавської, Рівненської, Чернігівської областей. Від організаційного комітету наукової онлайн-конференції щира вам вдячність!

Зичу всім учасникам онлайн-конференції миру у ваших родин, шкільних родин і в єдиній родині нашої України!

СЛАВА УКРАЇНІ!

КООРДИНАЦІЙНИЙ ЦЕНТР РОЗВИТКУ ШКІЛ НОВАТОРСТВА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Микола КИРИЧЕНКО,

*ректор ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України,
член-кореспондент Національної академії наук вищої освіти України,
доктор філософії, професор кафедри філософії і освіти дорослих*

З метою обговорення актуальних питань підвищення якості освіти, розвитку професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників, забезпечення їхньої мобільності, конкурентоспроможності на ринку праці через активізацію шкіл новаторства України задля впровадження відповідних інновацій в освітньому середовищі неперервної освіти, цього року проводиться III Всеукраїнська наукова онлайн-конференція з міжнародною участю **«Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти»**. Співorganizатори наукової онлайн-конференції: Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

Необхідно відзначити активну діяльність Координаційного центру розвитку шкіл новаторства закладів освіти України, що діє за підтримки Українського відкритого університету післядипломної освіти та його керівниць-координаторок: *Білик Надію Іванівну*, професорку кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського; *Любченко Надію Василівну*, професорку кафедри менеджменту освіти та права ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України; *Мельник Надію Адамівну*, доцентку кафедри педагогіки й освітніх інновацій Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Підкреслимо, що до роботи онлайн-конференції долучилися керівні, науково-педагогічні і педагогічні працівники освітніх установ і закладів загальної середньої освіти, професійної (професійно-технічної), вищої освіти, докторанти, аспіранти, слухачі курсів підвищення кваліфікації – всього 203 особи з 15 областей України.

Усім учасникам наукової онлайн-конференції бажаю плідної роботи, творчого обміну освітніми проектами, досягненнями педагогів-новаторів і здійснення чіткої мережевої підтримки шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників неперервної освіти.

А насамперед, зичу бути непереможними в освітньому просторі України!»!

ПЕРЕМОГА ЗА НАМИ!

СЛАВА УКРАЇНІ!

МУЗИЧНЕ ВІТАННЯ

учасників III Всеукраїнської наукової онлайн-конференції з міжнародною участю «Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти»

Anastasiia Radchenko

Тільки б не було війни

У мережевому просторі шкіл новаторства України вітала перша і найважливіша авторська пісня *Анастасії Радченко*

«ТІЛЬКИ Б НЕ БУЛО ВІЙНИ!».

https://l.instagram.com/?u=https%3A%2F%2Fffm.to%2Fkkr5q56&e=AT0modeFc0FpbCMKLMcNKiyDZjZW1f9SirZ0ZL2JR5jQp2fjfmkzNpQ2SNwZXyJggpWSEvh5YOI7GJt3MPd_NWch8JWe3smD

Пісня про світлу віру у Перемогу незламної неньки України!

МОЛИМОСЬ ЗА ТИХ, ХТО БОРОНИТЬ І ВІДДАЄ СВОЄ ЖИТТЯ У ЦЕЙ НЕЛЕГКИЙ ЧАС!

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УДК 378.046

Кравченко Ганна,

докторка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри педагогіки, психології та менеджменту,

Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Україна

Hanna Kravchenko,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor at the Department of Pedagogy, Psychology and Management,

Bila Tserkva Institute of Continuous Education, State Higher Educational Institution "University of Education Management"

NAES of Ukraine, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-2156-3203>

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=jqcG4twAAAAJ&hl=innovatica@ukr.net>

ПРОГНОЗУВАННЯ ЦІЛЕЙ МАРКЕТИНГОВОГО РОЗВИТКУ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

FORECASTING THE GOALS OF MARKETING DEVELOPMENT IN THE TRAINING AND TRAINING SYSTEM

Актуальність проблеми. Зростаючі вимоги до підготовки технічних кадрів у закладах вищої освіти звертають увагу суспільства на сертифікацію якості діяльності освітніх установ.

Однією з вимог ринкової конкурентоспроможності результатів освітньої діяльності закладу вищої освіти (ЗВО) є наявність системи якості. Інтерес, який виникає у багатьох науково-педагогічних працівників вищої школи дозволяє звернути увагу на можливість використання для ефективного управління концепцій маркетингового управління. Зокрема, йдеться про використання принципів моделі маркетингового управління якістю освіти та вимог міжнародних стандартів ISO серії 9000 для побудови внутрішньої системи менеджменту ЗВО.

Нова якість професійної освіти забезпечується новими стратегіями управління. У сучасних умовах дуже гостро встає проблема пошуку нової філософії освіти, спрямованої на управління задоволенням попиту на освітні послуги, під якими розуміють сукупність знань, умінь, навичок і певного об'єму інформації, використовувані для задоволення специфічної потреби людини і суспільства в інтелектуальному розвитку і придбанні професійних умінь і навичок, тобто освітній маркетинг [2]. Маркетинг в освіті є важливою функцією менеджменту, він забезпечує регулювання ринку освітніх послуг.

Законом України «Про вищу освіту» (2017) якість освітньої діяльності обґрунтовано як сукупність характеристик системи вищої освіти та її складників,

яка визначає її здатність задовольняти встановлені й передбачені потреби окремої особи або (та) суспільства [4].

Для студентів роки навчання у ЗВО є одним із найважливіших періодів життя. Це час здобуття вищої освіти та професійної кваліфікації, етап узгодження своїх власних і професійних бажань і можливостей, орієнтації з умовами і вимогами з боку суспільства та роботодавців, які, зокрема, відбиваються в наборі професій, спеціальностей і посад, що не завжди досить добре відомі випускникам.

У дослідженнях останніх років розглядалися загальні питання управління вищою освітою (С. Андрейчук, П. Вишневський, В. Мануйленко, І. Трегубенко та ін.); модернізації освітнього процесу у закладах вищої освіти (О. Жигло, А. Зубко, А. Харківська та ін.); окремі аспекти організації освітнього процесу (І. Драч, О. Євдокимов, О. Островерх та ін.). Аналіз наукових джерел дав змогу виділити низку праць, у яких розкриваються окремі питання надання якісних освітніх послуг на основі вивчення попиту споживачів. Це роботи В. Андрущенко, Л. Даниленко, Г. Дмитренка, В. Кременя, В. Лутая, В. Маслова, В. Олійника, Т. Сорочан, М. Степка, Т. Сущенко, Є. Хрикова та ін.

Питання управління закладами освіти постає в полі зору таких українських учених, як Н. Волянюк, Г. Єльнікова, В. Камишин, Н. Клокар, Г. Кравченко, В. Луговий, Т. Лукіна, В. Лунячек, З. Рябова, Л. Сергєєва, Г. Тимошко та ін.

У наукових розвідках згаданих учених увага акцентується на тому, що обґрунтування доцільності й необхідності використання маркетингових досліджень в управлінській діяльності забезпечує узгодження сучасних вимог педагогічної теорії та практики й потреб споживачів освітніх послуг і дозволяє здійснити прогнозування подальшого розвитку ЗВО.

Для забезпечення якості надання освітніх послуг закладом вищої освіти, в умовах сьогодення, дієвим механізмом зворотного зв'язку виступають маркетингові дослідження, в основу яких покладено отримання певної інформації. Маркетингова інформація має певну цінність для організації освітнього процесу в системі підготовки та підвищення кваліфікації. Вона полягає у тому, що за її допомогою утворюються передумови для створення або координації стратегії розвитку закладу освіти, вироблення необхідних та обґрунтованих управлінських рішень, вона забезпечує визначення змін у навколишньому та внутрішньому середовищі організації та сприяє врахуванню їх у діяльності. Провідною цінністю є те, що за її допомогою можна виокремити конкурентні переваги й знизити комерційний ризик як у системі підготовки, так і в підвищенні кваліфікації. Саме це сприятиме формуванню позитивного іміджу організації, визнанню на ринку, підвищенню ефективності діяльності. Але сама по собі маркетингова інформація не забезпечує вироблення управлінського рішення та планування діяльності. Вона може тільки утворювати банк (базу) даних, яка допоможе здійснювати прогнозування розвитку системи підготовки та підвищення кваліфікації в умовах закладу вищої освіти.

Прогноз (від грец. *προβουσις* – передбачення, пророкування) – прогноз майбутнього за допомогою наукових методів, а також сам результат

передбачення [2]. Існує певна класифікація прогнозів. Вони класифікуються за термінами: короткострокові, середньострокові, довгострокові, стратегічні; за масштабом: особисті, на рівні підприємства (організації), місцеві, регіональні, галузеві, регіональні, світові (глобальні). Процес побудови прогнозу є прогнозуванням [там само].

Наразі прогнозування набуває значення, що дозволяє зрозуміти саме ключові вимоги до правильного формування цілей управління розвитком: цілі мають бути досяжними (але нелегкими для досягнення); реалістичними; гнучкими (мати можливість для їх коригування відповідно до тих змін, які можуть відбутися в оточуючому середовищі); вимірними (сформульовані так, щоб їх можна було кількісно виміряти чи досягнута ціль); конкретними; сумісними (довгострокові цілі відповідають місії, а короткострокові – довгостроковим), цілі мають бути прийнятними для основних суб'єктів впливу, що визначають діяльність організації та тих, кому доведеться їх досягати [1, с. 161–162].

Важливим моментом прогнозування цілей маркетингового розвитку є розроблення маркетингової стратегії, розставлення пріоритетів. Планування освітньої діяльності в системі підготовки та підвищення кваліфікації ведеться на стратегічному, тактичному й оперативному рівнях. Адміністрації закладу необхідно чітко встановити, що кафедра повинна робити у справжній період часу, щоб досягти бажаних цілей у майбутньому. Без знання реального стану та без урахування наявного ресурсного забезпечення, реальних засобів реалізації завдань, управляти розвитком дуже важко.

Використання маркетингових досліджень і моніторингу в оцінці якості освітньої діяльності допомагає кафедрам ЗВО визначити: чи вирішені освітні (навчальні) цілі; наскільки якісно засвоєні знання студентами/слухачами; чи існують свідчення для вдосконалення роботи викладачів. Необхідність охоплення маркетингово-моніторинговими дослідженнями всіх сфер діяльності кафедри дозволяє досягати високої результативності виконання завдань.

Список використаних джерел

1. Адаптивне управління: Трансформація в закладах освіти різного рівня організації та результативність його практичного впровадження / Г. В. Єльнікова, І. П. Аннієнкова, Г. Ю. Кравченко, С. Г. Немченко, В. С. Ульянова ; за заг. і наук. ред. Г. В. Єльнікової. Харків, 2021. 298 с.
2. Вікіпедія. Вільна енциклопедія. URL: <http://uk.wikipedia.org>
3. Закону України «Про освіту». URL: <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/zakon-ukrajiny/stattya-profesiyniy-rozvitok-pidvischennya-325802.html>
4. Кравченко Г., Мовмига Н. Визначення цілей маркетингового управління для прогнозування розвитку кафедри в закладах вищої освіти. *Імідж сучасного педагога* : електрон. наук. фах. журн. 2019. № 10 (180). С. 26–48.
5. Кравченко Г., Горностаєва О. Підготовка інженерів-педагогів в інженерно-педагогічних закладах вищої освіти в Україні. *Modern education, training and upbringing : collective monograph* / А. Abdullayev, I. Rebar ; International Science Group. Boston : Primedia eLaunch, 2021. Р. 420–426.

References

1. Yelnykova, H. V., Annienkova, I. P., Kravchenko, H. Yu., Nemcheko, S. H., & Ulianova, V. S. (2021). *Adaptivne upravlinnia: Transformatsiia v zakladakh osvity riznoho rivnia orhanizatsii ta rezultatyvnist yoho praktychnoho vprovadzhennia* [Adaptive management: Transformation in educational institutions of different levels of organization and effectiveness of its practical implementation]. Kharkiv [in Ukrainian].
2. *Vikipediia. Vilna entsyklopediia* [Wikipedia. Free encyclopedia]. Retrieved from <http://uk.wikipedia.org> [in Ukrainian].
3. *Zakonu Ukrainy «Pro osvitu»* [Law of Ukraine "On Education"]. Retrieved from <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/zakon-ukrajiny/stattya-profesiyniy-rozvitok-pidvischennya-325802.html> [in Ukrainian].
4. Kravchenko, H., & Movmyha, N. (2019). Vyznachennia tsilei marketynhovooho upravlinnia dlia prohnozuvannia rozvytku kafedry v zakladakh vyshchoi osvity [Defining the goals of marketing management for forecasting the development of the department in institutions of higher education]. *Imidzh suchasnoho pedahoha* [The image of a modern teacher], 10 (180), 26-48 [in Ukrainian].
5. Kravchenko, H., & Hornostaieva, O. (2021). Pidhotovka inzheneriv-pedahohiv v inzhenerno-pedahohichnykh zakladakh vyshchoi osvity v Ukraini [Training of engineer-pedagogues in engineering-pedagogical institutions of higher education in Ukraine]. In A. Abdullayev, I. Rebar (Eds.), *Modern education, training and upbringing: collective monograph* (pp. 420-426). Boston: Primedia eLaunch [in Ukrainian].

УДК 378.015.3:159.923.2-057.875

Гриньова Марина,

докторка педагогічних наук, професорка, ректорка,
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка,
член-кореспондентка НАПН України, Україна

Maryna Grynova,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Rector,
Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-3912-9023>

<https://scholar.google.com/citations?user=YrUKe7UAAAAJ&hl=grinovamv@gmail.com>

Гриньов Роман,

доктор фізико-математичних наук, професор кафедри фізики,
Аріельський університет, Ізраїль

Roman Grynov

Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor of the Department of Physics,
Ariel University, Israel

<https://orcid.org/0000-0001-6500-5724>

<https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=h3RKyaYAAAAJromagrinev@gmail.com>

Кононова Марина,

кандидатка психологічних наук, докторка педагогічних наук,
професорка, завідувачка кафедри психології,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка, Україна

Maryna Kononova,

Candidate in Psychology, Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor, Head of the Department of Psychology,
Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-2994-6866>

<https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=fHtiVdEAAAAJmeershaum@ukr.net>

МЕТАКОГНІТИВНА САМОРЕГУЛЯЦІЯ ЯК СКЛАДНИК УСПІШНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

METACOGNITIVE SELF-REGULATION AS A COMPONENT OF SUCCESSFUL EDUCATIONAL ACTIVITY OF STUDENTS

Актуальність проблеми дослідження. Сучасні дослідження відкривають нам ще одну сторону структури саморегуляції – метасаморегуляцію як компонент метапізнання. Тому відносно новим і фундаментальним у психологічній науці є метакогнітивний підхід до розгляду саморегуляції навчання студентської молоді.

Чимало науковців вважають саморегульовану навчальну діяльність досить широким поняттям, що включає в себе метапізнавальну діяльність. Дослідженню проблем метапізнання, метакогнітивних процесів, визначенню їхніх функцій і структурних компонентів присвячували наукові праці зарубіжні вчені: L. Vol, A. Brown, M. Keener, J. Flawell, D. Hacker, J. Wilson, H. Wellman та ін. Ідеї метапізнання та метакогнітивної саморегуляції є перспективними у галузі педагогічної психології, їхня роль в успішній самоактуалізації особистості поступово вивчається і розкривається українськими науковцями, у числі яких є:

Ю. Адоньєва, Е. Балашов, А. Гриньків, Т. Доцевич, Т. Захарчук, В. Каламаж, Р. Каламаж І. Пасічник, М. Пончук, Т. Хомуленко та ін.

Першоджерелом метапізнавального напрямку в онтогенезі виступили праці Ж. Піаже, які в майбутньому сьогодні знайшли своє відображення в роботах J. Flavell, якого вважають одним із перших дослідників метапроцесів – саме він у 60-х роках ХХ ст. ввів у науковий обіг поняття «метапізнання», розмежував його з метапам'яттю та вперше підкреслив кореляцію між метапізнанням і навчальною діяльністю. У теорії Т. Чернокової процес метапізнання розглядається як накопичення інформаційних знань суб'єкта власне про пізнавальну діяльність як таку загалом, а також про особливості психічної сфери суб'єкта, яка дозволяє суб'єкту пізнавальної діяльності регулювати її, відтворювати у потрібний момент, припиняти її та безпосередньо застосовувати. За авторкою, до структури метапізнання входять контроль, програмування дій і цілепокладання [4].

За Ю. Адоньєвою, метапізнання є універсальною функцією, особливим пізнавальним процесом, що забезпечує якість як мисленнєвої, так і всієї предметної діяльності людини. Основними функціями його є контроль і регуляція всіх пізнавальних процесів, а зміст метакогніцій включає знання, здатності, інформацію про пізнавальні процеси, тому саме вони забезпечують перебіг усієї розумової діяльності людини та є головними чинниками ефективного пізнання, що виявляються у: знаннях і контролі за власним мисленнєвим процесом і навчально-професійною діяльністю; усвідомленні власної розумової діяльності та змісту системи уявлень; моніторингу процесу мислення для його активізації, прийняття рішення [1].

Мета: довести, що метакогнітивна саморегуляція, як компонент метапізнання й основа інтелектуальної рефлексії, має безпосереднє відношення до управління інтелектуальними ресурсами, контролю за протіканням процесів перероблення інформації, а також є внутрішньою умовою здійснення інтелектуальної діяльності, важливим чинником при прийнятті рішень.

Основні результати дослідження. Попередній аналіз наукових джерел дозволяє стверджувати, що питання метакогнітивного пізнання і його складників дуже широке, а тому вимагає окремого ґрунтовного дослідження. Нас же більше цікавлять аспекти метакогнітивної саморегуляції в навчальній діяльності студентської молоді, де ми виходимо зі твердження, що студент як повноцінний суб'єкт освітнього процесу самостійно регулює рівень успішності завдяки свідомому використанню пізнавальних процесів [2].

Несформованість інтелектуальної саморегуляції породжує неуспішність у плані засвоєння знань у заданому темпі, недостатню інтелектуальну продуктивність, нездатність приймати конструктивні рішення і т. д., що прямо перешкоджає досягненню успіху студентами у навчальній діяльності [7, с. 81].

T. Nelson і L. Narens виділяють кілька складників, які важливі для ефективного навчання студентів: метакогнітивні знання, метакогнітивні навички, метакогнітивні переживання [11]. Метакогнітивні знання включають особистісну категорію (знання суб'єкта про себе та інших, міжособистісні відмінності, особистісні особливості, універсальні характеристики пізнання), завданнєву

(уявлення про різновиди завдань та їхні характеристики) та стратегічну (вивчення ефективності різних навчальних стратегій для досягнення навчальних цілей, видів когнітивної діяльності, яку варто використовувати у навчанні).

J. Flawell стверджував, що метакогнітивні знання принципово не відрізняються від інших знань, але їхній об'єкт відрізняється, оскільки вони стосуються когнітивних процесів [9].

Метакогнітивні навички включають планування, аналіз і моніторинг освітніх процесів за допомогою рефлексивності, ефективного розподілу часу і ресурсів, вибір навчальних стратегій, моніторинг їхньої реалізації. Метакогнітивні переживання відображають емоційно-когнітивну реакцію суб'єкта на отримане завдання у певній ситуації (відчуття усвідомлення; відчуття складності; відчуття впевненості; переживання фрустрації, успіху, неуспіху, мотивованості тощо).

На основі загаданих компонентів можна говорити про метакогнітивний досвід – суб'єктивні внутрішні реакції особистості стосовно використання своїх метакогнітивних знань, цілей або стратегій. До метапізнання належать два основні аспекти: рефлексивний (змістовний) – самопізнання особистості, уявлення про власні можливості та обмеження своєї сфери пізнання) та регулятивний (процесуальний) – різні стратегії, інтелектуальні навички, за допомогою яких людина здатна контролювати власне пізнання і керувати ним). Співзалежність цих складників метапізнання виділяється в окрему дослідницьку проблему. Змістовий аспект забезпечує рефлексивність суб'єкта щодо особистісних категорій, категорій завдань і необхідних метакогнітивних стратегій, знання і досвіду тощо, тоді як регулятивний аспект забезпечується метакогнітивним моніторингом і метакогнітивним контролем [2, с. 109].

Ю. Пошехонова, А. Карпов проаналізували особливості функціонування метакогнітивних процесів у навчальній діяльності та встановили, що студенти, які активно застосовують метакогнітивні стратегії, краще встигають, ніж студенти, які застосовують ці стратегії менше, тим самим довели тісний зв'язок метакогнітивної активності з вольовою саморегуляцією. При цьому вчені зауважили, що слабкий розвиток вольової сфери означає нездатність студентів діяти і досягати успіху в умовах недостатнього зовнішнього педагогічного контролю за процесом навчання. Тобто навіть сформована мотивація досягнення, спрямована на професіоналізацію та самореалізацію, буде обмежуватися здібностями студентів до вольових зусиль [3]. Авторами виявлено різні взаємозв'язки компонентів метапізнання та вольової саморегуляції: висока самооцінка метакогнітивних знань тісно пов'язана з наполегливістю суб'єкта і не пов'язана із самовладанням; самооцінка метакогнітивної активності тісно корелює з обома показниками вольової саморегуляції. Визначені взаємозв'язки пояснюються якісним розходженням змісту і функцій метакогнітивних компонентів. Встановлено, що метакогнітивна активність тісніше пов'язана з мотиваційною сферою особистості, ніж метакогнітивні знання. Відмінності між групами студентів із високим і низьким рівнем розвитку компонентів метапізнання обумовлені своєрідністю спрямованості мотивації й полягають переважно в мотивах, що відображають професійні, пізнавальні, творчі потреби, а також потреби у самореалізації [там само].

Е. Балашов [2] великого значення надає метакогнітивному моніторингу у саморегульованому навчанні, вважаючи його провідним чинником успішності здійснення навчальної діяльності, здійснення ефективної пізнавальної діяльності під час навчання у ЗВО та загалом фактором розвитку інтелектуальної діяльності особистості. Вчений розкриває психологічний зміст саморегульованого навчання студентів за допомогою розгляду взаємодії його основних суб'єктів (студент, студентська група, викладач) у конкретних психолого-педагогічних умовах, які сформувалися з урахуванням вимог навколишнього соціокультурного середовища, з метою автономного та відповідального досягнення визначених освітніх та особистісно-професійних цілей. Центральним компонентом цієї системи вчений визначає процес саморегуляції навчальної діяльності студентів, ефективність якого забезпечує системна взаємодія кількох рівнів функціонування суб'єкта навчальної діяльності [там само, с. 125–151]:

– *інтегрального* – розкриває відповідні показники задоволеності навчальною діяльністю (змістом освітнього процесу, обраною професією, стосунками з однокурсниками, викладачами, адміністрацією, дозвіллям) – відчуття значущості, відповідальності та знання результату; академічна успішність як об'єктивний критерій продуктивності навчальної діяльності;

– *особистісного* – формує: різнобічні характеристики ступеня розвитку особистісної рефлексії; рівень розвитку рефлексивних умінь особистісного рівня в навчальній діяльності (усвідомлення студентом особливостей, структури, етапів, способів навчальної діяльності, усвідомлення себе як суб'єкта навчальної діяльності, прагнення студента до пізнання себе, до розкриття свого потенціалу, пізнання своїх можливостей і здібностей і визначення їх рівня порівняно з вимогами навчальної діяльності, здатність до самопостереження, самоконтролю себе в навчанні з метою саморегуляції, аналіз особистого росту в навчальній діяльності, присутність адекватної самооцінки, розуміння ставлення інших, прийняття оцінки іншими власних результатів); самооцінка як здатність об'єктивно оцінювати себе і свої здібності (зіставлення образів реального та ідеального «Я»; оптимальна, із можливістю критичного ставлення до себе, та неоптимальна; адекватна чи неадекватна);

– *мотиваційно-вольового* – характеризує і визначає тип, роль і величину навчальної мотивації у саморегуляції поведінки особистості, показники вольової саморегуляції; підґрунтям є особливості визначення суб'єктом проблемної ситуації, постановлення пізнавального завдання, сукупність стійких мотивів, які сприяють усвідомленню особистісної значущості навчальної діяльності, та прийняття рішення на основі визначення певних альтернатив;

– *емоційно-поведінкового*, який формують показники емоційного інтелекту (внутрішньоособистісний і міжособистісний емоційний інтелект), самоповаги як особистісної здатності оцінювати свої здібності, психологічного благополуччя як комплексного індикатора ступеня реалізації суб'єктом своєї спрямованості, що відображається у відчутті задоволеності життям (наявність цілі в житті, позитивні стосунки з навколишніми, особистісний ріст, автономія й самоприйняття);

– *комунікативного* – містить показники комунікативного самоконтролю та самомоніторингу як тенденції до регулювання власної поведінки, роботи над стратегіями поведінки з метою відповідати вимогам соціальної ситуації, що з позиції суб'єктного підходу розглядається як рівень рефлексії про ситуаційну адекватність поведінки.

– *когнітивного* – включає рівень розвитку рефлексивних умінь когнітивного рівня, самоефективність як упевненість щодо потенційної здатності організувати та здійснити власну діяльність, необхідну для досягнення певної мети на основі інтеграції когнітивних, соціальних і поведінкових компонентів задля обрання оптимальної стратегії в різноманітних ситуаціях [8], а також суб'єктивний контроль як схильність відчувати власну відповідальність за свої дії, здатність контролювати розвиток значущих подій у житті; раціональність/інтуїтивність прийняття рішень – ці критерії покликані координувати виконання особистісних процесів відповідно до навчальних завдань і внутрішньої мети суб'єкта діяльності;

– *метакогнітивного* – визначає студента як активного, цілеспрямованого, саморегульованого учасника освітнього процесу, який здатний його планувати; відповідає за саморегуляцію інтелектуально-пізнавальної діяльності, визначає рівень розвитку рефлексивних умінь метакогнітивного рівня, особливості метакогнітивного досвіду та метакогнітивної усвідомленості (включеності в діяльність).

Саморегуляцію навчальної діяльності студентів Е. Балашов розглядає саме як метакогнітивний рівень ініціювання, мотивування, планування, моніторингу, оцінювання та контролю автономним суб'єктом навчальної діяльності всіх видів і форм власної зовнішньої та внутрішньої активності, що спрямовані на досягнення визначених цілей навчальної діяльності, особистісний і професійний саморозвиток і самореалізацію [2, с. 3]. На переконання автора, когнітивні і метакогнітивні стратегії мають важливе значення у саморегульованому навчанні. Когнітивні стратегії вузько сфокусовані і скеровують студентів на виконання певних конкретних навчальних завдань, вони використовуються для перероблення, зберігання і відтворення інформації, для аналізу, синтезу або трансформації навчальних матеріалів і покликані допомогти студентам здійснювати операції з аналізу інформації, диференціації явищ, передбачають використання прийомів повторення у навчанні. Ці стратегії вимагають усвідомленого узагальнення перебігу процесів планування, контролю та оцінювання студентом результатів свого навчання, і ґрунтуються на обізнаності та усвідомленні студентами щодо цілей свого навчання та розумінні саморегульованого освітнього процесу.

Застосування правильних стратегій у процесі метакогнітивного моніторингу навчальної діяльності сприяє підвищенню студентського рівня незалежності, автономності, самостійності в освітньому процесі. Оскільки студенти не завжди усвідомлюють ефективність і доцільність свідомого використання навчальних стратегій у процесі навчання, роль педагога полягає у формуванні обізнаності студентів про стратегії навчання та постійному заохоченні до їх широкого використання з метою особистісної активності, систематичності й наполегливості у навчанні, досягнення позитивних результатів й успішної самоосвіти. В умовах

підвищення ролі саморегульованого навчання та здійснення його метакогнітивного моніторингу студент повинен вміти чітко оцінити навчальну ситуацію, вибрати відповідні стратегії навчання та проконтролювати їхню ефективність [там само, с. 398].

С. McCornick [10] виокремлює такі складники метапізнання та метамоніторингу особистості у навчальній діяльності: загальні знання про пізнання, що включають метакогніції про пам'ять, процеси читання та писання, процеси вирішення проблем, які виникають під час освітнього процесу у ЗВО тощо; знання суб'єкта навчальної діяльності про власний рівень знань і розумінь; знання ступеня вивчення предмета у процесі навчання; знання ступеня реалізації навчальних завдань; знання про навички та процедури, які суб'єкт може використовувати для поліпшення власної когнітивної діяльності (декларативне знання про стратегії; розуміння, як використовувати ці стратегії – процедурне знання; та розуміння, коли ці навчальні стратегії варто використовувати – умовне знання).

В. Плющ, Ю. Бохан та Т. Форостовська виділяють такі етапи педагогічної підтримки метакогнітивної навчальної траєкторії студентів як процесу, а саме: діагностичний, мотиваційно-стратегічний, формувальний, розвивальний, корегувальний, контрольнo-діагностувальний та рефлексійний. Вони переконані, що навчання метакогнітивним стратегіям дозволяє підвищити ефективність навчальної діяльності в цілому, забезпечує формування найважливішого вміння – вміння вчитися і здатність до неперервної самоосвіти, сприяє досягненню основних освітніх стандартів, забезпечує формування і розвиток усіх видів професійно-особистісних якостей майбутніх фахівців [6, с. 26–28].

Аналіз наукових джерел показує, що в освітньому процесі поняття метакогнітивного моніторингу вивчають у контексті з'ясування того, наскільки ефективно студенти уявляють і використовують власні навчальні можливості й обмеження у процесі навчальної діяльності. Це важливо, адже якщо студенти не можуть розрізнати те, що вони знають і не знають, то чи можна очікувати, що вони контролюватимуть свою навчальну діяльність або зможуть підібрати відповідні стратегії для досягнення своїх цілей [5].

Висновки. Отже, у сучасних дослідженнях метапізнання істотно місце займає вивчення поняття «метакогнітивна обізнаність» (metacognitive awareness), яка у широкому сенсі включає в себе знання можливостей і обмежень власного пізнання, усвідомлення стратегій і прийомів розв'язування задач, а також умов, у яких може бути використана та чи інша стратегія вирішення. Крім цього, метакогнітивна обізнаність стосується також способів регуляції власного пізнання, що реалізуються у процесі планування, моніторингу та оцінки рішення визначеного завдання. Дослідження показують, що чим краще суб'єкт обізнаний про власні пізнавальні процеси, тим успішнішим він є у вирішенні різних, зокрема й академічних, завдань.

Список використаних джерел

1. Адоньєва Ю. А. Метакогнітивне навчання майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах: досвід та особливості впровадження. *ScienceRise. Pedagogical Education*. 2017. № 6. С. 10–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/texcped_2017_6_4
2. Балашов Е. М. Метакогнітивний моніторинг саморегульованого навчання студентів : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07 / Національний університет «Острозька академія». Острог, 2020. 504 с.
3. Гриньків А. Метакогнітивні дослідження в контексті освітніх інновацій. *Вища освіта України*. 2016. № 2. С. 37–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2016_2_8
4. Доцевич Т. І. Метакогнітивна компетентність суб'єкта педагогічної діяльності у вищій школі : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07. Харків, 2016. 447 с.
5. Захаревич Н. В. Психологічні механізми метакогнітивного моніторингу в процесі формування ключових компетентностей у старшокласників. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Психологія і педагогіка*. 2018. № 6. С. 49–53.
6. Плющ В. М., Бохан Ю. В., Форостовська Т. О. Стратегії метакогнітивного розвитку майбутніх учителів природничих дисциплін. *World Science*. 2018. № 8 (36), vol. 3. DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws
7. Попчук М. А. Особливості метакогнітивної саморегуляції у контексті прийняття рішень. *Проблема вибору: психологічний, суспільно-політичний та інформаційний аспекти : матеріали міждисциплінарної наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених (29 листоп. 2012 р., м. Острог) / за заг. ред. О. В. Матласевич. Острог : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2013. С. 80–82.*
8. Савченко С. В. Трансформація глобального інформаційного суспільства в «суспільство знань» як фактор формування інтелектуального капіталу нації. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії : зб. наук. пр. Запоріжжя*, 2017. Вип. 70. С. 84–93.
9. Flavell J. H., Miller P., Miller S. *Cognitive Development*. Third edition. Englewood Cliffs, NJ : Prentice Hall, 1993
10. McCornick C. B. Metacognition and learning. *Handbook of Psychology: Educational Psychology* / eds.: W. B. Reynolds, G. E. Miller. Hoboken, NY :Wiley, 2003. P. 79–102.
11. Nelson T., Narens L. Metamemory: A theoretical framework and new findings. *The psychology of learning and motivation* / ed. G. H. Bower. New York : Academic Press, 1990. Vol. 26. P. 125–141.

References

1. Adoniev, Yu. A. (2017). Metakohnityvne navchannia maibutnikh fakhivtsiv u vyshchikh navchalnykh zakladakh: dosvid ta osoblyvosti vprovadzhennia [Metacognitive training of future specialists in higher educational institutions: experience and implementation features]. *ScienceRise. Pedagogical Education*, 6, 10-13. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/texcped_2017_6_4 [in Ukrainian].
2. Balashov, E. M. (2020). *Metakohnityvnyi monitorynh samorehulovanoho navchannia studentiv* [Metacognitive monitoring of students' self-regulated learning]. (D diss.). Ostroh [in Ukrainian].
3. Hrynkiv, A. (2016). Metakohnityvni doslidzhennia v konteksti osvitnikh innovatsii [Metacognitive research in the context of educational innovations]. *Vyshcha osvita Ukrainy* [Higher education of Ukraine], 2, 37-43. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2016_2_8
4. Dotsevych, T. I. (2016). *Metakohnityvna kompetentnist sub'iekta pedahohichnoi diialnosti u vyshchii shkoli* [Metacognitive competence of the subject of pedagogical activity in higher education]. (D diss.). Kharkiv [in Ukrainian].
5. Zakharevych, N. V. (2018). *Psykhologichni mekhanizmy metakohnityvnoho monitorynhu v protsesi formuvannia kliuchovykh kompetentnostei u starshoklasnykiv*

[Psychological mechanisms of metacognitive monitoring in the process of forming key competencies in high school students]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»*. *Psykhohiia i pedahohika [Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". Psychology and pedagogy]*, 6, 49-53 [in Ukrainian].

6. Pliushch, V. M., Bokhan, Yu. V., & Forostovska, T. O. (2018). Stratehii metakohnitivnoho rozvytku maibutnikh uchyteliv pryrodnychkh dystsyplin [Strategies of metacognitive development of future science teachers]. *World Science*, 8 (36), 3. DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws [in Ukrainian].

7. Popchuk, M. A. (2013). Osoblyvosti metakohnitivnoi samorehuliatcii u konteksti pryiniattia rishen [Peculiarities of metacognitive self-regulation in the context of decision-making]. In O. V. Matlasevych (Ed.), *Problema vyboru: psykholohichni, suspilno-politychni ta informatsiyni aspekty [The problem of choice: psychological, socio-political and informational aspects]*: materialy mizhdystsyplinarnoi nauk.-prakt. konf. studentiv ta molodykh vchenykh (pp. 80-82). Ostroh: Vyd-vo Nats. un-tu «Ostrozka akademiia» [in Ukrainian].

8. Savchenko, S. V. (2017). Transformatsiia hlobalnoho informatsiinoho suspilstva v «suspilstvo znan» yak faktor formuvannia intelektualnoho kapitalu natsii [The transformation of the global information society into a "knowledge society" as a factor in the formation of the nation's intellectual capital]. In *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii [Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy]*: zb. nauk. pr. (Is. 70, pp. 84-93). Zaporizhzhia [in Ukrainian].

9. Flavell, J. H., Miller, P., & Miller, S. (1993). *Cognitive Development*. Third edition. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

10. McCornick, C. B. (2003). Metacognition and learning. In W. B. Reynolds, G. E. Miller (Eds.), *Handbook of Psychology: Educational Psychology* (pp. 79-102). Hoboken, NY: Wiley.

11. Nelson, T., & Narens, L. (1990). Metamemory: A theoretical framework and new findings. In G. H. Bower (Ed.), *The psychology of learning and motivation* (Vol. 26, pp. 125-141). New York: Academic Press.

УДК 378.091.12

Рибалко Людмила,

докторка педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, Україна

Liudmyla Rybalko,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Education and Innovative Pedagogy,
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-1262-8551>

https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=ROI_ZxkAAAAJ_akme15@ukr.net

Дін Жуцзе,

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
кафедри освітології та інноваційної педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна;
викладачка, Педагогічний коледж для дітей раннього віку,
Університет Лішуй, Китайська Народна Республіка

Rujie Ding,

student of the third (educational and scientific) level of higher education
at the Department of Educational Studies and Innovative Pedagogy,
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Ukraine;

Teacher, Pedagogical college for young children, Lishui University, Lishui, China

<https://orcid.org/0000-0003-1402-0961>

dingrujie71@sina.com

Овсюк Дар'я,

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
кафедри освітології та інноваційної педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна

Daria Ovsyuk,

Postgraduate student at the Department of Education and Innovative Pedagogy,
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-2823-9318>

https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=Dt4JRYMAAAAAJ_darakharkov@hnpu.edu.ua

darakharkov@hnpu.edu.ua

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

INNOVATIVE ACTIVITY OF A HIGH SCHOOL LECTURER

Актуальність проблеми дослідження. У сучасних складних невизначених умовах викладач вищої школи має постійно шукати нові освітні методи, техніки та засоби для підвищення власної конкурентоспроможності, тобто, здійснювати інноваційну діяльність. Ефективно розроблена та застосована інновація, результат такої діяльності, стане матеріалом публікації, підвищить показники успішності здобувачів вищої освіти, популяризує вибіркочу дисципліну. Також інноваційна діяльність послуговує професійному самовдосконаленню та саморозвитку науково-педагогічного працівника. Розуміння складників поняття допоможе викладачу цілеспрямованіше

здійснювати, а установі – супроводжувати інноваційну діяльність викладача вищої школи.

Мета: проаналізувати компоненти інноваційної діяльності викладача вищої школи.

Основні результати дослідження. У нормативних документах України наукові дискусії оновлення та вдосконалення форм, методів, змісту, засобів освітньої діяльності описано за допомогою терміну «інноваційна діяльність». Відповідно до «Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти» [3] інноваційна діяльність – така, що використовує результати передових наукових досліджень для вдосконалення системи освіти та має суб'єктами всіх її учасників, навіть і науково-педагогічних працівників. Результатом інноваційної діяльності у сфері освіти є інновація – такий новітній освітній продукт, який випереджає або принципово відрізняється від того, що вже існує [2].

Отже, завданням інноваційної діяльності є створення унікальних методів, засобів, технологій навчання. На нашу думку, визначальну роль у цьому відіграє креативність викладача.

На думку авторського колективу на чолі з О. Дубасенюк [1], креативність викладача має проявлятися у наступному: творчому підході до створення завдань, чутливості до проблем та невизначеностей, гнучкості при впровадженні інновації, метафоричності та багатогранності думки.

Погодимось з поглядами авторів і доповнимо їх. На нашу думку, ще одним важливим виявом креативності є вміння застосовувати традиційні освітні методи та технології, наявні засоби для нестандартного використання під час виконання професійних обов'язків викладачем вищої школи.

Креативність є важливою, проте не єдиним складником інноваційної діяльності викладача вищої школи. На нашу думку, іншим складником є розвинута науково-дослідницька компетентність, вміння вільно та ефективно застосовувати технології наукового пізнання. Інновація виникає через об'єктивні причини незадоволеності існуючими продуктами для вирішення професійних завдань, отже, викладач має знати, як: виокремити головну проблему, проаналізувати стан її дослідження, запропонувати інновацію, створити програму її запровадження, опрацювати результати дослідження, представити їх науковій спільноті [3]. Зауважимо також, що це потребуватиме від викладача таких якостей, як-от: критичність і системність мислення, прогностичність, академічна доброчесність.

Останньою за переліком, але не за важливістю складником інноваційної діяльності викладача вищої школи є його особиста вмотивованість до здійснення інноваційної діяльності, визнання її як такої, що сприяє професійному саморозвитку, самореалізації, акмеологічному зростанню фахівця. Такий викладач постійно здійснює моніторинг актуальних проблем та аналіз наявних шляхів їхнього вирішення; втілює свої здібності та ідеї у власних інноваційних розробках; не зупиняється на досягнутому, постійно вдосконалює або винаходить нові освітні продукти.

Висновки. Отже, проведений аналіз дав нам змогу виокремити компоненти інноваційної діяльності викладача вищої школи, як-от: креативний, компетентнісний та акмеологічний.

Список використаних джерел

1. Дубасенюк О., Вознюк О., Копетчук В. Типи спрямованості особистості і науково-педагогічної діяльності викладача вищої школи. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка.* 2022. № 36, т. 2. С. 18–24. URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/304/395> (дата звернення: 12.11.2023).
2. Інновація : Вільний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/f/innovacija> (дата звернення: 12.11.2023).
3. Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти : Наказ Міністерства освіти і науки 12.05.2023 р. № 552. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1155-23#Text> (дата звернення: 12.11.2023).
4. Тверезовська Н. Т., Сидоренко В. К. *Методологія педагогічного дослідження : навч. посіб.* Київ : Центр учбової літератури, 2013. 440 с.

References

1. Dubaseniuk, O., Vozniuk, O., & Kopetchuk, V. (2022). Typy spriamovanosti osobystosti i naukovo-pedahohichnoi diialnosti vykladacha vyshchoi shkoly [Types of orientation of the personality and scientific and pedagogical activity of the teacher of the higher school]. *Pedahohichna osvita: Teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika* [Pedagogical education: Theory and practice. Psychology. Pedagogy], 36, 2, 18-24. Retrieved from <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/304/395> [in Ukrainian].
2. *Innovatsiia* [Innovation]: Vilnyi tлумachnyi slovnyk. Retrieved from <http://sum.in.ua/f/innovacija> [in Ukrainian].
3. *Polozhennia pro poriadok zdiisnennia innovatsiinoi diialnosti u sferi osvity* [Regulations on the procedure for carrying out innovative activities in the field of education]: Nakaz Ministerstva osvity i nauky 12.05.2023 r. № 552. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1155-23#Text> [in Ukrainian].
4. Tverezovska, N. T., & Sydorenko, V. K. (2013). *Metodolohiia pedahohichnoho doslidzhennia* [Methodology of pedagogical research]: navch. posib. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].

УДК 37.07:339.138

Зелюк Віталій,

кандидат педагогічних наук, доцент, директор,
Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна

Vitaly Zelyuk,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Director,
M. V. Ostrohradskiyi Poltava Academy of Continuous Education, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-6359-9936>

<https://scholar.google.com/citations?user=zeHswloAAAAJ&hl>

vvzeliuk@gmail.com

Петрушко Каріна,

Head of the Educational Marketing and Development Center,
Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна

Karina Petrushko,

head of the educational marketing and development center,
M. V. Ostrohradskiyi Poltava Academy of Continuous Education, Ukraine

<https://orcid.org/0009-0005-3384-8117>

petrushko@pano.pl.ua

**ОСВІТНІЙ МАРКЕТИНГ ЯК ЧИННИК ДИНАМІЧНОГО РОЗВИТКУ:
ДОСВІД ПОЛТАВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ
ІМ. М. В. ОСТРОГРАДСЬКОГО**

**EDUCATIONAL MARKETING AS A FACTOR OF DYNAMIC DEVELOPMENT:
THE EXPERIENCE OF M. V. OSTROGRADSKIY
POLTAVA ACADEMY OF CONTINUOUS EDUCATION**

Актуальність проблеми. Завдання, що стоять нині перед освітніми установами – це необхідність опору їхньої діяльності на маркетингові знання та підходи, здатність пристосовуватися до сучасної економічної ситуації, розуміння свого стану на вітчизняному та європейському ринку освітніх послуг, виявлення та розвиток власних конкурентних переваг, зміна ставлення до освітнього процесу з боку його основних учасників – виробників і споживачів.

Мета статті: ґрунтуючись на сучасному положенні науки про маркетинг, дослідити особливості визначень основних понять, цілей, функцій і напрямів маркетингової діяльності стосовно сфери освітніх послуг; поділитися досвідом роботи центру освітнього маркетингу та розвитку Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського (далі – ПАНО ім. М. В. Остроградського).

Основні результати дослідження. Формування сучасного ринку освіти з європейським вектором розвитку розпочалось в Україні на початку 90-х років і було спричинено переходом економіки країни до ринкової та започаткуванням у багатьох ЗВО платної системи навчання. Ринок освітніх послуг – це всі потенційні споживачі, що прагнуть задовольнити свої потреби в освіті, здатні вступити у відносини обміну з продавцем [4]. Є й інше визначення ринку освітніх послуг, згідно з яким вони є складним комплексом економічних відносин суб'єктів економічної системи вищої освіти, що покликаний задовольнити

потреби суспільства у фахівцях і споживачів в отриманні певної кваліфікації за відповідною спеціальністю [6].

Більшість учених, що досліджують формування ринкових відносин у сфері освіти, розуміють під поняттям «ринок освітніх послуг» сукупність економічних відносин, які складаються між виробниками (закладами освіти) і споживачами щодо купівлі-продажу товару «освітня послуга». Однак є й інші точки зору.

Зокрема, В. Александров не розглядає освітню послугу як товар, а характеризує її як процес і зазначає, що освітня послуга – це організований процес навчання для одержання необхідних знань, навичок і вмінь [1].

За В. Сенашенко, Г. Ткач, освітня послуга – це система знань, умінь і навичок, які набуваються в процесі навчання, а згодом використовуються для задоволення потреб людини, суспільства і держави [5].

Підвищення ефективності функціонування ринку освітніх послуг передбачає запровадження маркетингового підходу в організації діяльності у сфері освітніх послуг. Маркетинг освітніх послуг – це комплекс дій, спрямованих на створення, підтримку або зміну поведінки цільової аудиторії щодо відношення до цих послуг та їхніх суб'єктів. Освітній маркетинг повинен забезпечувати найпродуктивніше задоволення потреб: особистості – в освіті; закладу освіти – у конкурентоспроможності на ринку і підвищенні матеріального добробуту викладачів; підприємств та організацій – у кваліфікованому персоналі; суспільства – у розширеному відтворенні трудового й інтелектуального потенціалу країни [3].

Від розвитку ринку освітніх послуг залежать ступінь професіоналізму і кваліфікації робочої сили та рівень розвитку такого фактору, як праця; розвиток науки і науково-технічного прогресу; виконання соціальної функції держави та ефективність національної економіки країни загалом [2].

У функції маркетингу входять дослідження і прогнозування кон'юнктури ринку, виявлення нових і перспективних освітніх послуг, визначення оптимальних показників їх обсягу, якості, асортименту і сервісу, ціноутворення, комунікаційної діяльності, просування і продажу, а також їхній супровід у процесі споживання. Маркетинг освітніх послуг має забезпечувати і власну освіту, і розвиток закладу освіти водночас, вирішуючи проблеми персоналу для здійснення маркетингової діяльності в освіті.

Основними напрямками дій у сфері маркетингу освітніх послуг є: одержання інформації, аналіз ситуації, аналіз конкуренції, одержання внутрішньої інформації (оперативні і статистичні дані, бухгалтерський облік закладу освіти), отримання зовнішньої інформації, дослідження ринку.

Маркетингові дослідження – це систематичне збирання, опрацювання й аналіз інформації та можливостей, розроблення рекомендацій на підставі цих даних.

Дедалі більшого значення набуває такий складник комплексу маркетингу, як маркетингові комунікації. Система їх спрямована на інформування, переконання, нагадування про свій заклад освіти, а також створення позитивного іміджу компанії.

Розуміючи, що у сучасних умовах маркетингові знання та підходи є невід'ємним фактором регулювання ринку освітніх послуг, саме вперше у ПАНО ім. М. В. Остроградського у 2021 році було створено Центр освітнього маркетингу та розвитку.

Основними завданнями центру є:

- розроблення та супровід втілення єдиної внутрішньої та зовнішньої стратегії маркетингового розвитку ПАНО ім. М. В. Остроградського;
- налагодження співпраці з фізичними та юридичними особами в галузі організації процесу підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- здійснення аналітичної та прогностичної діяльності щодо розвитку ринку надання освітніх послуг;
- проведення інформаційно-просвітницької роботи з підвищення рівня обізнаності громадськості щодо діяльності ПАНО ім. М. В. Остроградського, формування та підтримки позитивного іміджу;
- здійснення моніторингу можливостей налагодження співпраці з фізичними та юридичними особами у галузі надання освітніх послуг.

Для реалізації цих завдань Центр моделює систему освітнього маркетингу у ПАНО ім. М. В. Остроградського – проводить Дні відкритих дверей, співпрацює з медіа, взаємодіє з територіальними громадами області, розвиває відносини з вітчизняними та іноземними освітніми організаціями, бере участь у наукових ярмарках, конференціях, семінарах, дослідженнях, круглих столах. Ефективним майданчиком для фахового обговорення педагогами області своєї професійної діяльності став новий тренд освітньої комунікації – Цифровий офіс ПАНО ім. М. В. Остроградського.

Центр освітнього маркетингу та розвитку брав участь у проведенні таких заходів :

1. Участь у виставці «Освітні інновації Нової української школи 2020/2021 років» Національного освітнього форуму «Нова українська школа 2021» (листопад 2021).
2. Проведення обласного проєкту конкурсу «Школа майбутнього» (вересень – листопад 2021).
3. Проведення основного етапу міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022 – збирання даних у закладах освіти, які потрапили до вибірки учасників (жовтень 2022).
4. Підписання меморандуму про співпрацю ПАНО ім. М. В. Остроградського та центрами професійного розвитку педагогічних працівників територіальних громад Полтавської області (травень 2023).
5. Проведення зустрічі та підписання угоди про співпрацю між працівниками ПАНО ім. М. В. Остроградського та очільником КЗ «Інклюзивно-ресурсний центр» С. Зайцевим (листопад 2023).
6. Проведення обласного ярмарку кращих розробок навчальних матеріалів для дистанційного компонента освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти (вересень-жовтень 2023).

7. Проведення круглого столу «Успішне навчання й викладання: з досвіду роботи закладів освіти за науково-педагогічним проєктом “Інтелект України”» (жовтень 2023).

Висновки. Становлення ринкових відносин у сфері освітніх послуг є сучасною невід’ємною тенденцією у розвитку системи освіти. Центр освітнього маркетингу та розвитку ПАНО ім. М. В. Остроградського цілеспрямовано здійснює роботу щодо формування її стратегії й тактики маркетингової діяльності, забезпеченням всебічного представлення закладу в інформаційному просторі освітньої спільноти, підготовкою та реалізацією різноманітних проєктів і заходів.

Список використаних джерел

1. Александров В. Т. Освітня послуга: суть та моделі якості. *Освіта і управління*. 2006. № 1. С. 156–164.
2. Білоусова С. В. Маркетинг освітніх послуг: стан, тенденції, перспективи. *Бізнес-Навігатор*. 2015. № 1 (36). С. 39–43.
3. Вільчинська С. Б., Ковальчук С. В. Сфера освітніх послуг як об’єкт маркетингу відносин. *Формування ринкової економіки* : зб. наук. пр. Спец. вип. *Маркетингова освіта в Україні*. Київ : КНЕУ, 2011. С. 14–25.
4. Зарубіна В. В. Сутність та специфіка маркетингу освітніх послуг в Україні. *Економічні проблеми сталого розвитку* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер. / за заг. ред.: О. В. Прокопенко, О. В. Люльова. Суми, 2014. Т. 2. С. 157–158.
5. Карпюк О. А. Теоретичні аспекти ринку освітніх послуг. *Наука й економіка*. 2009. № 2 (14). С. 297–299.
6. Сиченко В. В. Сутність та особливості маркетингу освітніх послуг в Україні. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/2/10.pdf>

References

1. Aleksandrov, V. T. (2006). Osvitnia posluha: sut ta modeli yakosti [Educational service: essence and models of quality]. *Osvita i upravlinnia [Education and management]*, 1, 156-164 [in Ukrainian].
2. Bilousova, S. V. (2015). Marketynh osvitnikh posluh: stan, tendentsii, perspektyvy [Marketing of educational services: state, trends, prospects]. *Biznes-Navihator [Business-Navigator]*, 1 (36), 39-43 [in Ukrainian].
3. Vilchynska, S. B., & Kovalchuk, C. V. (2011). Sfera osvitnikh posluh yak ob'iekt marketynhu vidnosyn [The sphere of educational services as an object of relationship marketing]. In *Formuvannia rynkovoї ekonomiky [Formation of the market economy]: zb. nauk. pr. (Spets. vyp. Marketynhova osvita v Ukraini, pp. 14-25)*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
4. Zarubina, V. V. (2014). Sutnist ta spetsyfika marketynhu osvitnikh posluh v Ukraini [The essence and specifics of marketing educational services in Ukraine]. In O. V. Prokopenko, O. V. Liulova (Eds.), *Ekonomichni problemy staloho rozvytku [Economic problems of sustainable development]: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konfer. (Vol. 2, pp. 157-158)*. Sumy [in Ukrainian].
5. Karpiuk, O. A. (2009). Teoretychni aspekty rynku osvitnikh posluh [Theoretical aspects of the educational services market]. *Nauka y ekonomika [Science and economics]*, 2 (14), 297-299 [in Ukrainian].
6. Sychenko, V. V. *Sutnist ta osoblyvosti marketynhu osvitnikh posluh v Ukraini [The essence and peculiarities of marketing of educational services in Ukraine]*. Retrieved from <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/2/10.pdf> [in Ukrainian].

УДК 378

Maryna Shlenova,
*PhD in Philology, Associated Professor, Associated Professor
of the Department of Document Studies and Ukrainian Language,
National Aerospace University "Kharkiv Aviation Institute", Ukraine*

Шленьова Марина,
*кандидатка філологічних наук, доцентка,
доцентка кафедри документознавства та української мови,
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут», Україна
<https://orcid.org/0000-0003-4297-6872>
<https://scholar.google.ru/citations?hl=uk&user=cfjOnsIAAAAJ>
m.shlenova@khai.edu*

**MANAGEMENT OF EDUCATIONAL SERVICES AS A TOOL FOR INCREASING
COMPETITIVENESS IN THE SYSTEM OF HIGHER TECHNICAL EDUCATION
(AEROSPACE INDUSTRY)**

**УПРАВЛІННЯ ОСВІТІМИ ПОСЛУГАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
(АЕРОКОСМІЧНА ГАЛУЗЬ)**

The relevance of the research. In today's world, education is recognized as one of the key factors for the successful development of society and personal self-improvement. However, the conditions of continuous change are changing rapidly, and the education system must adapt to new requirements and challenges.

In this context, the management of educational services is becoming an important tool for increasing the competitiveness of the higher education system. Higher technical education institutions, particularly aviation universities, play a key role in training specialists for the aviation and aerospace industry, especially during martial law [1; 2]. Managing educational services at an aviation university is a complex task that involves planning, organizing, controlling, and constantly updating educational programs and processes.

The aim of the article is to study and analyze the impact of effective management of educational services on increasing competitiveness in the system of higher technical education with a special emphasis on the aerospace industry.

The main statements. One of the key advantages of management in education is the ability to create a correlation between the needs of students and the capabilities of educational institutions. Research in this area can identify market needs for specific programs, skills, and competencies. This information can be used to develop and launch new educational programs that meet these needs and thus increase the institution's attractiveness to students.

Therefore, the management of educational services at an aviation university begins with the development of relevant and industry-specific educational programs. As the aviation industry is constantly changing and evolving, educational programs need to be constantly updated. This requires cooperation with industry experts,

engineers, pilots, and other professionals who can provide insights and recommendations to improve the learning process.

The management of educational services also includes the selection and training of qualified teaching staff. Teachers must not only have in-depth knowledge in their chosen field but also the pedagogical skills to effectively transfer this knowledge to students. The use of management in education also helps to improve communication between the institution and students. Modern technology and social media make communication more accessible and effective. By creating an attractive online profile and using interactive platforms, educational institutions can keep in touch with students, provide them with useful information, and respond to their queries. Managing educational services also includes creating a student support system. Academic advisors and mentors can help students choose the best learning paths, solve problems, and provide support during their studies.

The management of educational services at an aviation university is a complex and important task because this field of education is of great importance for the safety and development of the aviation industry. In addition, the aviation industry is extremely technologically demanding. Therefore, the management of educational services should include the constant updating and modernization of training equipment and laboratories so that students have the opportunity to learn with the help of modern technologies and practical experience. Innovation, pedagogical skills, and keeping abreast of modern technologies are key components of successful educational service management in this field. Ensuring high-quality education and training of students is the key to the success of aviation universities and the industry as a whole.

Management of educational services helps to improve the image of an educational institution. The quality of education and the reputation of the institution play an important role in students' choice of a place to study. Effective management of educational services also requires an evaluation and reporting system. The university should constantly monitor student progress, the quality of education, and the compliance of programs with industry standards. This helps to identify problems in time and make necessary adjustments. The chosen management strategies contribute to the positive image of the educational institution, enhancing its positive aspects and directing efforts to improve its weaknesses.

Conclusion. Thus, educational service management is an important tool for increasing competitiveness in the higher technical education system. It helps educational institutions to adapt to changes in market requirements, attract students, and improve the quality of education.

References

1. Shlenova, M. (2023). Peculiarities of personnel management under the martial law. In *Transkordonne spivrobotnytstvo v umovah zbroinykh konfliktiv: materialy kruglogo stolu* (pp. 87-88). Odesa [in English].
2. Shlenova, M. (2023). Peculiarities of educational personnel management in the conditions of war (experience of NAU «KHA»). In *Aktualni problemy menedzhmentu ta publichnogo upravlinnia v umovakh suchasnykh vyklykiv: materialy dopovidei IV Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferencii z mizhnarodnoiu uchastiu* (pp. 183-184). Ternopil [in English].

УДК 378.014.6

Коврига Олена,

кандидатка наук з державного управління, доцентка,
доцентка кафедри менеджменту освіти та права,
Центральний інститут післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Україна

Olena Kovryha,

Candidate of Science in Public Administration, Associate Professor,
Associate Professor of Management Education and Law department,
SIHE «University of Educational Management, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-6220-3477>

<https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=7QOeTeMAAAAJ>
elenakovryga@ukr.net

УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ВАГОМИЙ ЧИННИК ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ

IMPROVING THE QUALITY OF HIGHER EDUCATION AS A SIGNIFICANT FACTOR OF THE TRANSFORMATION OF SOCIETY AND THE STATE

Актуальність проблеми. Освіта громадян – це першочергове завдання функціонування державної влади розвинених країн. Саме місія підвищення освітнього рівня лежить на органах влади, засобах масової інформації (підвищення статусності мати хорошу освіту та бути освіченим). Даний процес полягає, перш за все, на створенні рівного доступу до освіти, забезпечення можливості на реалізацію даного права.

Потрібно пам'ятати, що **головна мета освітянського процесу** – це зацікавлення громадськості, її активна участь в освітньому житті країни, розроблення плану підвищення ефективності та формування єдиного базису.

Основні результати дослідження. Практика життя доводить, що освіта допомагає побороти всі протиріччя. Навіть інколи дії органів влади не здатні забезпечити такий вплив на знаходження компромісу, як наявність освітянського потенціалу та можливості думати, аналізувати. Особи, що можуть розібратися із причиною спору, здатні самі улагоджувати конфлікт [4, с. 620–621].

Також освіта розмиває розмежування за національністю та соціальним станом. Освіта може забезпечити здобуття фінансової стабільності. Окрім того, освіта і є той єдиний спосіб переведення статусу особи на рівень вище. Навіть наявність конкуренції кадрів є вже ефективним способом підняття ринкової економіки.

Процес становлення системи освіти у різних країнах був досить тривалим і унікальним. Вагомий вплив відігравали церква, державна влада, національна приналежність, економічний курс, державний лад та історичний етап розвитку. Ось чому в різних країнах різна система освіти, хоча самі матеріальні знання є однаковими. Різниця дуже часто помітна у процедурному аспекті та класифікаційному. Існує чимала кількість розмежування певних дефініцій та інститутів. Навіть визначити, яке співвіднесення мають навчальні ступені

(бакалавр, магістр, доктор) надзвичайно важко. Інколи дипломи не несуть однакового змістовного навантаження, так як у деяких країнах є неоднаковим співвідношення «бакалавр» та «магістр» [2, с. 87–88].

Стандартизація освіти стала основною ціллю країн Західної Європи, Америки, інших регіонів світу. Так як стандарти і визначають ту ціль, яку країна планує отримати з розвитком освітньої системи. Сьогодні існує тенденція скорочення строку навчання, при цьому ж збільшення її якісних категорій [1, с. 112].

Більше трьох десятиків років Радянського Союзу не існує, а от частково вплив ментально відчувається, що, на жаль, не на користь для ринкової моделі. Культурна пам'ять – не легка форма вираження самобутності та свідомості, адже вона зберігається протягом років і важко змінюється. Однак без знищення радянської ментальності, принципу адміністративного контролю, першочергового бажання задовольнити державу, а не потребу громадськості неможливо буде обрати проєвропейський курс розвитку країни, нелегко буде конкурувати з іншими країнами, та непросто буде задовольнити саме ту потребу у якісній освіті [5, с. 85].

Завдання забезпечення якості вищої освіти є складним і різноманітним, адже включає багато напрямів діяльності:

- розрахунок кадрового забезпечення (заохочення отримати навички та вміння в економічно вигідному секторі);
- знаходження найсучаснішої методики освіти для того, щоб прямувати «в ногу із часом»;
- вироблення контрольованих механізмів на всіх рівнях і протягом усього періоду навчання.

Отже, подальшими напрямками трансформації політики держави щодо забезпечення якості вищої освіти в Україні є: підвищення конкурентоспроможності українських закладів вищої освіти на світовому ринку освітніх послуг; подальша трансформація правового забезпечення сфери вищої освіти; дотримання гласності оцінювання; унікальності робіт; захисту інтелектуальної власності; створення системи випереджувальної освіти, вдосконалення системи освіти протягом життя [3].

Висновки. Хоча дійсні зміни, що відбуваються на європейській території, відбулися внаслідок глобалізації, становлення інформаційного суспільства, збільшенні міграційного процесу, потреба у підвищенні рівня наукової бази є запорукою держави.

На порядку денному залишається прийняття великої кількості нормативних актів, що регулюватимуть освітні процеси, які у свою чергу мають бути єдиними в усіх країнах-учасниках.

Розроблення нових критеріїв повинно мати на меті збільшення наукового потенціалу та видиме практичне застосування. Наука без практики не зможе покращити рівень життя в державі, тому уряду необхідно збільшити ліцензовану кількість місць для новітніх, популярних професій.

Список використаних джерел

1. Воробйова О. Незалежні установи оцінювання як засіб забезпечення якості вищої освіти. *Молодь і ринок*. 2018. № 1. С. 88–91.
2. Кайдалова А. В., Посилкіна О. В. Теоретико-методологічні підходи до оцінювання якості вищої освіти в контексті світових рейтингів вищих навчальних закладів. *Фармацевтичний часопис*. 2015. № 4. С. 76–81.
3. Коврига О. С. Дослідження процесу формування та трансформації державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти в Україні. *Адаптивне управління: теорія і практика: електронне фахове видання. Педагогіка*. 2023. № 16 (31). URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-16\(31\)-04](https://doi.org/10.33296/2707-0255-16(31)-04)
4. Лукіна Т. О. Управління якістю. *Енциклопедія державного управління* : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-редколегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. / наук.-ред. колегія: М. М. Їжа (співголова), В. Г. Бодров (співголова) та ін. Київ : НАДУ, 2011. Т. 4: Галузеве управління. С. 620–622.
5. Сидоренко Н. Внутрішнє забезпечення якості вищої освіти в Україні як суспільно-освітній пріоритет. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2016. Вип. 4. С. 81–86.

References

1. Vorobiova, O. (2018). Nezalezhni ustanovy otsiniuvannya yak zasib zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity [Independent assessment institutions as a means of ensuring the quality of higher education]. *Molod i rynek [Youth and the market]*, 1, 88-91 [in Ukrainian].
2. Kaidalova, A. V., & Posylkina, O. V. (2015). Teoretyko-metodolohichni pidkhody do otsiniuvannya yakosti vyshchoi osvity v konteksti svitovykh reitynhiv vyshchychkh navchalnykh zakladiv [Theoretical and methodological approaches to the evaluation of the quality of higher education in the context of world ratings of higher educational institutions]. *Farmatsevtichnyi chasopys [Pharmaceutical journal]*, 4, 76-81 [in Ukrainian].
3. Kovryha, O. S. (2023). Doslidzhennia protsesu formuvannya ta transformatsii derzhavnoi polityky u sferi zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v Ukraini [Study of the process of formation and transformation of state policy in the sphere of quality assurance of higher education in Ukraine]. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka: elektronne fakhove vydannia. Pedagogika [Adaptive management: theory and practice: electronic specialist edition. Pedagogy]*, 16 (31). Retrieved from [https://doi.org/10.33296/2707-0255-16\(31\)-04](https://doi.org/10.33296/2707-0255-16(31)-04) [in Ukrainian].
4. Lukina, T. O. (2011). Upravlinnia yakistiu [Quality management]. In Yu. V. Kovbasiuk (Ed.), *Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia [Encyclopedia of public administration]* (Vol. 4: Haluzeve upravlinnia, pp. 620-622). Kyiv: NADU [in Ukrainian].
5. Sydorenko, N. (2016). Vnutrishnie zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v Ukraini yak suspilno-osvitnii priorytet [Internal quality assurance of higher education in Ukraine as a social and educational priority]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannya [State administration and local self-government]*, 4, 81-86 [in Ukrainian].

УДК 378.4:61]:316.7

Гепенко Людмила Олександрівна,
здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
кафедри освітології та інноваційної педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, Україна

Liudmyla Gepenko,
Applicant for the third (educational and scientific) level of higher education
at the Department of Education and Innovative Pedagogy,
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-7926-1419>
l.hepenko@gmail.com

Котелюх Марія Юрївна,
кандидатка медичних наук, доцентка кафедри внутрішньої медицини №2 і
клінічної імунології та алергології імені академіка Л.Т. Малої,
Харківський національний медичний університет, Україна

Mariia Koteliukh,
Candidate of Medical Sciences, Associate Professor at the Department
of Internal Medicine No. 2, Clinical Immunology and Allergology
named after Academician L.T. Malaya, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-6090-4835>
<https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=E1hn0icAAAAJ>
koteliukh@gmail.com

МІЖКУЛЬТУРНА ВИХОВАНІСТЬ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

INTERCULTURAL EDUCATION OF FUTURE DOCTORS

Актуальність проблеми дослідження. Інтернаціоналізація поширюється в різних аспектах, навіть у будь-якій галузі, культурах, освітніх процесах, людському житті. Відбувається взаємодія і перетинання різних культур, традицій, звичаїв. В умовах війни інтеграційні процеси пришвидшилися, бо молодь вимушена шукати нові шляхи самореалізації та самопізнання. Питання міжкультурного виховання молоді не були так затребувані, як нині. У нових умовах вибудовуються міжособистісні стосунки людей із різними віросповіданнями, звичаями і традиціями, вихованістю та культурою.

На жаль, проблема міжкультурного виховання майбутніх лікарів є недостатньо вивченою в теорії і практиці вищої медичної освіти.

Мета: розкрити міжкультурну вихованість майбутніх лікарів як педагогічну категорію.

Основні результати. Як відомо, виховання є спеціальною, цілеспрямованою діяльністю, метою й результатом якої є сформованість позитивних особистісних якостей, відносин між людьми, світогляду, системи поглядів, переконань. У такому розумінні термін «виховання» будемо вважати загальним і поверховим за змістом, оскільки не піднімається питання культури, у якій живе і працює людина. Отже, виховання має бути спрямоване на формування культури особистості у вузькому значенні, а у ширшому значенні маємо говорити про міжкультурне виховання.

Міжкультурна вихованість – це інтернаціоналізм, який виявляється у прагненнях пізнати іншу культуру, мистецтво, позитивно ставитися до людей різних національностей, брати участь у миротворчих заходах; гуманізм як доброзичливе ставлення до інших народів, повага й визнання їхніх поглядів, усталених звичаїв, наслідування народних традицій, розуміння їхніх устремлінь і бажань, мотивів самореалізації.

За А. Левицькою [2], готовність майбутніх лікарів до міжкультурної взаємодії є складним особистісним станом людини, який характеризується позитивними установками на співпрацю з колегами з різних країн, знаннями про традиції своєї країни та інших країн, уміннями дотримуватися професійного етикету медичного працівника, навичками вербального і невербального спілкування, особистісно-професійними якостями (гуманізм, милосердя, толерантність).

На наш погляд, здатність до міжкультурної взаємодії є складником міжкультурної вихованості, завдяки якій майбутні лікарі проявляють комунікабельність і толерантність, вибудовують подальші ініціативи у поведінці та діяльності.

Як свідчить досвід педагогічної роботи, майбутнім лікарям бракує міжкультурної вихованості. Пояснимо це тим, що у професійній підготовці надається перевага формуванню загальних і фахових компетентностей, а вихованість останнім часом стала «не модною і не популярною». На жаль, таке ставлення до ідеалів вихованої людини знижує красу людського життя, естетику відносин між ними.

Безумовно, є потреби у створенні педагогічних умов міжкультурного виховання майбутніх лікарів у закладах вищої освіти. Близькою до теми дослідження є наукова думка А. Левицької, Т. Осипової [3], сутність якої полягає у створенні полікультурного середовища з метою формування вмінь і навичок міжкультурної комунікації майбутніх лікарів у процесі професійної підготовки.

Нам імпонує визначення поняття «полікультурне середовище медичного закладу вищої освіти» як «колоритний» освітній процес, а його учасниками є представники різних культур. Таке середовище авторка описує у ключових поняттях, як-от: національні, релігійні та культурні цінності; розуміння людиною іншої культури та толерантне ставлення до інших; здатність позиціонувати свою країну в умовах інтернаціоналізації освітнього процесу; побудова рівноправного діалогу з представниками інших культур на партнерських засадах.

Позитивним є те, що дослідниця запропонувала проведення навчального курсу «Основи формування готовності майбутніх лікарів до міжкультурної взаємодії». Таке практичне вирішення проблеми міжкультурної взаємодії майбутніх лікарів у полікультурному середовищі є виваженим і логічно завершеним.

Нам імпонує думка Н. Білик про те, що медіакультура є частиною загальної культури, яка пов'язана із засобами масової комунікації. Дослідниця медіакультуру у найзагальнішому сенсі позначає як унікальний код

інформаційної епохи, за допомогою якого передається інформація про навколишнє середовище та формується нове мислення керівника закладу загальної середньої освіти. До цього феномену відносяться книжкова (або друкована), екранна, аудіовізуальна, електронна культура та кіберкультура. Медійна культура також є особливим типом культури інформаційної епохи. Проведене дослідження вказує на необхідність практичного дослідження поняття медіакультури, розуміння цього поняття споживачами медійного продукту та поглиблення вивчення на регіональному рівні [1].

Висновки. Отже, медіакультура будь-якого регіону може виступати показником засвоєння майбутніми лікарями правил, норм споживання медійної інформації та взаємодій у сфері масової комунікації. У той же час пропонуємо педагогічні умови міжкультурного виховання майбутніх лікарів, як-от: формування позитивного сприйняття й розуміння культури інших країн; використання потенціалу педагогічних дисциплін із метою міжкультурного виховання майбутніх лікарів, сприяння академічній мобільності майбутніх лікарів. Дизайн педагогічних умов побудований на основі мотиваційних процесів майбутніх лікарів щодо сприйняття і позиціонування себе вихованою людиною, знань і вмінь міжкультурного виховання, що утворюють зміст педагогічних дисциплін, рефлексії й відкритості в ході академічної мобільності.

Список використаних джерел

1. Білик Н. Від медіаграмотності до медіакультури керівника закладу загальної середньої освіти: управлінський аспект у реаліях сьогодення. *Адаптивне управління: теорія і практика. Педагогіка*. 2023. № 16 (31). С. 103–109. DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-16\(31\)-11](https://doi.org/10.33296/2707-0255-16(31)-11) URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/587>
2. Левицька А., Осипова Т. Педагогічні умови формування готовності майбутніх лікарів до міжкультурної взаємодії. URL: <https://repo.odmu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/13905> (дата звернення: 01.10.2023).
3. Левицька А. І. Професійна підготовка майбутніх лікарів до міжкультурної взаємодії у професійній діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 20, т. 2. С. 73–76.

References

1. Bilyk, N. (2023). Vid mediahramotnosti do mediakultury kerivnyka zakladu zahalnoi serednoi osvity: upravlinskyi aspekt u realiiakh sohodennia [From media literacy to media culture of the head of a general secondary education institution: management aspect in today's realities]. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka. Pedagogika* [Adaptive management: theory and practice. Pedagogy], 16 (31), 103-109. DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-16\(31\)-11](https://doi.org/10.33296/2707-0255-16(31)-11) Retrieved from <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/587> [in Ukrainian].
2. Levytska, A., & Osypova, T. *Pedahohichni umovy formuvannia hotovnosti maibutnikh likariv do mizhkulturnoi vzaiemodii* [Pedagogical conditions of formation of readiness of future doctors for intercultural interaction]. Retrieved from <https://repo.odmu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/13905> [in Ukrainian].
3. Levytska, A. I. (2020). Profesiina pidhotovka maibutnikh likariv do mizhkulturnoi vzaiemodii u profesiinii diialnosti [Professional training of future doctors for intercultural interaction in professional activities]. *Innovatsiina pedagogika* [Innovative pedagogy], 20, 2, 73-76 [in Ukrainian].

УДК 373.3:37.015.31:57.081.1

Чуб Ольга,

кандидатка економічних наук, доцентка кафедри
теоретичної та прикладної системотехніки,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна

Olga Chub,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor at the Department
of Theoretical and Applied System Engineering,
V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-1216-856X>

o.i.chub@karazin.ua

Новожилова Марина,

докторка фізико-математичних наук, професорка,
завідувачка кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій,
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Україна

Maryna Novozhylova,

Doctor of Sciences (Mathematics), professor
Head of the Department of Computer Science and Information Technologies
O.M.Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-9977-7375>

https://scholar.google.com/citations?hl=uk&view_op=search_authors&mauthors=marina.novozhilova@kname.edu.ua

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ВІДКРИТОЇ НАУКИ «ОСВІТА ТА НАВИЧКИ» У ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

METHODOLOGICAL BASIS FOR THE IMPLEMENTATION OF OPEN SCIENCE PRINCIPLE "EDUCATION AND SKILLS" IN THE FIELD OF INFORMATION TECHNOLOGIES

Актуальність проблеми. Відкрита наука (Open Science) [2] – це міжнародний рух, мета якого – зробити наукові дослідження, наукові дані та їх поширення доступними для всіх рівнів зацікавленого суспільства.

Принципи відкритої науки стають стандартом науковців та освітян Європи. Особливого наголосу ці принципи набувають у сучасному історичному періоді, коли надзвичайні виклики зовнішнього оточення зруйнували звичний налагоджений механізм взаємодії в галузі науки та освіти, перевівши практично всі комунікації в онлайн-режим.

Одним із найважливіших принципів Відкритої науки є принцип «Освіта та навички». Цей принцип є уособленням потреб дослідників у навчанні впродовж життя, а також належному усуненні будь-яких прогалів у знаннях і навичках щодо взаємодії з відкритою наукою, таких як забезпечення відкритого доступу до публікацій, керування даними досліджень відповідно до принципів добросовісності. Реалізація цього принципу означає забезпечення спільноти дослідників і педагогів на всіх рівнях повинні вільним доступом до методичного забезпечення програм освіти та навичок для підтримки їхньої роботи та подальшого навчання.

Крім того, програми розвитку навичок мають бути відкриті для інших зацікавлених сторін, що беруть безпосередню участь у дослідженні, таких як професійний персонал, включаючи бібліотекарів і менеджерів даних.

Мета роботи: дослідити інструментальні засоби реалізації даного принципу у сучасних умовах, у рамках парадигми відкритої науки, визначити шляхи використання міжнародного досвіду в системі освіти в галузі комп'ютерних наук та інформаційних технологій.

Основні результати дослідження. Останнім часом стрімко зростає інтерес і кількість людей, які цікавляться інформаційними технологіями професійно або тільки збираються входити у цю предметну галузь і продовжувати свою професійну діяльність у новій сфері. Це і студенти закладів освіти різного рівня і форм власності, і професіонали в інших галузях, які ухвалили рішення про перекваліфікацію, а також фахівці, які розглядають інформаційні технології як інструментальний засіб продовження досліджень і практичної діяльності у своїй професійній галузі.

Як наслідок – збільшується попит на методичну підтримку різних форм за різними напрямками інформаційних технологій.

І значну роль у цьому відіграє ринок онлайн-освіти. За даними Online Education – Worldwide [3] до 2027 р. ринок онлайн-освіти зросте у 4 рази.

На цьому фоні відчувається катастрофічна нестача україномовних перекладів як всесвітньовідомих, базових англійськомовних підручників із інформаційних технологій, так би мовити, 'must know' методичних видань, так і монографій за сучасними чи перспективними, трендовими напрямками розвитку інформаційних технологій.

На погляд авторів, найкращою формою подання матеріалу можуть стати двомовні навчальні посібники, підручники та методичні видання, де один і той же матеріал подається двома мовами: українською та англійською. У роботі автори проводять аналіз одного з успішних проєктів підготовки мультимовних електронних навчальних посібників [1].

Висновки. Попри те, що однією з обов'язкових умов входження у професію ІТ є знання англійської мови, хоча б на рівні B1, такі переклади, очевидно, будуть потрібними у середовищі професіоналів, не лише учнів і студентів закладів освіти. Актуальність проблеми підвищується тим, що англійська мова прийнята як мова міжнародного спілкування. Тому наявність таких видань, в електронній або паперовій формі, сприятиме вивченню професійної термінології та набуттю навичок професійного спілкування з іноземними колегами.

Список використаних джерел

1. Новожилова М. В., Чуб О. І. Моделювання інформаційних потоків у середовищі Software Carpentry. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Математичне моделювання. Інформаційні технології. Автоматизовані системи управління.* 2023. Т. 54. С. 51–58.
2. Open innovation, open science, open to the world. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/open-innovation-open-science-open-world> (дата звернення 10.10.2023).

3. 50 Online Education Statistics: 2023 Data on Higher Learning & Corporate Training. URL: <https://research.com/education/online-education-statistics> (дата звернення 10.10.2023).

References

1. Novozhylova, M. V., & Chub, O. I. (2023). Modeliuvannia informatsiinykh potokiv u seredovyshchi Software Carpentry [Modeling information flows in the Software Carpentry environment]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N.Karazina. Matematychni modeliuvannia. Informatsiini tekhnolohii. Avtomatyzovani systemy upravlinnia* [Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin. Mathematical modeling. Information Technology. Automated control systems], 54, 51-58 [in Ukrainian].

2. *Open innovation, open science, open to the world*. Retrieved from <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/open-innovation-open-science-open-world>

3. 50 Online Education Statistics: 2023 Data on Higher Learning & Corporate Training. Retrieved from <https://research.com/education/online-education-statistics>

УДК 37.064.1/2

Усатенко Тамара,
докторка педагогічних наук,
старша наукова співробітниця, м. Київ, Україна

Tamara Usatenko,
Doctor of Pedagogical Sciences,
Senior Research Fellow, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-7827-236X>
https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=YOzIdIOAAAAJ&view_op=list_works
tamaraysatenko@gmail.com

Усатенко Галина,
кандидатка філологічних наук, доцентка,
завідувачка Підготовчого відділення,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

Halyna Usatenko,
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Head of Preparatory Department,
Taras Shevchenko National University, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-0419-9590>
h.usatenko@knu.ua

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА-РОДИНА: ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

UKRAINIAN NATIONAL FAMILY SCHOOL: TRADITIONS AND INNOVATIONS

Актуальність проблеми дослідження. Сучасні тектонічні зміни, які проявляються у ході російсько-української війни за національну ідентичність України та її способу життя, змушують по-новому переосмислити досвід українського шкільництва минулого та визначити нові обрії «школи-родини». Ще одним аспектом, який актуалізує заявлену тему, є друга фаза впровадження Нової української школи (НУШ), зокрема впровадження її на рівні базової середньої освіти. «Педагогіка партнерства», як одне із осердь НУШ, передбачає те, школа «має ініціювати нову, глибшу залученість родини до побудови освітньо-професійної траєкторії дитини. /.../ Діалог і багатостороння комунікація між учнями, учителями та батьками змінить односторонню авторитарну комунікацію «вчитель» – «учень»» [4, с. 14].

Метою нашого дослідження є узагальнення історії українського шкільництва кінця ХХ – початку ХХІ століття, огляд тогочасних підходів у розвитку середньої освіти на рівні держави та локальних учительських ініціатив, зокрема «школи-родини», та визначення нових обріїв проекту «Школа нової генерації – українська національна школа-родина» у викликах сьогодення та завданнях Нової української школи.

Основні результати дослідження. Із перших днів незалежності України академічна й учительська спільноти брали активну участь в обговоренні Конституції України, Державної національної програми «Освіта ХХ століття», інших нормативних документах, які формували нову парадигму та зміст освіти. У процесі формування засад демократизації та реформування освіти активізувались творчі пошуки самих учителів, а нова нормативна база сприяла розквіту творчих спілок учителів, об'єднань, центрів наукових досліджень тощо.

Розмаїття думок, поглядів, концепцій того часу можна узагальнити у кількох аспектах, які й нині є актуальними для Нової української школи. А саме:

а) вивільнення школи від російсько-радянської ідеології та ціннісної парадигми;

б) демократизація системи шкільництва та освітнього процесу загалом;

в) українсько-орієнтована підготовка особистості громадянина до життя в громадянському відкритому суспільстві;

г) визначення змісту освіти, зокрема в концепції «школи-родини», яке було б суголосне постнекласичній філософсько-науковій парадигмі майбутнього у спільному європейському просторі.

Особливу роль у період становлення шкільництва незалежної України відіграв Відділ національної освіти Інституту українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка (директор інституту проф. П. Кононенко, керівник відділу Т. Усатенко).

Наказ від 24 лютого 1997 р. Головного управління освіти м. Києва «Про вивчення інтегративного курсу «Українознавство» з 1 по 11 клас у школах м. Києва дав змогу розробляти нову парадигму освіти на українознавчих засадах, апробувати її в школах, створити експериментальні осередки української національної «школи-родини».

Колективом Відділу національної освіти Інституту українознавства КНУ імені Тараса Шевченка на чолі з Т. Усатенко було розроблено і впроваджено в освітню практику проєкт «Школа нової генерації – українська національна школа-родина» [4]. Проєкт підтримано МОН України (Наказ № 216 від 16.07.1995), Головним управлінням освіти м. Києва (Наказ № 153 від 07.09.1998), Лабораторією педагогічних інновацій та інформаційних технологій (керівник – Л. Ващенко).

Метою впровадження програми «Школа нової генерації – українська національна школа-родина» було розширення горизонтів освіти на основі поглибленого вивчення концепту родинності спільнотами учнів-учителів-батьків, громади, а також становлення особистості в діалозі та взаємодії за моделлю родини, й у постійному збагаченні знаннями та українсько-орієнтованому застосуванні їх.

За проєктом-концепцією, розвиток школи в Україні бачиться як перехід від безнаціональної уніфікованої підготовки школярів до національно зорієнтованої й одночасно диференційованої, де створюються умови для розвитку й самореалізації кожної особистості як громадянина України, що усвідомлює свою приналежність до сучасної європейської цивілізації, підготовленого до життя і праці у ХХІ ст.

На межі ХХ і ХХІ століть було успішно впроваджено низку програм, на основі Концепції проєкту «Школа нової генерації – українська національна школа-родина» у Києві та різних регіонах України. Наприклад, «Українознавство – основа розбудови українського національного дошкілля і шкільництва в районі великого міста у філософії родинності» (м. Київ, відділ освіти Дарницької РДА м. Києва; керівник: В. Горюванова); «Формування інтелектуальної, етнонаціонально-усвідомленої особистості з активною державною позицією в ліцеї-родині» (м. Київ; Український гуманітарний ліцей КНУ імені Т. Шевченка; керівник Г. Сазоненко); «Українознавча родинно-

етнопедагогічна основа життєдіяльності дитячого садка-родини» (м. Київ; Школа-сад № 695 «Дивоцвіт», керівник М. Парховнюк); «Сільська школа-родина – осередок збереження і розвою культурної спадщини предків» (с. Красна Слобідка Обухівського р-ну Київської обл., середня школа, керівник Л. Гуменна); «Інтегративне структурування знань у початкових класах української національної школи-родини» (сmt Баштанка Миколаївської обл., Відділ освіти Баштанської райдержадміністрації Миколаївської обл.; керівник: Л. Голодівська); «Музейна школа збереження історичної пам'яті» (с. Мізин, Коропського р-ну Чернігівської обл.; 8-річна школа, Археологічний музей «Мізинська стоянка»; керівник В. Куриленко); «Українознавчо-валеологічна основа життєдіяльності (виховання, навчання, управління) української національної школи-родини індустріального міста» (м. Луганськ, С/Ш № 59; керівник Ю. Принь); «Відродження українського виховного ідеалу» (м. Кривий Ріг Дніпропетровської обл., Жовтневий ліцей, керівник С. Маркіна); «Українознавчі основи школи-родини» (м. Чернівці, Інститут підвищення кваліфікації учителів); «Організація інформаційних осередків» (Полтавський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників, керівник Н. Білик).

Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського (тепер – Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського) став одним із ключовий центрів дослідницько-експериментальної роботи з упровадження концепції «Українська національна школа-родина» на межі ХХ і ХХІ століть і продовжує ним залишатися. Інститут та натхненниця дослідницької групи учителів «Школа-родина» докторка педагогічних наук Н. Білик акумулювала «величезні напрацювання малих осередків «школи-родини» Полтавщини щодо втілення програми з українознавства, родинно-сімейного виховання, виховання Дитини – Творця нашої України, фізично здорової, розумної і щасливої» [2].

Однією з форм розвитку та вдосконалення ідеї «школи-родини» на рівні методики викладання, педагогічної майстерності, формування нового типу освітнього середовища став журнал Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського «Імідж сучасного педагога». Цей журнал у різних публікаціях за 1999–2023 роки видання накопичив інтелектуальну й професійну думку, яка працювала на розвиток і школи незалежної України загалом, і, у постійній рубриці «Шкільна родина», – на розвиток ідеї і практики втілення «школи-родини». Матеріли цієї рубрики торкалися за цей час широкого кола питань: від матеріалів про педагогічну культуру батьків як умову ефективного виховання дітей до змісту виховання особистості майбутнього вчителя у здоров'язберезувальному середовищі закладу вищої освіти та формування основ ціннісного ставлення дітей до власного здоров'я.

Концептуальні засади Нової української школи та практика її реалізації надали ідеї й напрацьованим практикам учителів у межах «школи-родини» нового звучання. Ідеї класу-родини, школи-родини у громаді стали не окремими експериментальними майданчиками, а реаліями сучасної школи. Адже одним із важливих принципів НУШ стає те, що зростає «вплив місцевих громад на формування локальної освітньої політики з урахуванням місцевих культурних

особливостей та особливостей ринку праці, на основі державної освітньої політики» [4, с. 25].

Педагогіка партнерства, яка на початку незалежності стала романтичною візією оновлення шкільництва, у НУШ набула інституційних форм: «організація співпраці родини і вчителів у визначенні пріоритетних напрямів, форм, методів гуманістичного виховання» [1, с. 14] стає одним із ключових завдань формування сучасного освітнього середовища та організації взаємодії з батьками учнів у школі.

Висновок. Серед багатьох людиновимірних викликів постнекласичного відкритого високотехнологічного суспільства для України чи не головним є вміння поєднати досвід минулого, традицій села/міста/регіону/родини із завдання воєнного і повоєнного життя.

Тим більше це важливо в умовах відкритості кордонів, синхронізації систем освіти України та європейського простору освіти.

Українська родина через шкільну освіту стає європейською родиною.

Отже, у цьому є нові обрії «Школи нової генерації – української національної школи-родини».

Список використаних джерел

1. Всепоплавський посвіт школи-родини : навч.-метод. посіб. / упоряд.: П. І. Матвієнко, Н. І. Білик. Полтава : Довкілля-К, 2006. 322 с.
2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. Нова українська школа: організація взаємодії з батьками учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. / Т. М. Бабко, О. В. Банах, А. В. Вознюк, Г. А. Коломієць, Л. Г. Кудрик, О. М. Мельник. Київ : Освіта, 2020. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/navchalno-metodychny-posibnyky/dlya-pedpraysivnykiv/Metod-Babko.pdf>
4. Усатенко Т. Науково-дослідний проект "Українська національна школа-родина": підсумки, перспективи. URL: https://lib.iitta.gov.ua/4949/1/%D0%A3%D1%81%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%A2.%D0%9F..pdf

References

1. Matviienko, P. I., & Bilyk, N. I. (Eds.). (2006). *Vsepoltavskiy posvit shkoly-rodyny [All-Poltava enlightenment of the school-family]: navch. posib.* Poltava: Dovkillia-K [in Ukrainian].
2. *Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly [New Ukrainian school. Conceptual principles of secondary school reform]*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. Babko, T. M., Banach, O. V., Vozniuk, A. V., Kolomiets, G. A., Kudryk, L. G., & Miller, O. M. (2020). *Nova ukrainska shkola: orhanizatsiia vzaiemodii z batkamy uchniv pochatkovoii shkoly [New ukrainian school: organization of interaction with parents of primary school students]: teaching method. manual.* Kyiv: Osvida. Retrieved from https://lib.iitta.gov.ua/4949/1/%D0%A3%D1%81%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%A2.%D0%9F..pdf
4. Usatenko, T. *Naukovo-doslidnyi projekt "Ukrainska natsionalna shkola-rodyna": pidsumky, perspektvyu [Research project "Ukrainian national school-family": results, prospects]*. Retrieved from https://lib.iitta.gov.ua/4949/1/%D0%A3%D1%81%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%A2.%D0%9F..pdf

УДК 37.064.1/2

Білик Надія,

докторка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри
педагогічної майстерності та інклюзивної освіти,
Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна

Nadiia Bilyk,

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Pedagogical Skills and Inclusive Education,
M. V. Ostrohradskiyi Poltava Academy of Continuous Education, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-2344-5347>

https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=qcXCwrIAAAAJ&view_op=list_works
bilyk@pano.pl.ua

ШКОЛА-РОДИНА – ТВОРЕННЯ ЖИТТЄВОЇ ТРАЄКТОРІЇ ЛЮДИНИ КУЛЬТУРИ

SCHOOL-FAMILY – CREATING A LIFE TRAJECTORY OF A PERSON OF CULTURE

Актуальність проблеми дослідження. П. Кононенко, М. Стельмахович, Т. Усатенко, М. Кононенко у Концепції школи нової генерації – українській національній школі-родині зазначають, що українська національна школа-родина, по-перше, – «це не лише новий тип школи, це насамперед новий тип мислення та новий підхід до освіти [2, с. 13]; по-друге, – «це масова школа нового часу, побудови незалежної держави України, розвитку ринкової економіки; часу, коли попередні ідеології, цінності, пріоритети вичерпали себе і формується нова картина світу, нова оцінка людини і шляхи її розвитку [там само, с. 32].

Отже, школа-родина – позитивний мікроклімат між головними учасниками освітнього процесу: учнями, батьками і вчителями, новий підхід до освіти. Її мета – навчити і виховати колектив свідомих громадян держави, розвиваючи цілісну особистість європейського гатунку на засадах українознавства як суми знань про націю і народ, забезпечуючи кожному громадянську освіту.

Мета статті полягає у творенні життєвої траєкторії людини культури у школі-родині, розкритті значущості розвитку творчої індивідуальності особистості учня в освітньому процесі.

Основні результати. На теперішньому етапі розвитку суспільства метою освіти має бути становлення та розвиток особистості, зокрема здатності обирати найефективніші, найбезпечніші, найекологічніші моделі поведінки.

Такою моделлю може виступати школа-родина, яка спонукає до створення нової системи комунікації для учнів, у якій вони без примусу й лише за власним інтересом будуть проводити час у спільних творчих спільнотах.

Практичною допомогою для вчителів у цьому напрямі стане наукова монографія «Як будувати власне майбутнє: життєві завдання особистості» (автори: Т. Титаренко, О. Злобіна, Л. Лепіхова та ін.), яку присвячено дослідженню вибудовування особистістю власного життя шляхом постановки

життєвих завдань. Життєві завдання представлено як спосіб, завдяки якому особистість моделює власне майбутнє, досягаючи самоздійснення. Особистість розглянуто в контексті сучасного нестабільного соціуму, на перетині соціального та індивідуального світів. Розроблено методику діагностики життєвих завдань і визначено специфіку постановки завдань благополучною і проблемною молоддю. Показано, яким чином життєві завдання можуть ставати чинником самореалізації у сімейній, професійній та інших сферах життя. Особливу увагу приділено завданнєвим технологіям оптимізації особистісного самоздійснення [5].

Також у нагоді для педагогічного та учнівських колективів шкіл-родин стануть матеріали колективної наукової монографії «Гуманістичні ідеї: від Григорія Сковороди до сучасного педагога-новатора в системі неперервної освіти» (колектив авторів: Н. Білик, В. Зелюк, М. Кириченко, В. Пилипенко, З. Рябова та ін.), яка складається з двох розділів. Перший – містить окремі матеріали учасників Всеукраїнської наукової онлайн-конференції з міжнародною участю «Гуманістичні ідеї Сковороди як джерело розвитку наукового потенціалу педагогічного працівника у системі неперервної освіти», а другий – II Всеукраїнської наукової онлайн-конференції з міжнародною участю «Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти». Перший захід констатував про формування сквородинівського ідеалу «істинної людини», яка ввібрала в себе систему широко відомих гуманістичних ідей Григорія Сковороди, серед яких: гуманістичні ідеї природовідповідності (необхідність виявляти та розвивати природжені здібності, таланти, схильності учнів); філософська концепція «сродної праці» (реалізація цілепокладання за власними здібностями, нахилами, талантами); суспільний ідеал діяльнісного життя (виховання активної особистості); етичний ідеал доброчесності; демократичний ідеал свободи тощо. Другий захід засвідчував про продуктивну освітню роботу регіональних і районних шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників неперервної освіти, які достатньо гнучко реагують на запити суспільства, зберігаючи при тому накопичений позитивний досвід, що має надто велике значення під час воєнного стану в Україні [3, с. 30].

Повністю погоджуємося з Є. Лапіним, що нова стратегія середньої освіти має п'ять базових викликів:

1. Прийняття того, що освіта, як і наука, є частиною культури, а не окремою галуззю.
2. Прийняття того, що освіта це перш за все становлення та розвиток, а не отримання знань і компетенцій.
3. Усвідомлення того, що для виконання заявлених вимог головним завданням стає сприяння розвитку суб'єктності учня.
4. Звільнення від застарілих уявлень у суспільстві про контроль рівня отриманих знань і компетенцій.
5. Подолання застарілої мотиваційної орієнтації освітнього процесу [4].

Автор підкреслює, що дітям від природи властиво всмоктувати в себе все нове й цікаве. Якщо не примушувати дітей учитися за програмою, а створити середовище, де можна слідувати за інтересом дитини, то вона зможе засвоїти в сотні разів більше інформації, причому не як сховище даних, а сформувавши структуровану систему навичок і компетенцій [там само].

Таким освітнім середовищем, на наш погляд, може бути школа-родина як творення життєвої траєкторії людини культури. Найяскравіше культура проявляється у творчій діяльності людини, оскільки, створюючи духовні й матеріальні цінності, на нашу думку, особистість не тільки задовольняє свої потреби, стверджує себе у природному й соціальному середовищі, а й відкриває для себе й інших власну унікальність – творчу індивідуальність.

При цьому варто не забувати про 10 ключових компетентностей Нової української школи в освітньому процесі школи-родини, а саме: спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами; спілкування іноземними мовами; математична грамотність; компетентності в природничих науках і технологіях; інформаційно-цифрова компетентність; уміння навчатися впродовж життя; соціальні й громадянські компетентності; підприємливість; загальнокультурна грамотність; екологічна грамотність і здорове життя.

Тому важливий пріоритет школи-родини – створення та утримання освітнього простору, в якому народжуються, формуються, апробуються та поширюються моделі поведінки.

Запорукою формування суб'єктності учнів є застосування індивідуальних траєкторій, тобто унікальну життєву траєкторію, яку кожний учень має сам або за допомогою вчителів, батьків увесь час відкривати щось нове для себе або уточнювати. Вважається, що критерієм рівня просування учня за якоюсь освітньою траєкторією властиво дітям від природи, тобто всмоктувати в себе все нове й цікаве [там само].

Отже, дітей потрібно мотивувати ігровою/творчою активністю та добровільністю участі. Батькам потрібно надати можливість вибору різних форм освіти, зокрема форми сімейної освіти, коли батьки навчаються разом із дітьми. Учителям потрібно надати свободу у виборі та розробленні різних моделей освіти. Усі – діти, батьки, вчителі – мають від природи великий ресурс, якому потрібно надати свободу і можливості застосувати в освіті, бо це найкраща інвестиція в Майбутнє.

Технологія школи-родини із 2012 р. активно поширюється в Україні через регіональні школи новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників неперервної освіти, де особлива увага приділяється професійному розвитку фахівця, який може досягти таких вершин: фази професіоналізму (кваліфіковане виконання трудової діяльності, вільне володіння професією у формі майстерності, наставництва); фази суперпрофесіоналізму (досягнення професіоналом високої кваліфікації, авторитет, творче самопроєктування себе як педагога-новатора) [6, с. 22]. За Н. Білик, М. Старовойтовою, педагог-новатор – важливий важіль оптимізації системи неперервної освіти [1].

Отже, педагог-новатор є ідеалом для учнів, прикладом професійного зростання. Крім того, випускник школи-родини має бути автором свого та співавтором суспільного життя.

У цьому напрямі вбачаємо такі очікувані результати:

- створення ефективної системи виховання у школах-родинах України;
- розвиток професійної компетентності педагогічних працівників ЗЗСО із питань національно-патріотичного, духовно-морального, виховання учнівської молоді;
- створення педагогічних умов для трансформації знань та емоцій учнів у конкретні патріотичні дії, сформовані духовні цінності, здоров'язберезувальну поведінку, повагу та толерантне ставлення до інших людей;
- зацікавленість батьків щодо підвищення рівня родинного виховання;
- поширення ефективного досвіду педагогів-новаторів із питань виховання учнівської молоді на засадах національної педагогіки через школи новаторства.

Висновки. Отже, у сьогоднішні перед учителями ЗЗСО постає завдання – максимально сприяти розвитку творчої індивідуальності випускників закладу, оскільки робота з учнями передбачає особливого підходу, спрямованого на розкриття потенційних можливостей учнів – створювачів нового світу. А завдання школи-родини – це зрощення духовно багатой і вільної особистості.

Список використаних джерел

1. Білик Н. І., Старовойтова М. Ю. Педагог-новатор – важливий важіль оптимізації системи неперервної освіти. *Імідж сучасного педагога* : електрон. наук. фах. журн. 2022. № 6 (206). С. 5–9. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5\(206\)-5-9](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5(206)-5-9). URL: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/266368/264256>
2. Всепоплавський посвіт школи-родини : навч.-метод. посіб. / упоряд.: П. І. Матвієнко, Н. І. Білик. Полтава : Довкілля-К, 2006. 322 с.
3. Гуманістичні ідеї: від Григорія Сковороди до сучасного педагога-новатора в системі неперервної освіти : колект. наук. монографія / за наук. ред. Н. І. Білик; редкол.: В. В. Зелюк, М. О. Кириченко, В. В. Пилипенко, З. В. Рябова та ін. Полтава : ПАНО ім. М. В. Остроградського, 2023. 542 с. DOI: <https://doi.org/10.33272/M2023-1>. URL: http://pano.pl.ua/images/FILES/pidrozdily/kafedra_pedmaisternosti/biblioteka/monografiia_skov_orda_2023.pdf
4. Лапін Є. 5 викликів, на які має дати відповідь нова стратегія середньої освіти. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2023/08/10/255827/>
5. Як будувати власне майбутнє: життєві завдання особистості : [наук. моногр.] / [Т. М. Титаренко, О. Г. Злобіна, Л. А. Лепіхова та ін.] ; за наук. ред. Т. М. Титаренко ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. 512 с.
6. Bilyk N. Coordination centre of schools of innovation of Ukraine: prospectives for development. *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky*. 2017. Vol. 5, no 6. P. 20–22.

References

1. Bilyk, N. I., & Starovoitova, M. Yu. (2022). Pedahoh-novator – vazhlyvyi vazhil optymizatsii systemy neperervnoi osvity [An innovative teacher is an important lever for optimizing

the continuous education system]. *Imidzh suchasnoho pedahoha [The image of a modern teacher]*, 6 (206), 5-9 pp. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5\(206\)-5-9](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5(206)-5-9). Retrieved from <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/266368/264256> [in Ukrainian].

2. Matviienko, P. I., & Bilyk, N. I. (Comps.). (2006). *Vsepoltavskiy posvit shkoly-rodyny [Vsepoltava education of the school-family]: navch.-metod. posib.* Poltava: Dovkillia-K, 2006 [in Ukrainian].

3. Bilyk, N. I. (Ed.). (2023). *Humanistychni idei: vid Hryhoriia Skovorody do suchasnoho pedahoha-novatora v systemi neperervnoi osvity [Humanistic ideas: from Hryhoriy Skovoroda to the modern teacher-innovator in the system of continuous education]: kolekt. nauk. Monografiia.* Poltava: PANO im. M. V. Ostrohradskoho. DOI: <https://doi.org/10.33272/M2023-1> Retrieved from http://pano.pl.ua/images/FILES/pidrozdily/kafedra_pedmaisternosti/biblioteka/monografiia_skovoroda_2023.pdf [in Ukrainian].

4. Lapin, Y. *5 vyklykiv, na yaki maie daty vidpovid nova stratehiia serednoi osvity [5 challenges to which the new secondary education strategy must respond]*. Retrieved from <https://life.pravda.com.ua/columns/2023/08/10/255827/> [in Ukrainian].

5. Tytarenko, T. M. (Ed.). (2012). *Yak buduvaty vlasne maibutnie: zhyttievi zavdannia osobystosti [How to build your own future: life tasks of an individual]: [nauk. monohr.* Kirovohrad: Imeks-LTD [in Ukrainian].

6. Bilyk, N. (2017). Coordination centre of schools of innovation of Ukraine: perspectives for development. *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky*, 5, 6, 20-22 pp.

УДК 37.064.1/2

Бровко Інна,
директорка, Пологівська гімназія
Новосанжарської селищної ради Полтавської області, Україна
Inna Brovko,
Director, Pology gymnasium of the
Novosanzhary Settlement Council, Poltava region, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0000-6678-8636>
inna_brovko@ukr.net

ШКОЛА-РОДИНА І ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ: ПАРАЛЕЛІ

SCHOOL-FAMILY AND PROJECT ACTIVITY: THE PARALLELS

*Ми маємо навчити учнів найдосконалішому
із мистецтв – мистецтву жити.*

В. О. Сухомлинський

Актуальність проблеми. Інтеграція України у світовий простір потребує постійного вдосконалення національної системи загальної середньої освіти, пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг і розроблення інноваційної моделі закладу освіти. Школа-родина – це своєрідна організація освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти, це творча школа, яка найповніше використовує для гармонійного розвитку людини все, що дає навколишній світ і що зможе зробити людина для того, щоб цей світ служив їй. Школа-родина – не просто новий тип школи, це новий тип мислення й новий підхід до освіти, коли створюються умови для самореалізації всіх, хто причетний до справи виховання та навчання.

Сім'я, родина – один із головних виховних інститутів, значення якого у формуванні особистості дитини важко переоцінити. Саме родина вводить людину у світ соціальних стосунків. Вона є тією вічною цінністю, що створює порівняно незалежне від соціальних катаклізмів середовище, атмосферу психологічної захищеності. Вона допомагає долати життєві випробовування, дає реальну підтримку, вселяє віру у власні сили і краще майбутнє. Значний діапазон дії сім'ї робить її одним із найпотужніших засобів сучасного процесу виховання [2].

Мета дослідження: реалізація проєкту «Україна – моя країна» у Пологівській гімназії Новосанжарської селищної ради Полтавської області.

Основні результати дослідження. Школа покликана керувати родиною. Це керівництво обумовлене роллю вчителя як представника державного виховання, наявністю в нього професійної підготовки. Він є посередником між школою, з одного боку, і життям і наукою – з іншого.

Пологівська гімназія Новосанжарської селищної ради Полтавської області працює в режимі постійного пошуку, забезпечує впровадження в освітній процес інноваційних технологій.

Нині Пологівська гімназія – це виважений заклад освіти, діяльність якого базується на педагогіці школи-родини – педагогіці плекання людини як творця

власного життя. Це школа розвитку і творчості, доброти і національного спрямування, школа майбутнього.

Педагогічний колектив закладу – колектив однодумців, який ставить перед собою завдання вирішення проблеми вдосконалення освітнього процесу шляхом оновлення змісту освіти і виховання особистості на основі вивчення історичних і культурних традицій українського народу.

Своєрідним же центром родинно-національного виховання є музей історії села «Берегиня», що діє при закладі освіти. Наш музей – душа «школи-родини», джерело формування національної свідомості, патріотизму, духовного розвитку школярів. Музей не є просто зібранням матеріалів, мертвою виставкою фотографій і документів. Це жива, дієва сила. Музей, музейні експонати мають унікальну здатність впливати на інтелект, волю та емоції кожного з нас водночас. Кожна експозиція є, власне, програмою передавання через експонати знань, навичок, суджень, оцінок, почуттів.

У нашого музею, як і в багатьох інших шкільних музеях, свій шлях, свої можливості впливу. Музейну роботу плануємо через створення та реалізацію власних соціальних проєктів, які формують як у дітей, так і у дорослих ціннісне, особистісне, емоційно забарвлене ставлення до культурної та історичної спадщини свого народу і світу у цілому. Робота ж над власними соціальними проєктами стримує бездуховність, дозволяє через почуття «розворушити душу».

Наприклад, у рамках реалізації проєкту «Україна – моя країна» ми поставили перед собою завдання: формувати національну свідомість, любов до рідної землі, свого народу, бажання працювати задля держави, готовності її захищати.

За домінуючою діяльністю наш проєкт – творчий, за тривалістю – довготривалий, за кількістю учасників – колективний.

Плануючи роботу над проєктом, ми визначили наступні шляхи його реалізації:

– «Своєрідне: своє, рідне»: історія – відкрита книга, із давніх і новітніх сторінок якої ми черпаємо не тільки мудрість, але й снагу та натхнення. Ми безмежно любимо свій рідний край і використовуємо кожен можливість, щоб популяризувати його непересічну історію.

– «За покликом серця»: українська пісня є дієвим засобом у формуванні морально-духовних цінностей кожного громадянина. У ній знаходять своє відображення почуття честі, свідомості, людської гідності, пошана до інших людей, високі людські чесноти, оптимізм, мужність. Від початку війни на Сході України і по сьогодні було створено чимало зворушливих пісень, які доторкаються до самого серця, і чимало патріотичних, які додають сил і віри. Адже музика – річ надзвичайна, вона має цілющу силу. Неважливо чи то співають її, чи то слухають.

– «Академія мужності»: Збройні Сили України пройшли тривалий історичний шлях, зберегли найкращі риси захисників своєї землі і сьогодні демонструють усьому світу приклад відданості своєму народу. Виборюють право українців на вільне життя у вільній Україні. Збройні Сили України – на них тримається вся країна, вони, маючи нечувану силу духу, роблять неможливе. І все це наша історія, наше минуле, наше сьогодні і наше майбутнє. Від того як ми будемо пам'ятати власну історію, від того як ми

будемо пам'ятати цю війну і тих людей, які щодня зі зброєю в руках боронять нашу країну та ризикують своїм здоров'ям і життям, щоб зупинити агресію РФ, як ми їх будемо пам'ятати залежить, яке у нашої держави й у нас українців буде майбутнє.

За реалізацією кожного напряму просліджувалась конкретна мета.

За напрямом «Своєрідне: своє, рідне» ми поставили мету пошуку і пізнання відомих і маловідомих фактів історії рідного краю, популяризацію локальної історії та формування зацікавленості до вивчення історії сучасними методами та Інтернет-інструментами.

Напрямок «За покликом серця» має на меті популяризацію української патріотичної пісні. Віра, повага, любов та єдність! Вдячність за мужність і героїзм українських воїнів, їхній незламний дух і патріотизм!

Усе, що гріє та додає життєвих сил нашим захисникам – це все те, що ми маємо на меті, плануючи свою роботу за напрямом «Академія мужності».

Свою роботу ми організували у тісній співпраці з гуртом «Вербиченька». Необхідно зазначити, що до його складу входять учителі, мами та бабусі наших учнів.

Наш проєкт спрямований на всіх поціновувачів історії рідного краю, для яких у реаліях сьогодення важливим є питання вираження ідентичності, самобутності української нації, виведення національно-патріотичного виховання на новий рівень.

У результаті реалізації проєкту плануємо створення простору взаємодії всіх учасниць та учасників освітнього процесу, створення осередку становлення патріотичної свідомості громадян України. При цьому діти мають сформувати свою громадянську компетентність. А дорослі – отримати задоволення у повній взаємодії між дітьми, батьками та педагогічними працівниками.

У рамках реалізації проєкту (напрямок «Своєрідне: своє, рідне») створюємо ігрові відеоролики на основі наших краєзнавчо-пошукових експедицій. І оживають тоді старі речі. Голосом із давнини звертаються до відвідувачів вишита сорочка і шаровари, хустка і віночок... І рідна українська хата, і давні звичаї...

А ще ми вирішили «зодягнути» нашу школу у вишиванку.

Можливо, хтось вважає, що війна – не час для пісень. Але, насправді, часто саме пісні вели у бій, допомагали впоратися з емоціями у найскрутніші часи та піднімали бойовий дух. А українці – одна із найспівочіших націй у світі, тож не дивно, що наші виконавці та музиканти не лише пішли боронити країну зі зброєю в руках, а й отримали новий поштовх для творчості.

Тому не можемо стояти осторонь і, плануючи роботу за напрямом «За покликом серця», саме за допомогою пісні вирішили внести свою маленьку частинку задля нашої спільної перемоги, розпочавши роботу над створенням патріотичної медіатеки.

Також ми організували проведення благодійних ярмарків-концертів у рамках заходів «Разом до Перемоги – заради майбутнього».

Розпочали роботу над створенням плейлиста «Пісні, народжені в борні».

Воєнні реалії вплинули на всі сфери життя. Поціновувати воїнів, які в різні часи обороняли нашу незалежність і територіальну цілісність, усіх захисників

України, Героїв, які ціною власного життя захищають майбутнє країни, виборюють незалежність – наш святий обов'язок.

Відкриття меморіальної дошки випускнику закладу освіти, що віддав своє життя, захищаючи Україну. Віче пам'яті «І зупинилось серце молоде, щоб билось серце України». Облаштування у шкільному музеї експозиції «Академія мужності». Зустрічі з колишніми випускниками закладу освіти, а нині військовослужбовцями ЗСУ.

А ще участь у VII Всеукраїнській благодійній акції «Солдат – захисник України», Всеукраїнському конкурсі малюнків «Кольори Перемоги», Всеукраїнській акції «Писанкове дерево Перемоги», Бліц-конкурсі українського патріотичного смайлу, Благодійній акції «Смілива гривня»... Виготовлення оберегів для захисників. Плетіння маскувальних сіток...

Висновок. Звичайно, проблеми у родинному вихованні були й будуть. Однак роль сім'ї у вихованні дітей – велика і відповідальна. Батьки є першими вихователями, які зміцнюють і загартовують організм дитини, розвивають її мову і мислення, волю і почуття, формують її інтереси, прагнення, смаки, здібності, виховують інтерес до знань, допитливість, спостережливість, працьовитість. А завдання вчителів – допомогти батькові і матері виховувати дітей [1, с. 147].

Отже, наша співпраця – це взаємна довіра, повага і доброзичливість, тому лише спільними зусиллями зможемо виховати справжню людину. Тому намагаємось широко популяризувати наш проєкт та його результати. Це й участь у різних заходах, конференціях, конкурсах, фестивалях, у соціальних мережах, у співпраці з регіональними телевізійними каналами. «Діяльна школа – школа життєва; вона не тільки задовольняє потреби самої дитини, вона йде назустріч загальному життю тієї чи іншої місцевості», – свого часу стверджувала Софія Русова. Саме ці слова і є дороговказом нашої гімназії-родини. А наш музей недаремно має назву «Берегиня». Він дійсно є оберегом, який поєднує минуле із сьогоденням, бо ж «любити свій край – це значить усе любити, у чім його святе ім'я живе».

Список використаних джерел

1. Бровко І. О. Школо-родина: грані співпраці (з досвіду роботи з батьками). *Всеполтавський посвіт школи-родини*: навч.-метод. посіб. / упоряд.: П. І. Матвієнко, Н. І. Білик. Полтава: Довкілля-К, 2006. С. 146–150.
2. [Пологівська гімназія – Школа-родина. URL: \(google.com\) https://sites.google.com/site/pologunvk/діяльність/методична-діяльність/впровадження-інновацій/школа-родина](https://sites.google.com/site/pologunvk/діяльність/методична-діяльність/впровадження-інновацій/школа-родина)

References

1. Brovko, I. O. (2006). Shkolo-rodyna: hrani spivpratsi (z dosvidu roboty z batkamy) [School-family: facets of cooperation (from the experience of working with parents)]. In P. I. Matviienko, N. I. Bilyk (Comps.), *Vsepoltavskiy posvit shkoly-rodyny [Vsepoltava education of the school-family]: navch.-metod. posib.* (pp. 146-150). Poltava: Dovkillia-K [in Ukrainian].
2. *Polohivska himnaziia – Shkola-rodyna [Pologivska Gymnasium - School-family]*. Retrieved from (google.com) <https://sites.google.com/site/pologunvk/diialnist/metodychna-diialnist/vprovadzhenia-innovatsii/shkola-rodyna> [in Ukrainian].

УДК 338.244.47:159.928.22

Солодовник Валерій,
директор, Чугуєво-Бабчанський лісовий фаховий коледж, Україна
Valeriy Solodovnik,
Director, Chuhuevo-Babchansky Forest Applied College, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-8228-1237>
solodovnikvalery34@gmail.com

Стрельніков Віктор,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри філософії і економіки освіти,
Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна
Viktor Strelnikov,
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department
of Philosophy and Economics of Education,
M. V. Ostrohradskyi Poltava Academy of Continuous Education, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-8822-9517>
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=8W0-34MAAAAJ&hl=uk&oi=sra>
strelnikov@pano.pl.ua

НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА: ПРОЄКТУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ПЕДАГОГА

THE NEW UKRAINIAN SCHOOL: DESIGN AND IMPLEMENTATION OF THE INDIVIDUAL EDUCATIONAL TRAJECTORY OF A TEACHER

Актуальність проблеми дослідження проєктування та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагога у Новій українській школі з новою силою постала в умовах війни, адже сам педагог дедалі частіше має справу з індивідуальними освітніми траєкторіями учнів і студентів, які тимчасово проживають в інших регіонах України чи за кордоном, має забезпечити гнучкість освітнього процесу. Означену проблему намагаються вирішувати педагогічні колективи як Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу, так і Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, де здійснюється системна діяльність із вироблення технологій ефективного управління в умовах війни процесами підготовки освітян.

У проведеному попередньому дослідженні [4, с. 74–78] вказуємо на потребу врахування змін, які відбуваються у системі підвищення кваліфікації педагогів під час організації курсів підвищення кваліфікації, і стимулюванні індивідуальної освітньої траєкторії педагога в умовах війни, а також звертаємо особливу увагу на проведення персонал-курсів з метою розвитку індивідуальної освітньої траєкторії вчителя [5].

Мета дослідження полягає в теоретико-практичному обґрунтуванні змін у правовому полі в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які мають стимулювати розвиток педагогічного працівника за індивідуальною освітньою траєкторією.

Основні результати дослідження. Термін «індивідуальна освітня траєкторія» у Законі України «Про освіту» [1] згадується у таких варіантах:

а) ст. 1. «Основні терміни та їх визначення» [там само] тлумачить, що: «9) *індивідуальна освітня траєкторія* – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їхньої складності, методів і засобів навчання. Індивідуальна освітня траєкторія в закладі освіти може бути реалізована через індивідуальний навчальний план» [там само];

б) «11) *індивідуальний навчальний план* – документ, що визначає послідовність, форму і темп засвоєння здобувачем освіти освітніх компонентів освітньої програми з метою реалізації його *індивідуальної освітньої траєкторії* та розробляється закладом освіти у взаємодії із здобувачем освіти за наявності необхідних для цього ресурсів» [там само];

в) ст. 53 «Права та обов'язки здобувачів освіти» підтверджує, що: «1. Здобувачі освіти мають право на: навчання впродовж життя та академічну мобільність; *індивідуальну освітню траєкторію*, що реалізується, зокрема, через вільний вибір видів, форм і темпу здобуття освіти, закладів освіти і запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їхньої складності, методів і засобів навчання» [там само].

Чи відносимо до здобувачів освіти власне педагогічних працівників? Безперечно так, це підтверджує проєкт Закону України «Про освіту дорослих» [3], адже педагоги мають постійно вчитися і самостійно проєктувати індивідуальну освітню траєкторію. Де вчитися – у формальній, неформальній чи інформальній освіті. Як педагогу вчитися пропонує освітнє законодавство, яке також лише формується. Формальною освітою є освіта, яка є інституціональною, свідомо визначеною та спланованою завдяки тому, що впроваджується державними чи визнаними приватними закладами освіти, і яка у сукупності складає офіційну систему освіти країни. Неформальною освітою є освіта, яка є інституціональною, цілеспрямованою, спланованою особою чи організацією, яка забезпечує надання освітніх послуг. Найпоширенішою для педагога є інформальна освіта (самоосвіта), яка є цілеспрямованою, ретельно спланованою, але й не інституціоналізованою, менше організованою і структурованою, а ніж формальна і неформальна.

У проєкті Закону України «Про освіту дорослих» [там само], який внесений на розгляд Верховної Ради України Кабінетом Міністрів України 22 лютого 2022 року – за два дні до війни, 24 лютого 2022 року розпочалося повномасштабне вторгнення РФ в Україну, і прийнятий Верховною Радою України за основу 12 січня 2023 року, є згадка про індивідуальну освітню траєкторію:

«Ст. 21. «Здобувачі освіти дорослих».

1. Здобувачами освіти дорослих є дорослі особи, що здобувають освіту за будь-яким складником освіти дорослих.

2. Здобувачі освіти дорослих мають право на: вільний вибір програм,

заходів і надавачів послуг у сфері освіти дорослих, крім випадків, передбачених законодавством або трудовим договором; якісні освітні послуги у сфері освіти дорослих; територіальну доступність освіти дорослих; безпечність освіти дорослих; доступ до інформації про послуги у сфері освіти дорослих; визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті, неформальному професійному навчанні; індивідуальну освітню траєкторію та врахування індивідуального темпу навчання під час здобуття освіти дорослих» [там само].

У ст. 1 цього проекту «Основні терміни та їх визначення» подані такі з них, якими ми також будемо оперувати: «доросла особа – особа, яка досягла повноліття; здобувач освіти дорослих – доросла особа, яка набуває необхідних компетентностей шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти у випадках, визначених цим Законом; надавач послуг у сфері освіти дорослих – юридична особа, відокремлений підрозділ юридичної особи, фізична особа – підприємець, який провадить освітню діяльність у сфері освіти дорослих відповідно до цього Закону; особисте освітнє портфоліо – сукупність відомостей про документи щодо персональних досягнень особи, які засвідчують результати навчання, здобуті шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти, навіть у процесі неперервного професійного розвитку» [там само]. Оскільки навчання без контролю за його результатами не буває, тому результатом проходження індивідуальної освітньої траєкторії є особисте освітнє портфоліо педагогічного працівника.

Вкажемо лише на дві принципові зміни у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Так, згідно з Порядком підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників [2], затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800: 1) підвищення кваліфікації вчителів може бути проведене на базі закладу освіти; 2) педагогічні працівники самостійно обирають конкретні форми, види, напрями та суб'єкта з надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації (п. 7), зокрема й у фізичної особи (п. 9), а результати такої форми підвищення кваліфікації визнаються рішенням педагогічної (вченої) ради відповідного закладу освіти (п. 24). Також передбачено, що підвищення кваліфікації здійснюється за рахунок коштів державного та/або місцевого бюджетів, а також за рахунок інших коштів, передбачених у кошторисі закладу освіти на підвищення кваліфікації (п. 17) [там само].

Висновки. Отже, сучасне освітнє законодавство України створює умови педагогічному працівнику для успішного проектування та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії, дає йому відчуття свободи й відповідальності, можливість самостійно й конструктивно здійснювати професійні функції на основі проекту індивідуальної освітньої траєкторії, складеного на основі особистих ціннісних орієнтацій.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 38/39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019- n #n10>
3. Проект Закону України від 10.02.2022 № 7039 «Про освіту дорослих». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JI06948A>
4. Стрельников В., Сметана І., Солодовник В. Навчання лідерству майбутніх фахівців у лісовому коледжі. *Імідж сучасного педагога: електрон. наук. фах. журн.* 2022. № 1 (202). С. 74–78. URL : <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/252258/250510>
5. Bilyk N. Advanced training personal-courses as a way of self-designing of teacher's educational trajectory. *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools*. 2018. No. 28 (4). P. 3–8. (Canada) ISSN 2313-7525 Orcid iD 0000-0003-2344-5347

References

1. Zakon Ukrayiny «Pro osvitu» [Law of Ukraine «On Education»]. (2017). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR) [Information of the Verkhovna Rada (VVR)]*, 38/39, ст. 380. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
2. *Poryadok pidvyshchennya kvalifikatsiyi pedahohichnykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv [The procedure for improving the qualifications of pedagogical and scientific-pedagogical workers]*. (2019). *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 21 serpnia 2019 r. № 800*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019- n #n10> [in Ukrainian].
3. *Proekt Zakonu Ukrayiny vid 10.02.2022 № 7039 «Pro osvitu doroslykh»*. [Draft Law of Ukraine dated February 10, 2022 No. 7039 «On Adult Education»]. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/JI06948A> [in Ukrainian].
4. Strelnikov, V., Smetana, I., & Solodovnik, V. (2022). Navchannya liderstvu maybutnikh fakhivtsiv u lisovomu koledzhi. [Leadership training of future specialists at the forestry college]. *Imidzh suchasnoho pedahoha [The image of a modern teacher]*, 1 (202), 74-78. Retrieved from <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/252258/25051> [in Ukrainian].
5. Bilyk, N. (2018). Advanced training personal-courses as a way of self-designing of teacher's educational trajectory. *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools*, 8 (4), 3-8. (Canada) ISSN 2313-7525. <https://orcid.org/0000-0003-2344-5347>

УДК 37.043.2-056.2/.3

Калініченко Ірина,
кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри
педагогічної майстерності та інклюзивної освіти,
Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна
Iryna Kalinichenko,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department
Pedagogical Skills and Inclusive Education, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-3079-270X>
<https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=RIwUHCsAAAAJ>
kalinichenko@pano.pl.ua

БЕЗБАР'ЄРНІСТЬ У ШКОЛІ ЯК КОМПОНЕНТ БЕЗПЕКИ

BARRIER FREEDOM IN SCHOOL AS A SECURITY COMPONENT

Актуальність проблеми дослідження. Для правильного розуміння безбар'єрності у суспільстві варто використовувати поняття «маломобільні групи населення» – це люди, які відчують труднощі при самостійному пересуванні, одержанні необхідної інформації або при орієнтуванні в просторі. До маломобільних груп населення належать особи з інвалідністю, люди з тимчасовим порушенням здоров'я, вагітні жінки, літні люди, люди з дитячими колясками [2].

У 2021 році в Україні розроблена Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні (далі – Стратегія) на період до 2030 року, яка спрямована на визначення ключових проблем і формування рішень для їхнього розв'язання/мінімізації. Положення Стратегії враховують усю низку напрацьованих раніше стратегічних документів в Україні, зокрема щодо створення безбар'єрного середовища для осіб з інвалідністю, розвитку молоді, захисту прав людини, подолання нерівності (навіть гендерної) [3].

У Стратегії термін «безбар'єрність» уживається в такому значенні: загальний підхід до формування та імплементації державної політики для забезпечення безперешкодного доступу всіх груп населення до різних сфер життєдіяльності. Національна стратегія передбачає створення безбар'єрного простору в Україні за шістьма основними напрямками: фізичному, інформаційному, суспільному, економічному, цифровому та освітній безбар'єрності.

Мета дослідження: проаналізувати безбар'єрність у закладах освіти як основу відчуття безпеки для всіх груп населення.

Результати дослідження. У рамках дослідження розглядаємо напрями безбар'єрності, що безпосередньо стосуються закладів освіти, а саме: фізичної, інформаційної, цифрової та освітньої безбар'єрності.

Освітня безбар'єрність – створення рівних можливостей і вільного доступу до освіти, включаючи освіту протягом життя.

Реалізація освітньої безбар'єрності передбачає такі стратегічні цілі: можливість дорослих, молоді та дітей використовувати всі види та форми освіти; задоволення особливих освітніх потреб усіх учасників освітнього процесу; створення інклюзивного освітнього середовища.

У ст. 3 Закону України «Про освіту» зазначено, що кожен має право на якісну і доступну освіту. Право на освіту включає право здобувати освіту впродовж усього життя, право на доступність освіти, право на безоплатну освіту у випадках і порядку, визначених Конституцією та законами України.

У ст. 25 цього закону визначено, що засновник закладу освіти або уповноважений ним орган (особа) забезпечує створення у закладі освіти інклюзивного освітнього середовища.

У Законі України «Про освіту» визначено, що інклюзивне навчання – система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципі недискримінації, врахуванні багатоманітностей людини, ефективному залученні до освітнього процесу всіх його учасників. Під інклюзивним освітнім середовищем розглядаємо сукупність умов, способів і засобів їхньої реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб і можливостей [1].

Фізична безбар'єрність – створення середовища, у якому громадські споруди та публічні місця, транспорт і послуги є фізично доступними для всіх суспільних груп.

В умовах війни важливо організувати безпечне та безперешкодне пересування по школі:

- переглянути облаштування навчальних кабінетів і максимально звільнити від стендів, обладнання, яке може перешкоджати руху під час евакуації учнів. Заздалегідь необхідно згорнути та прибрати килимки, щоб уникнути спотикання, падіння під час евакуації;

- оглянути коридори на предмет розташування там кімнатних рослин та інших об'єктів, що можуть стати перешкодою при евакуації;

- на сходових клітинах потрібно нанести маркування на першій та останній сходинці, а також на перилах жовтим кольором.

Фізично доступні школи – це:

- забезпечення рівних можливостей щодо реалізації права на освіту для всіх дітей;

- урахування потреб усіх учасників освітнього процесу;

- підтримка політики, яка сприяє впровадженню інклюзивного навчання;

- покращення функціональності об'єкта для всієї громади;

- заощадження коштів до 40% на стадії проектування.

Інформаційна безбар'єрність – умови, за яких люди, незалежно від їх функціональних порушень чи комунікативних можливостей, мають доступ до інформації в різних форматах і за використанням технологій, що враховують їх потреби та можливості [4].

Цифрова безбар'єрність – забезпечення доступу до інформації, комунікації, публічних та інших послуг онлайн для всіх суспільних груп, включаючи літніх людей, людей з інвалідністю, людей, які проживають у сільській місцевості та ін. Як приклад, Digital Inclusion є першим у світі україномовним мобільним застосунком для спілкування, соціалізації та розвитку у цифровому світі. Ця програма є результатом багаторічної національної програми соціального партнерства для цифрової інклюзії та публічного діалогу, який розпочався у 2020 році. Digital Inclusion – це не лише мобільний застосунок

і його вебверсія. Це також спільнота експертів і національна екосистема партнерських організацій (<https://dimobi.org.ua/>), яка створена з метою поширення кращих практик цифрової інклюзії та обміну досвідом.

Ще одне поняття, що пов'язане з безбар'єрністю в школі – «розумне пристосування», що означає запровадження, якщо це потрібно в конкретному випадку, необхідних модифікацій і адаптацій із метою забезпечення реалізації особами з особливими освітніми потребами конституційного права на освіту нарівні з іншими особами [5].

Висновок. Отже, поняття безбар'єрності та безпеки є досить взаємопов'язаними поняттями, що впливають одне на одного. Безбар'єрність – це комплекс заходів загального характеру, які спрямовані на забезпечення людям із інвалідністю доступу до фізичного оточення, транспорту, інформаційних комунікацій і зв'язку нарівні з іншими громадянами. А безпека – це відсутність загроз життєво важливим інтересам людини: її життю, здоров'ю і добробуту. Тобто безбар'єрність є доповненням до загальних заходів із безпеки з урахуванням людської багатоманітності.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Про затвердження Порядку подання форми звітності N 3-ПН "Інформація про попит на робочу силу (вакансії): Наказ Мінекономіки від 12 квітня 2022 року N 827-22. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/re37901?an=262/>
3. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: Розпорядження КМУ від 14 квітня 2021 р. №366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>
4. Сидорченко О. І., Палій С. М. Універсальний дизайн як спосіб вирішення проблем доступності. *Науковий погляд в майбутнє*. 2015. Т. 10, № 1.1. С. 148–152.
5. Bar L., Galluzzo J. *The accessible school: Universal design for educational settings*. Berkeley, CA : MIG Communications, 1999.

References

1. *Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [Law of Ukraine "On Education"]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
2. *Pro zatverdzhennia Poriadku podannia formy zvitnosti N 3-PN "Informatsiia pro popyt na robochu sylu (vakansii) [On approval of the Procedure for submitting reporting form N 3-PN "Information on demand for labor (vacancies)]: Nakaz Minekonomiky vid 12 kvitnia 2022 roku N 827-22*. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/re37901?an> [in Ukrainian].
3. *Pro skhvalennia Natsionalnoi stratehii iz stvorennia bezbar'iernoho prostoru v Ukraini na period do 2030 roku [On the approval of the National Strategy for the creation of a barrier-free space in Ukraine for the period until 2030]: Rozporiadzhennia KМУ vid 14 kvitnia 2021 r. №366-r*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
4. Sydorchenko, O. I., & Palii, S. M. (2015) *Universalnyi dyzain yak sposib vyrishennia problem dostupnosti [Univeral design as a method of the decision of problems of availability]. Naukovyi pohliad v maibutnie [A scientific look into the future]*, 10, 1.1, 148-152 [in Ukrainian].
5. Bar, L., & Galluzzo, J. (1999). *The accessible school: Universal design for educational settings*. Berkeley, CA: MIG Communications.

УДК 37.01/.09

Логвиненко Юлія,
кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка кафедри
соціально-гуманітарної освіти, КЗ Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти, Україна

Yulia Logvynenko,
PhD in Philology, Associate Professor at the Department of Social and Humanities,
Sumy Regional Teacher Training Institute, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-1574-5107>
ledi_uliva_ledi@ukr.net

Мазуренко Володимир,
кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри
соціально-гуманітарної освіти, КЗ Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти, Україна

Volodymyr Mazurenko,
PhD in Technology, Associate Professor at the Department of Social and Humanities,
Sumy Regional Teacher Training Institute, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-3042-8967>
mazurenko-46@ukr.net

ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТОК КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ОСНОВІ ІДЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ФІЗИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

FORMATION AND DEVELOPMENT OF KEY COMPETENCIES OF STUDENTS BASED ON THE IDEAS OF THE UKRAINIAN SCHOOL OF PHYSICAL ECONOMY FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Актуальність проблеми дослідження. Ключова реформа Міністерства освіти й науки України зорієнтована на формування й розвиток життєвих компетентностей і наскрізних умінь здобувачів освіти з метою підготовки конкурентоспроможного трудового потенціалу України. Окрім цього, підростає покоління постане перед проблемою загострення глобальних проблем сучасності, що на території України та в державній економіці ускладняться через збройний напад РФ на нашу суверенну державу. У зазначених умовах перед системою освіти України постали нові неочікувані завдання – готувати громадянина України та світу до життя у надскладних критичних ситуаціях.

Рецепт подолання світових глобальних проблем і розроблений альтернативний вектор розвитку економіки України міститься у науковому доробку представників української школи фізичної економії, основоположником якої є С. Подолинський, серед яскравих представників цієї наукової школи є В. Вернадський та М. Руденко.

Мета: довести необхідність розбудови реформи Нової української школи на досягненнях української науки.

Основні результати дослідження. Забезпечення сталого розвитку не тільки залишається актуальним протягом останнього часу, а й вийшло за межі проблем збереження довкілля, раціонального використання природних ресурсів, забезпечення економічного зростання чи задоволення потреб суспільства – нині

це комплекс загальноцивілізаційних проблем, які прагне подолати сучасна наука. Ми переконані, що людство й тоді підійде до комплексного вирішення глобальних світових проблем, коли освіта сформує й виховає нове покоління, сфокусоване на задоволенні потреб планети, не лишень людства.

Нині Нова українська школа має на меті забезпечити різнобічний розвиток, виховання і соціалізацію особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності [3]. Ціннісні орієнтири базової середньої школи включають повагу до особистості кожної дитини, її інтересів та досвіду, рівний доступ до освіти, академічну доброчесність, становлення вільної особистості та самостійність, здоров'я та добробут, довіру та безпеку утвердження людської гідності, повагу до прав людини, активну громадянську позицію та патріотизм, любов до рідного краю та відповідальність до довкілля [2].

Уважаємо, що формування нового покоління громадян України мусить вибудовуватися на здобутках української науки, оскільки відкриття українських учених, зокрема спадок представників української школи фізичної економії, містить відповідь на низку складних глобально-політичних проблем: від гуманітарних, соціально-економічних, соціально-політичних до формування місії України у загальноєвропейському та світовому цивілізаційному розвитку. Вивчаючи спадок представників української наукової школи фізичної економії, сучасна наука отримує потужний імпульс для переосмислення основоположних підвалин загальноцивілізаційного розвитку.

На жаль, сфокусовані на довгострокову перспективу концептуальні ідеї і пріоритетні напрями розвитку, залишені світовій науці представниками української наукової школи фізичної економії людство виявилось неспроможним дієво застосувати для свого прогресу.

Започаткована С. Подолинським понад сто років тому українська наукова школа фізичної економії й досі не має аналогів у світі, а здобутки її представників є настільки передовими (сучасна наука не може їх ні спростувати, ні довести, бо не має всіх необхідних для цього даних), що дозволяють уважати її новаторською світовою науковою школою.

С. Подолинський (1850–1891 рр.) – відомий світові як учений-новатор, косміст, основоположник української наукової школи фізичної економії. Він стояв біля витоків наукової парадигми кінця XIX ст. – енергетизму (осягнення природи й суспільства в спільному для них енергетичному вимірі), й одним із перших указав на наявність у природі процесів, що протистоять ентропії, і, як наслідок, – на вразливість другого закону термодинаміки. Випереджуючи земну науку на століття, вчений дослідив процес циркуляції енергії у Всесвіті та розкрив зв'язок сонячної енергії із життям на Землі. Він вивів закон енергетичної безпеки людства, що полягає в уловлюванні, накопиченні та збереженні сонячної енергії, що є невичерпною енергією прогресу людства.

Ідеї С. Подолинського знайшли продовження у відкриттях багатьох учених, у коло інтересів яких входить вивчення можливостей використання сонячної енергії та вектори розвитку цивілізації: «Його теорія не тільки

перегукується з теоріями К. Тімірязєва, В. Вернадського і О. Чижевського, а й багато в чому їх випереджає і приводить до широких узагальнень» [6, с. 67]. Згадані М. Руденком учені та багато інших дослідників додали до ідей представників української наукової школи фізичної економії своє бачення природних, економічних і космічних процесів.

Дослідники Ю. Марцинішин та В. Мотуз підкреслюють, що В. Вернадський високо оцінював науковий доробок С. Подолинського. У праці «Нарис геохімії» академік назвав С. Подолинського «забутим науковим новатором» і поставив його в один ряд із засновниками сучасного природничо-наукового світогляду – Р. Майєром, В. Томсоном та Г. Гельмгольцом. Належним чином фундатор вчення про ноосферу відзначав і методологію С. Подолинського, що полягала в установленні взаємозв'язку між економічними та енергетичними процесами людства. Концептуальні засади вченого, на думку В. Вернадського, відіграють визначальну роль і в розвитку світоглядних парадигм західноєвропейських філософів ХХ ст. [5].

Досліджуючи землю як єдиний живий організм, В. Вернадський продовжував ідеї С. Подолинського. У доробку всевітньо відомого академіка здійснено комплексний аналіз біосфери та ноосфери, розкрито сутнісні основи існування та розвитку живої речовини. Особливого значення В. Вернадський надавав розуму як визначальній характеристиці ноосфери і його впливу на протікання життя в усіх сферах планети, близького і далекого Космосу. Академік бачив «... людське суспільство як трансформатор сонячної енергії, що змінює обличчя Землі» [1, с. 68].

С. Подолинський і В. Вернадський пов'язували життя і розвиток цивілізації із космосом, особливо із Сонцем – джерелом енергії, яке людство ефективно використовує протягом усього цивілізаційного розвитку. Доводячи першість С. Подолинського у царині енергетичної економіки і соціоекології, С. Злупко наголошує, що, доповнюючи і конкретизуючи теоретичні засади свого попередника, В. Вернадський довів, що людина перетворилася в планетну силу. Вона може адаптуватися до довкілля, але здатна й руйнувати його [4].

К. Тімірязєв розкрив зв'язок між фотосинтезом й енергією сонячного випромінювання. Основоположник школи фізіологів рослин установив зв'язок органічної та неорганічної речовини в процесі кругообігу речовин і енергії в природі. Він залишив вагомий науковий доробок у сфері раціонального землеробства. Практичні висновки вченого наповнювали цілком реальним смислом визначені С. Подолинським концептуальні напрями використання космічної енергії в житті людства.

Вивчаючи фази активності Сонця, О. Чижевський дослідив вплив сонячного випромінювання на біосферу та соціально-історичні процеси на нашій планеті. На думку вченого, активність Сонця безпосередньо впливає на життєві процеси планети та людства: викликає посухи, підвищує врожайність, сприяє поширенню епідемічних захворювань тощо. Із точки зору О. Чижевського, людство є космічною дитиною. Установлені ним цикли активності Сонця дають можливість коригувати історичні події (економічні кризи, війни, повстання, революції тощо), які, по суті, складають історію цивілізації й планети.

О. Чижевський відкрив світові К. Ціолковського – засновника ракетобудування та космонавтики.

Ідеї С. Подолинського знайшли продовження у працях багатьох дослідників, але найбільший внесок у розробку й популяризацію доробку видатного мислителя зробив український письменник М. Руденко. Він наголошував, що спрямування зусиль цивілізації на пошуки джерел необмеженої енергії забезпечить людство на необмежений термін необхідним ресурсом для розвитку: «Витративши запаси вугілля, нафти й газу, ми позбудемося основних джерел технічної енергії. Проте є надія, що Сонце у своїй електронній пам'яті містить для нас розумну програму: до того часу люди приборкають термоядерну реакцію, яка надасть у наше розпорядження невичерпні джерела енергії» [6, с. 62]. І С. Подолинський, і М. Руденко поклалися на розум та інтелект людини. Вони вірили, що людство відшукає невичерпне джерело енергії й безмежно продовжить життя на планеті, бо людина, як і все органічне життя, не може існувати без енергії [7].

Висновки. Наукові здобутки названих учених відкрили людству космічний простір. Натомість, маючи у своєму розпорядженні потужні науково-технічні можливості й здобутки сучасної науки, людство витрачає значні інтелектуальні та матеріальні ресурси не в царині розвитку й самовдосконалення, а на реалізацію дрібних національних інтересів окремих держав чи амбітних осіб, поступово наближаючись до стану «цивілізації хижаків» (термін М. Руденка).

На жаль, запропоновані представниками української школи фізичної економії наукові гіпотези та відкриття й досі в Україні залишаються невідомими широкому колу громадськості (аналіз модельних програм з мовно-літературної освітнього галузі показав, що лише один авторський колектив (авт. І. Старагіна, В. Новосолова, В. Терещенко, Ю. Романенко, М. Блажко, П. Ткач, А. Панченков, О. Волошенюк) включив у перелік творів для вивчення одну поезію М. Руденка «Думає сонце житом-пшеницею», що, звісно, не дає можливості ознайомити здобувачів освіти з унікальними досягненнями української школи фізичної економії.

Список використаних джерел

1. Вернадський В. І. Початок і вічність життя. Київ : Рад. письменник, 1989. 704 с.
2. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>.
3. Закон України «Про освіту». URL: <https://osvita.ua/legislation/law/2231/>
4. Злупко С. М. Наукова спадщина С.А. Подолинського і розвиток екогеномологічної науки у XX ст. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10264/Zlupko_Naukova_spadshchyna.pdf.
5. Марцинішин Ю. Д., Мотуз В. К. Громадянський вимір наукового світогляду Сергія Подолинського. URL: <http://oaji.net/articles/2014/690-1396514555.pdf>.
6. Руденко М. Енергія прогресу. Гносис і сучасність: Метафізична поема. Публіцистика. Поема. Київ : Журналіст України, 2008. 716 с.
7. Logvynenko Y., Mazurenko V., Sytnyk L., Bilyk, N. Mykola Rudenko's poetry and prose as a platform for popularizing the author's alternative hypothesis of the Universe. *Amazonia Investiga*. 2023. Vol. 12, no 67. P. 223–231. URL: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.67.07.20>. *Volumen 12, No 67, Año 2023 Completo (amazoniainvestiga.info) Амазонія20-223-231.pdf*

References

5. Vernadskyi, V. I. (1989). *Pochatok i vichnist zhyttia [The beginning and eternity of life]*. Kyiv: Radianskyi pysmennyk [in Ukrainian].
6. *Derzhavnyi standart bazovoi serednoi osvity [State standard of basic secondary education]*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>. [in Ukrainian].
7. *Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [Law of Ukraine "On Education"]*. Retrieved from <https://osvita.ua/legislation/law/2231/>
8. Zlupko, S. M. *Naukova spadshchyna S.A. Podolynskoho i rozvytok ekohomolohichnoi nauky u XX st. [Scientific heritage of S.A. Podolinsky and the development of ecohomological science in the 20th century.]*. Retrieved from http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10264/Zlupko_Naukova_spadshchyna.pdf. [in Ukrainian].
9. Martsynishyn, Yu. D., & Motuz, V. K. *Hromadianskyi vymir naukovoho svitohliadu Serhiia Podolynskoho [The civic dimension of Serhiy Podolinsky's scientific worldview]*. Retrieved from <http://oaji.net/articles/2014/690-1396514555.pdf>. [in Ukrainian].
10. Rudenko, M. (2008). *Enerhiia prohresu. Hnosys i suchasnist: Metafizychna poema. Publitsystyka. Poema [Gnosis and Modernity: A Metaphysical Poem. Journalism. Poem]*. Kyiv: Zhurnalyst Ukrainy [in Ukrainian].
11. Logvynenko, Y., Mazurenko, V., Sytnyk, L., & Bilyk, N. (2023). Mykola Rudenko's poetry and prose as a platform for popularizing the author's alternative hypothesis of the Universe. *Amazonia Investiga*, 12, 67, 223-231. Retrieved from <https://doi.org/10.34069/AI/2023.67.07.20>. *Volumen 12, No 67, Año 2023 Completo (amazoniainvestiga.info)Амазонія20-223-231.pdf*

УДК 78.03(477):159.954.5

Бєлікова Валентина,
доцентка кафедри музикознавства та хореографічної підготовки,
кандидат мистецтвознавства,
Криворізький державний педагогічний університет, Україна
Valentyna Bielikova,
Associate Professor at the Department of Musicology and
Choreographic Training, PhD in Art Studies,
Kryvyi Rih State Pedagogical University, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-8056-2799>
<https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=CO6whFcAAAAJefb@ukr.net>

**ОПЕРА-КАЗКА «ЛІСОВА ШКОЛА» БОГДАНИ ФІЛЬЦ
(лібрето Т. Савчинської-Латик) – ДЖЕРЕЛО
МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

**FAIRY-TALE OPERA "FOREST SCHOOL" BY BOHDANA FILTS
(libretto by T. Savchynska-Latyk) – SOURCE OF MUSICAL AND
AESTHETIC EDUCATION**

Актуальність проблеми дослідження. Новизна й актуальність проблеми опери-казки обумовлена продовженням традицій фундатора української музики щодо утворення важливих практичних завдань стосовно музики дитячих оперних творів, а саме:

- 1) повинен бути зв'язок опери-казки з українським народним фольклором;
- 2) необхідно застосовувати нові тенденції у формуванні та розвитку музичного матеріалу.

Мета: представити дитячу оперу-казку «Лісова школа» Богдани Фільц як важливе джерело музично-естетичного виховання учнівської молоді, довести, що її сприйняття, участь дітей у постановках твору сприяють вихованню гармонійної, творчої та впевненої у своїх силах особистості.

Основні результати дослідження. Сучасна українська музична культура поповнилась новим цікавим твором, присвяченим дітям – оперою-казкою «Лісова школа», створеною видатною композиторкою Богданою Фільц на лібрето відомої поетеси Теодори Савчинської-Латик. Зазначимо, що музично-театральні жанри в Україні, серед яких є: опери, балети, музичні казки, мюзикли, а також музика до дитячих вистав, набули вже доволі значного розвитку.

У започаткуванні цього напрямку велику роль відіграв видатний український композитор Микола Віталійович Лисенко (1842–1912), який став творцем першої дитячої опери не лише в українській музиці, а й загалом у світі. Свою першу оперу «Коза-Дерева» М. Лисенко утворив ще у 1888 р., друга опера «Пан Коцький» була написана у 1891 р., а третя – «Зима і Весна» була створена автором у 1892 р. Усі три опери були утворені на лібрето Дніпрової Чайки (Л. Василевської).

Після М. Лисенка музично-театральні твори з'явилися у творчості К. Стеценка, В. Сокальського, М. Леонтовича, А. Коломійця та ін.

Серед композиторів української діаспори дитячі опери утворювали: І. Білогруд, В. Вітвицький, О. Залеський, Я. Лісовський, З. Лисько, В. Овчаренко та ін.

Нині відомими операми є твори Ж. Колобуд і Л. Колодуба, Д. Клебанова, Ю. Шевченка, О. Костіна, В. Кирейка, О. Білаша, Ю. Мейтуса, А. Філіпенка, Ю. Рожавської, В. Довженка, М. Завалішиної, А. Мухи, І. Щербакова, І. Поклада, Р. Смоляра та ін.

У творчості українських композиторів на сьогодні у повному спектрі представлені музично-театральні жанри. Вони формують інтерес дітей до власних можливостей, розвивають фантазію та уяву, сприяють естетичному розвитку, а найважливіше – розвивають фантазію та уяву, сприяють естетичному розвитку, а найважливіше – поєднують у собі виховні можливості різних видів мистецтва. Звичайно, частина дитячого оперного репертуару написана для вистав у професійному театрі, тобто призначена для слухання і споглядання, а інші – твори, які діти можуть виконувати самі.

Власне до такого типу опери, де діти стають виконавцями ролей, відтворюючи улюблених героїв, і належить опера-казка «Лісова школа» Богдани Фільц на лібрето Теодори Савчинської-Латик. Необхідно зазначити, що музичні характеристики музичних образів опери-казки доволі контрастні. Вони виявляються в музичному тематизмі, ритмічних особливостях. Кожна дійова особа твору отримує свою музичну характеристику. Мелодична лінія утворює то серйозний, то радісний ефект. Композиторка у структурі твору вживає окремі вокальні форми: пісню, арію, речитатив, вокальні дуети, хоріві, танцювальні номери. Фінал опери-казки – це кульмінація твору. Стрімка, динамічна музика і насичене звучання хору несуть у собі основний висновок твору: «Будем вчитись всі читати, щоб розумними нам стати».

Висновки. Дитяча опера-казка «Лісова школа» стала важливим джерелом морального та естетичного виховання молоді, адже й її сприйняття, й участь дітей у постановках твору допомагає оволодінню культурою спілкування, розвиває фантазію, уяву й уміння дитини входити у виконуваний образ, жити його життям. Наповнена чудовою музикою, добрим гумором, вона сприяла вихованню гармонійної, творчої та впевненої у своїх силах особистості.

Список використаних джерел

1. Андросова Д. В. Мінімалізм у музиці. Одеса : Астропринт, 2009. 184 с.
2. Кияновська Л. О. Українська музична культура. Тернопіль : СМП «Астон», 2000. 343 с.
3. Коломієць Р. Г. Гнат Хоткевич / худож.-оформлювач С. М. Кошелева. Харків : Фоліо, 2020. 121 с.

References

1. Androsova, D. V. (2009). *Minimalizm u myzuzi [Minimalism in music]*. Odesa [in Ukrainian].
2. Kyjanovska, L. O. (2000). *Ukrainska myzyczna kultura [Ukrainian musical culture]*. Ternopil: SMP "Aston" [in Ukrainian].
3. Kolomiez, R. G. (2020). *Gnat Chotkevuch [Hnat Hotkevich]*. Harkiv: Folio [in Ukrainian].

УДК 37.091.39:614

Ярошенко Таїсія,
методистка основ здоров'я відділу розвитку
природничих та математичних дисциплін,
Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна
Taisiia Yaroshenko,
Health Basics Methodologist at the Department
of Natural and Mathematical Disciplines Development,
M. V. Ostrohradskyi Poltava Academy of Continuous Education, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0001-4806-8130>
yaroshenko@pano.pl.ua

ОСОБЛИВОСТІ РОЗБУДОВИ МОДЕЛІ ЗДОРОВОЇ ШКОЛИ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

PECULIARITIES OF BUILDING A HEALTHY SCHOOL MODEL IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Актуальність проблеми. Інтеграція України у світовий простір потребує постійного вдосконалення національної системи загальної середньої освіти, пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг і розроблення інноваційної моделі закладу освіти, що сприятиме безпечному, здоровому та інклюзивному освітньому середовищу.

Освіта і здоров'я взаємопов'язані. Сучасна освіта – це не тільки про знання, це ще й про збереження здоров'я учасників освітнього процесу.

Недостатня рухова активність, нездорове харчування, куріння, надмірне вживання алкоголю – основні причини виникнення хронічних захворювань, таких як захворювання серця, рак, інсульт і діабет, які є основними причинами смертності в Україні серед дорослих. Ці фактори ризику, зазвичай, формуються в дитячому та підлітковому віці [9, с. 8].

Своєчасні та ефективні заходи з профілактики неінфекційних захворювань у дітей і підлітків можуть значно зменшити показники захворюваності та позитивно впливати на якість їхнього життя у майбутньому.

Отже, інвестуючи у здоров'я дітей сьогодні, отримуємо здорове покоління дорослих завтра.

Мета: сприяти здоровій і безпечній поведінці учнів у закладі освіти, створити умови, сприятливі для навчання, успішної соціалізації та гармонійного розвитку дітей і підлітків, а також гарантувати й підтримувати безпечні умови для всіх учасників освітнього процесу.

Основні результати дослідження. Одним із напрямів досягнення вищезазначеної мети є впровадження у закладах освіти проєкту «Модель здорової школи». Модель здорової школи – це складник програми «Здорова Україна», проголошена 22 червня 2021 року Президентом України Володимиром Зеленським під час Всеукраїнського форуму «Україна 30. Здорова Україна» [2].

Нова українська школа має стати справжнім простором здоров'я, у якій усе – від класної парти і прикладу вчителя, до їдальні, спортивної зали і подвір'я,

сприяє гармонійному розвитку дитини, збереженню її життя та зміцненню здоров'я. Надання дітям знань і формування в них практичних навичок, необхідних для безпечної життєдіяльності та здорового способу життя, є важливим завданням кожного педагога.

Модель здорової школи – це комплексний підхід для збереження та зміцнення здоров'я учнів, учениць і працівників закладів освіти, визначений Національною стратегією розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі (схвалена Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020) [5].

Модель здорової школи включає набір практичних інструментів, які забезпечують залучення всіх учасників освітнього процесу до створення здорового середовища та моніторингу конкретних індикаторів його впровадження у закладі освіти.

Проект «Модель здорової школи» має на меті посилити роль закладів загальної середньої освіти у профілактиці неінфекційних захворювань і зміцненні здоров'я учнів. Для досягнення цієї мети апробується загальношкільний підхід «Модель здорової школи», який передбачає узгоджену діяльність колективу закладу освіти за ключовими напрямками:

1. Освітній простір.

Соціальний та емоційний клімат закладу освіти та його фізичний простір впливають на розвиток учнів, бажання вчитися, результати навчання, стосунки з іншими учнями, вчителями, сім'єю та громадою. Правильно організований безпечний, здоровий, інклюзивний освітній простір сприяє процесу навчання, забезпечує здоров'я та безпеку учнів і працівників закладу освіти.

2. Освіта в галузі здоров'я та безпеки.

Системний освітній процес, який дає можливість набути знання та навички, необхідні у реальному житті для збереження власного здоров'я та здоров'я інших, дотримання здорового способу життя та безпечної поведінки.

3. Фізична культура та рухова активність.

Комплексна програма фізичного виховання у закладі освіти включає в себе: уроки фізкультури, освітній простір, сприятливий для рухової активності, можливості для занять спортом у школі та поза нею, залучення працівників закладу освіти, родини та громади до рухової активності та занять спортом.

4. Здорове харчування.

Культура харчування у закладі освіти дає можливість учням сформувати здорові харчові звички завдяки шкільному меню. Шкільне харчування має забезпечувати дітей їжею та напоями, що відповідають сучасним принципам здорового харчування та рекомендаціям ВООЗ і МОЗ України.

5. Медична служба.

У закладі освіти обов'язково має бути медичний працівник і відповідно обладнаний медичний кабінет. Медичний працівник закладу освіти здійснює профілактичну роботу для попередження інфекційних і неінфекційних захворювань, виявляє чинники ризику та потенційні проблеми зі здоров'ям учнів, забезпечує супровід і підтримку учнів із хронічними захворюваннями.

6. Психологічна служба.

Профілактична служба, що підтримує емоційне та психологічне благополуччя учнів і вчителів, а також сприяє успіху у процесі соціалізації та навчання, а у випадку потреби – перенаправляє до інших медичних, психологічних або соціальних служб.

7. Підготовка і здоров'я вчителів.

Усі працівники закладу освіти потребують навчання та підтримки для дотримання принципів здорового способу життя. Позитивний приклад працівників закладу освіти допомагає учням засвоїти принципи здорового способу життя та сформувані життєві навички здорової поведінки.

8. Залучення сім'ї та громади.

Заклади освіти створюють партнерські зв'язки із закладами охорони здоров'я, соціальними службами, правоохоронними органами, закладами культури, громадськими організаціями та місцевими волонтерськими ініціативами у громаді. Це допомагає підсилити профілактичну роботу та залучити додаткові ресурси для популяризації здорового способу життя [9, с. 10–18]

Модель здорової школи пілотується у закладах освіти у рамках україно-швейцарського проекту «Скорочення поширеності факторів ризику неінфекційних захворювань в Україні» («Діємо для здоров'я»).

Відповідно до Наказу №626 від 04.06.2021 р. Міністерства освіти і науки України «Про реалізацію інноваційного освітнього проекту всеукраїнського рівня за темою «Модель здорової школи» на базі закладів загальної середньої освіти та обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти Дніпропетровської, Львівської, Полтавської, Рівненської та Херсонської областей на 2021–2024 роки» [6] проєкт «Діємо для здоров'я» сприяє впровадженню та розбудові компонентів Моделі здорової школи у 100 партнерських закладах освіти України [3].

На Полтавщині проєкт пілотується у 20 партнерських закладах освіти Полтавської, Диканської, Котелевської, Лубенської, Козельщинської, Гадяцької, Опішнянської, Кременчуцької та Миргородської територіальних громадах.

У рамках проєкту для партнерських закладів освіти проводяться заходи, спрямовані на скорочення поширеності основних чинників ризику розвитку неінфекційних захворювань, розроблені методичні матеріали та рекомендації з формування навичок здорового способу життя та забезпечення ефективних комунікацій з учнями, вчителями і батьками на ці теми, розроблено й апробовано національний інструмент самооцінки закладу освіти «Індекс здоров'я школи» та зібрані приклади найдієвіших заходів профілактики у закладах освіти.

За три роки сприяння проєктом «Діємо для здоров'я» розбудови компонентів «Здорової школи» для партнерських закладів освіти Полтавщини було організовано:

– навчання працівників закладів освіти практичним навичкам домедичної допомоги, під час якого 360 освітян мали можливість освоїти важливі практичні навички, що дозволяють зберегти людське життя до приїзду швидкої допомоги;

- навчання вчителів методології використання освітнього інструменту «Mental Trek» щодо збереження ментального здоров'я та особливостей використання інтерактивної освітньої виставки у роботі з дітьми;
- навчання медичних сестер щодо супроводу дітей із хронічними захворюваннями;
- оснащення медичних кабінетів. У 6 закладах освіти Полтавщини спроєктовано, відремонтовано й оснащено сучасним обладнанням і меблями медичні кабінети;
- навчання кухарів у співпраці зі Всеукраїнською платформою «Знаймо» та проєктом «CultFood» Євгена Клопотенка [1].

Висновок. Отже, формування та застосування учнями компетентностей, необхідних для здорового та безпечного життя, сприятиме досягненню глобальних цілей сталого розвитку, проголошених ООН (резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 25 вересня 2015 року № 70/1) [8] і підтриманих Україною відповідно до Указу Президента України від 30 вересня 2019 року № 722 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [7].

Реалізація інноваційного проєкту «Модель здорової школи» та його результати стануть внеском у реалізацію Національного плану заходів щодо неінфекційних захворювань для досягнення глобальних цілей сталого розвитку (затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 липня 2018 року № 530-р) [4], а також Національної стратегії створення безпечного та здорового середовища у Новій українській школі [5].

Список використаних джерел

1. Всеукраїнська платформа «Знаймо». URL: <https://znaimo.gov.ua/chapters/managers-and-educators/new-school-food>.
2. Всеукраїнський форум «Україна 30. Здорова Україна». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3268381-vseukrainskij-forum-ukraina-30-zdorova-ukraina-den-persij.html>.
3. Здорова школа: онлайн-платформа «Діємо для здоров'я». URL: <https://www.actforhealth.in.ua/news/zdorova-shkola>.
4. Про затвердження Національного плану заходів щодо неінфекційних захворювань для досягнення глобальних цілей сталого розвитку: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 липня 2018 року № 530-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2018-%D1%80#Text>.
5. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі: Указ Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>.
6. Про реалізацію інноваційного освітнього проєкту всеукраїнського рівня за темою «Модель здорової школи» на базі закладів загальної середньої освіти та обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти Дніпропетровської, Львівської, Полтавської, Рівненської та Херсонської областей на 2021–2024 роки»: Наказ Міністерства освіти і науки України від 04 червня 2021 року №626. URL: <https://www.slideshare.net/ssusera01f36/pdf-258026723>.
7. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

8. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 25 вересня 2015 року № 70/1. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU15167>.

9. Скорбун І., Майструк Г., Думчева А., Банніков В. Зміцнення здоров'я та профілактика неінфекційних захворювань у закладах загальної середньої освіти : посіб. для освітян. Київ : Здоров'я через освіту, 2022. 132 с.

References

1. *Vseukrainska platforma «ZnaImo» [All-Ukrainian platform "ZnaYmo"]*. Retrieved from <https://znaimo.gov.ua/chapters/managers-and-educators/new-school-food> [in Ukrainian].

2. *Vseukrainskyi forum «Ukraina 30. Zdorova Ukraina» [All-Ukraine Forum "Ukraine 30. Healthy Ukraine"]*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3268381-vseukrainskij-forum-ukraina-30-zdorova-ukraina-den-persij.html> [in Ukrainian].

3. *Zdorova shkola: onlain-platforma «Diemo dlia zdorovia» [Healthy school: online platform "Acting for health"]*. Retrieved from <https://www.actforhealth.in.ua/news/zdorova-shkola> [in Ukrainian].

4. *Pro zatverdzhennia Natsionalnogo planu zakhodiv shchodo neinfektsiinykh zakhvoriuvan dlia dosiahnennia hlobalnykh tsilei staloho rozvytku [On Approval of the National Action Plan on Non-communicable Diseases to Achieve the Global Sustainable Development Goals]: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26 lypnia 2018 r. № 530-р*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2018-%D1%80#Text>. [in Ukrainian].

5. *Pro Natsionalnu stratehiu rozbudovy bezpechnoho i zdorovoho osvitnoho seredovyscha u novii ukrainskii shkoli [On the National Strategy for Building a Safe and Healthy Educational Environment in the New Ukrainian School]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25 travnia 2020 roku № 195/2020*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text> [in Ukrainian].

6. *Pro realizatsiiu innovatsiynoho osvitnoho proiektu vseukrainskoho rivnia za temoiu «Model zdorovoi shkoly» na bazi zakladiv zahalnoi serednoi osvity ta oblasnykh instytutiv pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity Dnipropetrovskoi, Lvivskoi, Poltavskoi, Rivnenskoï ta Khersonskoi oblastei na 2021–2024 roky» [On the implementation of an innovative educational project at the all-Ukrainian level on the topic "Model of a healthy school" on the basis of general secondary education institutions and regional institutes of postgraduate pedagogical education of Dnipropetrovsk, Lviv, Poltava, Rivne and Kherson regions for the years 2021-2024"]*: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 04 chervnia 2021 roku №626. Retrieved from <https://www.slideshare.net/ssusera01f36/pdf-258026723> [in Ukrainian].

7. *Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku [About the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period until 2030]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 30 veresnia 2019 roku № 722*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> [in Ukrainian].

8. *Rezoliutsiia Heneralnoi Asamblei OON [Resolution of the UN General Assembly] vid 25 veresnia 2015 roku № 70/1*. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/MU15167> [in Ukrainian].

9. Skorbun, I., Maistruk, H., Dumcheva, A., & Bannikov, V. (2022). *Zmitsnennia zdorov'ia ta profilaktyka neinfektsiinykh zakhvoriuvan u zakladakh zahalnoi serednoi osvity [Health promotion and prevention of non-communicable diseases in general secondary education institutions]: posibnyk dlia osvitiian*. Kyiv: Zdorovia cherez osvitu [in Ukrainian].

УДК 37.018.1.035:172.12

Деденєв Олександр,

аспірант кафедри теорії і методики технологічної освіти,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка, Україна

Oleksandr Dedenev,

Graduate student of the Department of Theory and Methods of Technological Education,
V. G. Korolenko Poltava National Pedagogical University, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-4499-592X>

dedovolexandro@gmail.com

Цина Андрій,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії і методики технологічної освіти,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка, Україна

Andriy Tsyna,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Theory and Methods of Technological Education,
V. G. Korolenko Poltava National Pedagogical University, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-8353-9153>

<https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=Uh6TwqoAAAAJ>
ajut@gmail.com

РОДИННЕ ВИХОВАННЯ ТА ШКІЛЬНА ОСВІТА У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

FAMILY EDUCATION AND SCHOOL EDUCATION IN THE FORMATION OF CIVIC RESPONSIBILITY OF STUDENTS

Актуальність проблеми. У шкільні роки в учнів уперше виявляють активність щодо свідомої участі у суспільному житті за принципами громадянської взаємодії. У формуванні громадянської відповідальності важливу роль відіграють як родинне виховання, так і громадянська освіта в закладі загальної середньої освіти (ЗЗСО) [2]. Разом ці дві форми виховання й освіти взаємовпливають, підтвердженням цього є твердження М. Боришевського [1] про взаємовплив на національні, правові, екологічні та валеологічні аспекти громадянської самосвідомості та свідомості особистості, на формування почуття обов'язку, внутрішньої свободи та ініціативи.

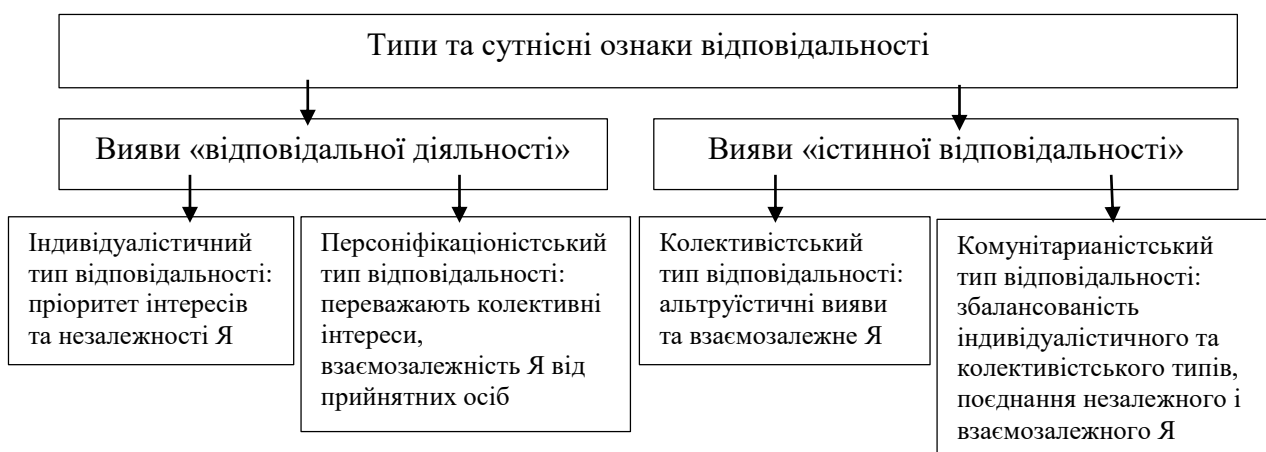
Мета дослідження полягає у деталізації розуміння процесу формування громадянської відповідальності учнівської молоді та визначенню шляхів її ефективного здійснення через визначення психологічних складників цього процесу.

Основні результати. До провідних механізмів формування громадянської відповідальності людини, як інтегративного критерію її особистісної зрілості, відносяться *персоналізація, персоніфікація, ідентифікація, цілепокладання, менталізація та рефлексія* [9; 11].

Унаслідок *персоналізації* людина набуває ідеальних уявлень про життя і діяльність інших членів суспільства, проявляє прагнення і можливість стати

особистістю у процесі суспільної взаємодії. Іншим складником механізму формування громадянської відповідальності є *персоніфікація*, що полягає в наділенні рослин, тварин, предметів, понять, природних явищ особистісними якостями людини. Важливе значення у розвитку громадянської відповідальності відводиться механізму *ідентифікації* з оволодіння просуспільними рисами, додаванням до них особистісних властивостей конкретних громадян, впливаючи на формування просуспільної активності людини, ототожнюючи, копіюючи інших людей, групи людей та їхні ідеали, цінності та досвід [12]. Механізм *цілепокладання* у формуванні громадянської відповідальності полягає, за Філософським словником [10, с. 755], у формуванні цілі у вигляді цілепокладання (суб'єктно-ідеального образу бажаного) та цілереалізації (втілення цілі в об'єктивно-реальні результати діяльності). Втілення громадянської поведінки в конкретні етнічно-культурні аспекти обумовлює залежність формування громадянської відповідальності від впливу механізму *менталізації*, дія якого обумовлена глибинними чинниками внутрішнього світу людини: неусвідомлені потяги, асоціації чи психічні образи, за З. Фрейдом [7, с. 343]; колективне несвідоме з утримання всього духовного спадку людської еволюції, за К. Юнгом [6, с. 359]. Рівень вияву громадянської відповідальності визначається механізмом *рефлексії*, що полягає в самоусвідомленні своєї поведінки й того, як людина сприймається іншими.

Індивідуальні відмінності у виявах відповідальності особистості перед суспільством обумовлюються виявами незалежності або взаємозалежності її Я [13, с. 253]. Схвалення незалежного Я здебільшого притаманне індивідуалістським культурам Заходу, коли людина сприймає оточення через формат думок і переживань власного Я. Для них є характерними вияви індивідуалізму та незалежності Я особистості, наявність індивідуалістського типу громадянської відповідальності. В індивідуалістських культурах освіта та сімейне виховання зорієнтовані на навчання молоді самостійному мисленню та незалежності, формують уміння визначати власні цінності. Індивідуалістичне громадянське виховання багато уваги приділяє особистому процвітанню дитини, визначенню нею свого стилю життя, не актуалізуючи увагу на формуванні прив'язаності до інших людей (рис. 1):

Взаємозалежне Я, притаманне більшою мірою культурам Сходу, характеризується відчуттям людиною своєї колективістської приналежності до родини, друзів, соціальною взаємозалежністю від міжсуб'єктних контактів [там само, с. 254]. Пріоритетами громадянської відповідальності тут декларується альтруїстичні відносини між людиною та оточенням, коли Я кожного спрямовується на відповідальну просуспільну поведінку.

Оновлений Державний стандарт базової середньої освіти (2020) передбачає формування в учнів ключової громадянської компетентності, що ґрунтується на ідеях рівності, демократії, дотримання прав людини, справедливості, усвідомлення рівних можливостей і прав і спрямовується на розвиток в учнів готовності, з опорою на загальнолюдські та суспільні цінності, діяти відповідально у житті ЗЗСО, свого навчального класу, критично осмислювати події вітчизняної та світової історії, їхній вплив на формування громадянської свідомості та самоідентифікацію особистості [4].

Моделні навчальні програми «Технології. 5–6 класи» для ЗЗСО (2021) спрямовані на виховання в учнів шанобливого, відповідального ставлення до суспільства, родини, довкілля, національно-культурних цінностей українського народу під час практичного застосування наскрізних для всіх ключових компетентностей умінь в особистісно та суспільно значущій проєктно-технологічній діяльності та життєвих ситуаціях [8].

Метою залучення членів суспільства до діяльності в громадських організаціях є виявлення ними громадянської активності, формування прагнення до участі в житті суспільства, не обмежуючись лише простим членством у громадських організаціях та рухах. У розвинутих країнах світу вияви громадянської активності населення є постійними, наприклад, у формі волонтерства. Так, у Німеччині майже третина населення бере участь у діяльності самоорганізованих груп чи змінних проєктах із роботи з дітьми та молоддю, в галузі безпеки, охорони здоров'я, освіти чи культури [3]. У США волонтерами є 56% дорослого населення, а у 36% американських родин частиною їхнього життя є сімейне волонтерство. До занять волонтерською діяльністю їх спонукає співчуття тим, хто потребує допомоги [5, с. 123].

Висновок. Вирішенню означених у статті завдань сприятиме обґрунтування та розроблення технологій соціальної активізації громадянського суспільства, відповідних сучасному стану розвитку українського суспільства підходів до стимулювання організаційних форм колективної та індивідуальної громадянської активності на засадах принципів відкритості, толерантності, демократичної спрямованості та патріотизму. Важливим складником цієї діяльності є громадянська освіта серед населення країни, обмін і вивчення позитивного вітчизняного та зарубіжного досвіду, популяризація волонтерства.

Список використаних джерел

1. Боришевський М. Й., Яблонська Т. М., Антоненко В. В. та ін. Розвиток громадянської спрямованості особистості / за заг. ред. М. Й. Боришевського. Київ, 2007. 186 с.
2. Всепоплавський посвіт школи-родини : навч.-метод. посіб. / упоряд.: П. І. Матвієнко, Н. І. Білик. Полтава : Довкілля-К, 2006. 322 с.

3. Громадянське суспільство – активність на користь громаді. URL: http://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/uk/suspilstvo/inhaltsseiten/hintergrund/gromadjanskesuspilstvo-aktivnist-na-korist-gromadi.html?type=1000&no_cache=1 (дата звернення: 13.09.2023).
4. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти : Постанова Кабінету міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. URL: <http://zakon2/rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF> (дата звернення: 10.09.2023).
5. Кендзор П. І. Інноваційні форми організації громадянського виховання старшокласників у позакласній роботі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Київ, 2004. 270 с.
6. Концепція громадянської освіти в Україні. *Громадянська освіта*. 2000. № 21. URL: <https://osvita.khpg.org/index.php?id=976002302> (дата звернення: 10.10.2023).
7. Копець Л. В. Психологія особистості: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2008. 458 с.
8. Мироненко Т. П. Формування громадянської зрілості у майбутніх учителів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2001. 20 с.
9. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. Київ : Рад. шк., 1976. Т. 1. 654 с.
10. Філософський енциклопедичний словник. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
11. Фомина М. В. Структурування змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх інженерів машинобудівного профілю : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2005. 20 с.
12. Bandura A. *Social Learning and Personality Development*. New York : Holt, Rinehart & Winston, 1964. 286 p.
13. Maslow A. N. *Toward a psychology of being*. New York : Van Nostrand, 1968. 456 p.

References

1. Boryshevskiy, M. Y. (Ed.). (2007). *Rozvytok hromadyanskoyi spryamovanosti osobystosti [Development of the civic orientation of the personality]*. Kyiv [in Ukrainian].
2. Matviienko, P. I., & Bilyk, N. I. (Eds.). (2006). *Vsepoltavskiy posvit shkoly-rodyny [All-Poltava enlightenment of the school-family]: navch. posib*. Poltava: Dovkillia-K [in Ukrainian].
3. *Hromadyanske suspilstvo – aktyvnist na koryst hromadi [Civil society - activity for the benefit of the community]*. Retrieved from http://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/uk/suspilstvo/inhaltsseiten/hintergrund/gromadjanskesuspilstvo-aktivnist-na-korist-gromadi.html?type=1000&no_cache=1 (access date: 13.09.2023) [in Ukrainian].
4. *Derzhavnyy standart bazovoyi i povnoyi zahalnoyi serednoyi osvity [State standard of basic and comprehensive general secondary education]: Postanova Kabinetu ministriv Ukrayiny vid 23 lystopada 2011 r. № 1392*. Retrieved from <http://zakon2/rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF> (access date: 10.09.2023) [in Ukrainian].
5. Kendzor, P. I. (2004). *Innovatsiyni formy orhanizatsiyi hromadyanskoho vykhovannya starshoklasnykiv u pozaklasniy roboti [Innovative forms of organization of civic education of high school students in extracurricular work]*. (PhD diss.). Kyiv [in Ukrainian].
6. Kontseptsiya hromadyanskoyi osvity v Ukrayini [The concept of civic education in Ukraine]. (2000). *Hromadyanska osvita [Civil education]*, 21. Retrieved from <https://osvita.khpg.org/index.php?id=976002302> (access date: 10.10.2023) [in Ukrainian].
7. Kopets, L. V. (2008). *Psykhohohiya osobystosti [Psychology of personality]: navch. posibn. dlya sudentiv VNZ*. Kyiv: VD «Kyuevo-Mohylyanska akademiya» [in Ukrainian].
8. Myronenko, T. P. (2001). *Formuvannya hromadyanskoyi zrilosti u maybutnikh uchyteliv [Formation of civic maturity in future teachers]*. (Extended abstract of PhD diss.). Odessa [in Ukrainian].
9. Sukhomlynskyi, V. O. (1976). *Vybrani tvory [Elected works]* (Vol. 1). Kyiv: Rad. shk. [in Ukrainian].
10. *Filosofskyy entsyklopedychnyy slovnyk [Philosophical encyclopedic dictionary]*. (2002). Kyiv: Abrys [in Ukrainian].
11. Fomyina, M. V. (2005). *Strukturuvannya zmistu psykhologo-pedahohichnoyi pidhotovky maybutnikh inzheneriv mashynobudivnoho profilyu [Structuring the content of the psychological and pedagogical training of future engineers of the machine-building profile]*. (Extended abstract of PhD diss.). Vinnitsa [in Ukrainian].
12. Bandura, A. (1964). *Social Learning and Personality Development*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
13. Maslow, A. N. (1968). *Toward a psychology of being*. New York: Van Nostrand.

УДК 364-4-322:37]:004

Коваленко Інна,

кандидатка педагогічних наук, доцентка, старша наукова співробітниця
відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти,
Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В.О. Сухомлинського НАПН України, Україна

Inna Kovalenko,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Senior Research Fellow at the Department of Scientific
Information and Analytical Support of Education,
State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine
named after V.O. Sukhomlynskyi NAES of Ukraine, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-5633-0234>

i_artemenko@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ШКОЛИ ВОЛОНТЕРІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

CREATION FEATURES OF A VOLUNTEER SCHOOL IN THE CONDITIONS OF DIGITAL TRANSFORMATION

Актуальність проблеми дослідження. В умовах повномасштабної збройної агресії Росії проти України волонтерський рух прийняв на себе чимало викликів, що пов'язані зі Збройними Силами; людьми, які опинились на окупованих територіях; внутрішньо переміщеними особами; соціально незахищеними верствами населення.

Однак під час світової пандемії та карантинних обмежень з'явилась і розповсюдилась нова форма волонтерства – онлайн-волонтерство. Нині волонтери вже можуть використовувати свої комп'ютери або навіть телефони, надаючи підтримку в онлайн-форматі. Онлайн-волонтерство має багато спільного із традиційними формами волонтерства, тому такий хід подій є логічним у ситуації цифрової трансформації суспільства.

Отже, нині саме волонтерський рух є силою, на яку спирається українська державність незалежно від його форм і видів.

Метою дослідження є визначення особливостей створення школи волонтерів в умовах цифрової трансформації.

Основні результати дослідження. Наукові дослідження стосовно даної проблеми були сконцентровані на таких аспектах: технології залучення та підготовки молоді до волонтерської діяльності (О. Безпалька, Р. Вайноли, А. Капської, Т. Лях, В. Петрович, Т. Спіріна, О. Міхеєва); особливості роботи волонтерів у центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (О. Кузьменка, Н. Романової, С. Толстоухової).

Волонтерство (від лат. *volontarius* – воля, бажання; англ. *voluntary* – добровільний, доброволець, йти добровільно) – добровільна, безкорислива, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом надання волонтерської допомоги [2, с. 124].

Волонтерська допомога – робота та послуги, що безоплатно виконуються і надаються волонтерами та волонтерськими організаціями [там само, с. 125].

У Законі України «Про волонтерську діяльність» зазначено, що «волонтер – це фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги» [3].

Нині інститут волонтерства набув значного поширення у багатьох країнах світу, стаючи значущим ресурсом розвитку суспільства. У зв'язку із цим значно розширився перелік видів волонтерської діяльності, яких нині, на думку експерта у питаннях організації волонтерської діяльності, члена Асоціації волонтерських центрів Ю. Сіленко, виокремлюється дев'ять [1].

Соціальне волонтерство – це допомога самотнім ветеранам, допомога дітям, робота з тією категорією людей, яку прийнято називати соціально незахищеними.

Спортивне волонтерство – це волонтерство під час міжнародних спортивних змагань. У цьому волонтерстві важливі особливі компетенції волонтера – знання іноземної мови, знання певного виду спорту, толерантність, відкритість до світу, бажання спілкуватися з різними людьми.

Культурне волонтерство або *арт-волонтерство*. – це волонтерство під час культурних міжнародних заходів.

Екологічне волонтерство. Діяльність волонтерів спрямована на захист флори і фауни.

Донорство. Якщо розглядати донорство як волонтерство, не лише як здачу крові безпосередньо, але й як великий просвітницький блок – то, звичайно, волонтери тут дуже потрібні. Коли люди починають дізнаватися і розуміти предмет, вони починають по-іншому до нього ставитися. У нас дуже часто не вистачає донорів саме тому, що люди або бояться, або не знають про донорство.

Подієве або евент-волонтерство. Волонтери беруть участь у великих подіях: фестивалях, форумах, окремих великих міських проєктах.

Корпоративне волонтерство – напрям, пов'язаний із компаніями, які готові включатися в добровільчу діяльність, залучаючи своїх співробітників у неробочий час.

Волонтерство громадської безпеки – вузький, унікальний напрям, який пов'язаний із діяльністю під час природних та екологічних катастроф. Тут важливо, щоб волонтери розуміли, на що вони йдуть, і були підготовленими, навченими. Існують спеціальні програми, які готують волонтерів громадської безпеки. Вони практично відіграють роль «акредитації».

Медіаволонтерство – це компетенції, знання і навички, які людина готова застосувати для того, щоб розповісти про волонтерство іншим людям. Це фотографи, журналісти, люди, популярні в соціальних мережах, дизайнери. Не зважаючи на те, що представники даного виду волонтерства допомагають організаторам волонтерської діяльності – волонтерським центрам, благодійним фондам, добровільним волонтерським рухам. Цей вид волонтерства набуває все більшої популярності.

Основні причини, через які люди стають волонтерами: бажання творити добро; можливість змінити щось у своєму житті та у житті інших людей; можливість отримати неоціненний досвід, який може стати в нагоді у повсякденному житті; робота у команді, спілкування з однодумцями, нові знайомства, постійні контакти із цікавими людьми; бажання знайти застосування своїм талантам, силам і здібностям; можливість переглянути країну, подорожуючи з волонтерськими загонами.

Нині вимогою до волонтерської роботи є їхня сертифікація, наприклад, у [Законі України «Про волонтерську діяльність»](#) у ст. 7 «Волонтери, їхні права та обов'язки» зазначено про необхідність проходження волонтером підготовки та перепідготовки та отримання посвідчення волонтера [3].

Отже, на що має бути зорієнтована така підготовка і перепідготовка волонтерів і яких видів волонтерства стосуватись?

Така підготовка має враховувати всі складники волонтерської діяльності.

Перший складник волонтерської діяльності – мотиваційний. Волонтер має бути вмотивованим до роботи з певною категорією споживачів соціальних послуг. У даному контексті дуже важливо визначитись із видом волонтерства.

Наступний складник волонтерській діяльності – когнітивний, до якого відносять знання зі психологічних особливостей категорії клієнтів, на яку спрямована діяльність волонтера (комунікаційні особливості, ризики психічних захворювань, інтереси й потреби людей, з якими він буде працювати, особливості їх пізнавальних процесів). Знання основних етапів процесу спілкування: моделювання спілкування зі споживачем послуг у процесі підготовки до безпосередньої діяльності; організація безпосереднього спілкування зі споживачем послуг у період початкової взаємодії з ним; управління спілкуванням у соціально-педагогічному процесі; аналіз реалізованої системи спілкування [2, с. 114].

Ще один складник волонтерської діяльності – практичні навички.

Якщо його цікавить саме викладацька діяльність в умовах університету третього віку, добре було б, щоб він володів комп'ютерною грамотністю чи сучасними прикладними методиками (декупаж, Парчмент Крафт, Плетіння з газетних трубочок, Амігурумі, Темарі, Зардозі, Фуросікі тощо), міг викладати іноземну мову. Студент-волонтер має володіти комунікативними навичками та навичками викладацької діяльності.

Висновки. Отже, підготовка волонтерів має орієнтуватись на вид волонтерства і спрямовуватись на ті знання й навички, що актуальні саме для конкретного виду волонтерської діяльності.

Список використаних джерел

1. [Белишев О. В.](#) Волонтерство у світі інформаційних технологій: поняття, характерні особливості та види. *Філософські обрії*. 2019. Вип. 42. С. 180–184. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FiloFilo_2019_42_46
2. Лях Т. Л. Волонтерство. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. проф. І. Д. Звереві. Київ ; Сімферополь : Універсум, 2012. 536 с.

3. Про волонтерську діяльність : Закони України від 05.03.2015 №246 VIII станом на 15 жовтня 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3236-17#Text> (дата звернення 15.10.2023)

References

1. Bielyshev, O. V. (2019). Volonterstvo u sviti informatsiinykh tekhnolohii: poniattia, kharakterni osoblyvosti ta vydy [Volunteering in the world of information technologies: concepts, characteristics and types]. *Filosofski obrii [Philosophical horizons]*, 42, 180-184. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/FiloFilo_2019_42_46 [in Ukrainian].

2. Liakh, T. L. (2012). *Volonterstvo. Entsyklopediia dlia fakhivtsiv sotsialnoi sfery [Volunteering. Encyclopedia for specialists in the social sphere]*. Kyiv; Simferopol: Universum [in Ukrainian].

3. *Pro volontersku diialnist [About volunteering]*: Zakony Ukrainy vid 05.03.2015 №246 VIII stanom na 15 zhovtnia 2023. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3236-17#Text> [in Ukrainian].

УДК 378.147:373.3–051

Іваницька Наталія,

кандидатка педагогічних наук, докторантка,
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України;
директорка, Чернігівська загальноосвітня школа I-III ступенів №35, Україна

Nataliia Ivanytska,

PhD, Doctoral student at the Institute of Pedagogical Education and Adult Education,
Ivan Ziazium Institute of Pedagogical and Adult Education of NAES of Ukraine, Kyiv;
School Principal, Chernihiv Secondary School I-III №35, Ukraine
<https://scholar.google.com/citations?user=M3HPr4MAAAAJ&hl=nataliaivanucka.01@gmail.com>

ТЕХНОЛОГІЯ ОНЛАЙН ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ТА БАЗОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

TECHNOLOGY OF ONLINE INTERACTION BETWEEN PRIMARY SCHOOL AND BASIC SCHOOL TEACHERS IN A BLENDED LEARNING ENVIRONMENT

Актуальність проблеми дослідження. В умовах Нової української школи (НУШ) набуває важливого значення забезпечення наступності між початковою та базовою школою: дотримання принципів педагогічного партнерства учасників освітнього процесу, дитиноцентризму, гуманізації навчання тощо. Відповідно до цього зростає роль професійної взаємодії педагогічних працівників у закладі загальної середньої освіти (ЗЗСО) з метою їхнього взаємонавчання.

Мета дослідження: описати умови професійної взаємодії вчителів початкової та базової школи під час організації змішаного навчання у ЗЗСО.

Основні результати дослідження.

Першою умовою є визначення співвідношення офлайн- та онлайн-взаємодії педагогічних працівників на основі чинних санітарно-гігієнічних вимог. Спільним в організації навчання педагогічних працівників на сайтах (EdEra, Prometheus, Всеосвіта, На Урок, EdPro тощо) є засвоєння інформації, структурованої за відповідними тематичними модулями, що передбачають різноманітні теоретичні та практичні завдання. Перевага в онлайн-взаємодії педагогічних працівників через навчальні сайти полягає в тому, що доступ до онлайн-матеріалів відкритий для всіх бажаючих у будь-який час, з довільного пристрою, що має відповідне програмне забезпечення. Серед недоліків в організації чинних онлайн-курсів – неможливість урахування розробниками запропонованих матеріалів специфіки кожного ЗЗСО, що обумовлено неоднаковим матеріально-технічним забезпеченням закладів освіти: наявністю у них STEM-кабінетів із сучасними цифровими вимірювальними комплексами (ЦВК), кабінетів робототехніки, Lego-класів тощо. Відповідно визначення співвідношення офлайн- та онлайн-взаємодії педагогічних працівників, на нашу думку, для кожного закладу освіти є індивідуальним.

Друга умова професійної взаємодії вчителів – наявність електронного освітнього середовища (ЕОС), яке не лише відповідає чинним законодавчим

вимогам, а й створює умови для дистанційної взаємодії педагогічних працівників. Оскільки ЕОС має враховувати, на нашу думку, специфіку ЗЗСО, то основою для його створення обрано офіційний сайт закладу освіти. Призначенням ЕОС є реалізація умов для формування науково-дослідницьких компетентностей (НДК) учителів початкових класів та базової школи через їхню взаємодію в синхронному та асинхронному режимах. Для забезпечення такої взаємодії педагогічних працівників на сайті школи запропонована рубрика «Дослідницька діяльність», де передбачено розміщення навчальних онлайн-курсів із урахуванням його особливостей: наявності учнів, залучених до інклюзивного навчання; загальношкільних проєктів; створення учнями роботизованих пристроїв на основі Lego тощо. Створення ЕОС передбачає використання дистанційних технологій в системі GSuite for Education, які надають можливості для синхронної та асинхронної взаємодії вчителів у спеціально організованих для них Google Класах, що містить такі рубрики: «Стрічка», «Завдання», «Користувачі», «Оцінювання».

Рубрика «Стрічка» відображає у заданій хронології зміст завдань, які необхідно виконати педагогічним працівникам, що передбачає відповідні технічні можливості системи GSuite for Education. Електронний ресурс задає критерії оцінювання та термін здачі матеріалів.

Рубрика «Користувачі» об'єднує у Google Клас зареєстрованих учителів на основі автоматичного імпортування даних зі шкільного сайту.

Рубрика «Оцінювання» дозволяє бачити координатору курсу загальну або зведену таблицю оцінювання всіх учасників за весь термін навчання, одержувати відомості про середню оцінку групи, здійснювати певні вибірки.

Для синхронної взаємодії електронним ресурсом передбачено використання сервісу Google Meet для відеозустрічей і дзвінків. Технічні можливості системи GSuite for Education як ЕОС для взаємодії вчителів узгоджені з її змістовим наповненням, що безпосередньо пов'язано із сучасною цифровою дидактикою.

Погоджуємося з думкою авторів [2, с. 231–237] про те, що цифрова дидактика є результатом взаємодії психолого-педагогічних, інформаційних і цифрових технологій на основі інтегративного підходу до формування навчальних середовищ із використанням її як методу, так і результату навчання всіма учасниками освітнього процесу.

Згідно із сучасними дослідженнями науковців [3, с. 10–11], поняття «електронне навчання» або «е-навчання» та «інструментальна цифрова дидактика» (ІЦД) не є тотожними: е-навчання передбачає використання структурованого контенту (презентацій, відео, тексту тощо), втіленого і поданого у вигляді послідовного навчального курсу на електронній платформі або на ЕОР – оцифрований вміст діє лише як активатор сенсорного сприйняття інформації; ІЦД пропонує активне використання аналітичних можливостей програмних продуктів (математичні таблиці, програми для відеоаналізу, засоби і програмне забезпечення для вимірювань), тобто передбачає від учасників освітнього процесу володіння аналітичним інструментарієм, який закладено в засоби навчання. Відповідне змістове та дидактичне наповнення ЕОС як форми

сучасної організації взаємодії вчителів початкової та базової школи враховує, на нашу думку, наступну особливість: формування технологічно-, психологічно-, організаційно-, комунікаційно-цифрового складників НДК учителів передбачає поступовий перехід від рівня використання «е-навчання» до оволодіння ІЦД.

Отже, онлайн-взаємодія педагогічних працівників в ЕОС на основі створення онлайн-груп учителів у Google Класі враховує те, що групова робота поєднується з їх індивідуальною роботою, що обумовлено особливостями самоосвіти та саморозвитку педагогічних працівників. Використання навчальних модулів (НМ) в ЕОС надає вчителям можливості рухатись за індивідуальною освітньою траєкторією у власному темпі, здійснювати самоконтроль за результатами своєї навчальної діяльності.

Погоджуємось з думкою В. Бондаря [1, с. 19–40] про те, що НМ – це не тільки частина навчальної діяльності (тема чи розділ), а інформаційний вузол, що уніфікує підхід до структурування цілого на частини. При цьому в НМ матеріал поділяється на логічно завершені частини, відповідно до яких розробляється пакет необхідних дидактичних прийомів для засвоєння навчального матеріалу. На нашу думку, дидактичним призначенням використання НМ в ЕОС є пропедевтика спільної дослідницької діяльності вчителів початкових класів і базової школи для їхньої подальшої офлайн-взаємодії.

Вважаємо, що до змісту НМ в ЕОС доцільно обирати той матеріал, який є найскладнішим для офлайн-засвоєння педагогічними працівниками: потребує для цього тривалого часу, багаторазового повторення (у т. ч. на основі перегляду відео), тренувань, додаткових пояснень тощо.

Отже, взаємонавчання педагогічних працівників відбувається за технологією «перевернутий клас» – у форматі випереджувального навчання, що передбачає самостійне засвоєння ними на певному рівні матеріалу, який буде розглядатися повторно під час офлайн групової взаємодії.

Третя умова професійної взаємодії вчителів – вибір складників НМ має відповідати потребам педагогічної співпраці в системі «вчитель-група вчителів», «вчитель-адміністрація школи», «вчитель-психологічна служба школи», що передбачає врахування технічних, санітарно-гігієнічних (здоров'язберезувальних), освітніх або дидактичних вимог і напрямів педагогічної взаємодії вчителів початкових класів та базової школи під час залучення їх до онлайн-співпраці при вивченні на основі ЕОС відповідних НМ. Зазначимо, що кожен із НМ є тематичним, тобто передбачає підготовку вчителів до офлайн-взаємодії.

Висновки. Серед умов професійної взаємодії вчителів початкової та базової школи під час організації змішаного навчання у ЗЗСО відповідно до вимог НУШ є:

- визначення співвідношення офлайн- та онлайн-взаємодії педагогічних працівників, яке для кожного закладу освіти є індивідуальним;

- наявність ЕОС, яке відповідає чинним законодавчим вимогам і створює умови для дистанційної взаємодії педагогічних працівників;
- вибір складників НМ, що відповідають потребам педагогічної співпраці.

Список використаних джерел

1. Бондар В. І. Теорія і практика модульного навчання у вищих закладах освіти (на матеріалі дидактики). *Освіта і управління*. 2019. Т. 92. С. 19–40.
2. Сліпухіна І. А., Поліхун Н. І., Чернецький І. С. Педагогіка ХХІ століття: формування цифрової дидактики. *Педагогічні науки*. 2018. Т. 1, № 83. С. 231–237.
3. Чернецький І. С., Сліпухіна І. А., Поліхун Н. І. Фізика. Прикладні методики інструментальної цифрової дидактики : навч.-метод. посіб. Київ : Нац. центр «МАН України», 2020. 204 с.

References

1. Bondar, V. I. (2019). Teoriia i praktyka modulnoho navchannia u vyshchych zakladakh osvity (na materiali dydaktyky) [Theory and practice of modular training in higher education institutions (based on didactic material)]. *Osvita i upravlinnia [Education and management]*, 92, 19-40 [in Ukrainian].
2. Slipukhina, I. A., Polikhun, N. I., & Chernetskyi, I. S. (2018). Pedahohika XXI stolittia: formuvannia tsyfrovoi dydaktyky [Pedagogy of the 21st century: formation of digital didactics]. *Pedahohichni nauky [Pedagogical sciences]*, 1, 83, 231-237 [in Ukrainian].
3. Chernetskyi, I. S., Slipukhina, I. A., & Polikhun, N. I. (2020) *Fizyka. Prykladni metodyky instrumentalnoi tsyfrovoi dydaktyky [Physics. Applied methods of instrumental digital didactics]: navch.-metod. posib*. Kyiv: Nats. tsentr «MAN Ukrainy» [in Ukrainian].

УДК 378.046.4+37.078

Любченко Надія,

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
професорка кафедри менеджменту освіти та права ЦПО
ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Київ, Україна

Nadiia Liubchenko,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Professor at the Education Management and Law Department,
SHEI «University of Educational Management»
of the National Academy of Pedagogical Sciences, Kyiv, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-4247-340X>

<https://scholar.google.com/citations?user=M3HPr4MAAAAJ&hl=meri14nadin@gmail.com>

ІННОВАЦІЙНІСТЬ ЯК SOFT&HARD SKILLS КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ НОВАТОРСЬКОГО РУХУ

INNOVATIVENESS AS SOFT & HARD SKILLS OF THE HEAD OF A GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTION IN THE CONTEXT OF THE INNOVATION MOVEMENT

Актуальність проблеми. Розвиток інноваційного потенціалу держави – це не тільки шлях динамічного розвитку та успіху, а й засіб забезпечення безпеки та суверенітету держави, її конкурентоспроможності у сучасному світі. Як зазначається у Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року (далі – Стратегія), затвердженій розпорядженням Кабінету Міністрів України у 2019 році, при наявності високого освітнього та наукового потенціалу, серед конкурентних переваг України варто виділити високу ємність ринку, якість вищої, середньої та професійної освіти (відповідно до Глобального індексу конкурентоспроможності). «Відповідно до Глобального індексу інновацій основою української інноваційної конкурентоспроможності є людський капітал, тобто знання та навички, якими володіють люди, що дають змогу їм створювати цінність у світовій економічній системі. Його ефективна реалізація і є головною конкурентною перевагою» [8].

Метою зазначеної Стратегії є розбудова національної інноваційної екосистеми для забезпечення швидкого та якісного перетворення креативних ідей в інноваційні продукти та послуги, підвищення рівня інноваційності національної економіки, що передбачає створення сприятливих умов для розвитку інноваційної сфери, збільшення кількості впроваджуваних розробок, підвищення економічної віддачі від них, залучення інвестицій в інноваційну діяльність. Одним зі структурних елементів національної інноваційної екосистеми, на покращення умов діяльності яких спрямовано Стратегію, є «фізичні та юридичні особи, які створюють нові технологічні рішення, продукти, методи або засоби виробництва, види товарів і послуг, структури управління без проведення наукової (науково-технічної) роботи» [там само].

Ураховуючи актуальність завдань упровадження професійного стандарту керівників закладів загальної середньої освіти, як складника людського капіталу

держави, в умовах реалізації сучасних вимог щодо професійного розвитку фахівців задля інноваційного розвитку країни, розглянемо аспект інноваційності у професійній діяльності зазначеної категорії менеджерів освіти.

Мета роботи: актуалізувати питання формування інноваційної компетентності керівника закладу загальної середньої освіти на засадах кластерного підходу в контексті розвитку новаторського руху, розгляду її як надпрофесійної навички в умовах глобалізаційних змін.

Основні результати дослідження. На основі аналізу поглядів сучасних науковців щодо сутнісних характеристик нових в українському науковому просторі понять «soft skills», «hard skills» і використання цих понять у взаємозв'язку з поняттями «компетентність», «уміння/навичка», «неперервний професійний розвиток», «післядипломна освіта», «підвищення кваліфікації», «професійний стандарт» нами зроблено висновки у попередніх дослідженнях про таке: у сучасному науковому обігу застосовують до поняття soft skills синоніми «м'які», гнучкі, універсальні, надпрофесійні, уніфіковані, «наскрізні» навички/уміння/здатності/компетентності; зарубіжними і вітчизняними науковцями визнано актуальність вивчення, визначення та формування soft skills (універсальних/«м'яких» навичок) у контексті професійного розвитку фахівців, їх затребуваності на ринку праці [4].

Нині дослідниками серед таких універсальних навичок фахівців різних сфер виділяється інноваційність, яку часто вважають синонімічним поняттям до поняття «креативність». Креативність (лат. creatio – створення) будемо розглядати як характеристику когось або якогось процесу, який формує щось нове і цінне. Як зазначає дослідниця О. Кліпкова, «розглядати поняття інновації і креативності необхідно разом у неперервному причинно-наслідковому зв'язку, але не позбавляти кожне поняття індивідуальності. Креативність – це процес формування нових ідей, а інноваційність – це їхнє практичне впровадження. Відмінності стають ще розмитішими в наші дні, коли обидва терміни використовуються в усіх можливих випадках і часто як синоніми. Також – креативність – це можливість винаходити нові речі, а інноваційність – можливість створювати нові речі. Інновації та креативність є одним із трьох пріоритетних напрямів програми соціально-економічного розвитку Європейського Союзу. Визначити відмінності між поняттями інноваційність і креативність не тривіальне завдання, але й для того, щоб не плутати, потрібно пам'ятати, що креативність може в кінцевому підсумку залишитись у формі задуму, а інновації повинні дати відчутний, корисний ефект» [2].

Інноваційність (лат. innovatio – оновлення, зміна) будемо трактувати відповідно до визначення в Енциклопедії освіти (2021), як здатність особи до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, заклад освіти, громада тощо), спроможність визначити й ставити перед собою цілі, мотивувати себе та розвивати в собі стійкість і впевненість, щоб займатися навчанням упродовж усього життя та досягати успіху в ньому, провадити в подальшому діяльність, спрямовану на створення принципово нових, удосконалених або відповідніших

умовам технологій, виробів, нових підходів до реалізації соціальних послуг, їх адаптацію до актуальних вимог суспільства тощо [1, с. 400].

У професійному стандарті «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти» інноваційна компетентність є однією із дев'ятнадцяти і визначена як «здатність генерувати і впроваджувати в управлінську практику нові, перспективні ідеї, освітні інновації у межах трудової функції “Забезпечення власного безперервного професійного розвитку”» [6]. У змісті цієї компетентності фактично згенеровано ті навички, які раніше визначені як «м'які», гнучкі, універсальні, наприклад, такі: генерувати і впроваджувати нові, перспективні ідеї в управлінську діяльність керівника; інтегрувати інновації в управлінську діяльність, адаптувати їх до різних умов освітнього процесу, особливостей закладу освіти. Однак ключовою особливістю переведення такої *soft skill* є вимога оволодіння навичкою/вмінням оцінювати результативність застосування освітніх інновацій і корегувати інноваційну управлінську діяльність. Також набуття знань про наукові методи пізнання, пошуку і впровадження нових, перспективних ідей, освітні інновації, їхні характеристики, особливості застосування, а також про методики оцінювання інноваційної управлінської діяльності є показниками стандартизації процесу формування інноваційної компетентності цієї когорти менеджерів освіти.

Досліджуючи проблему управління професійним розвитком керівників закладів загальної середньої освіти, нами запропоновано ідею запровадження кластерного підходу у цьому процесі. У названій вище Стратегії зазначається, що «державна інноваційна політика має фокусуватися на напрямках, які відповідають інноваційному процесу в Україні, враховуючи інтереси всіх зацікавлених сторін. Саме тому особливо важливою є співпраця між усіма учасниками інноваційного процесу, які сприяють інноваціям на всіх етапах створення і виведення інноваційного продукту на ринок. Для розв'язання таких завдань визначені такі напрями: розвиток інноваційної інфраструктури, методично-консалтингове забезпечення, розширення зв'язків вітчизняних науковців і винахідників з іноземними підприємствами; сприяння створенню кластерів, які об'єднують промислові підприємства із закладами освіти, що готуватимуть фахівців для роботи на підприємствах, і з науковими установами й закладами вищої освіти, що здійснюють науково-методичне забезпечення впровадження новацій, а також надання їм підтримки на місцевому рівні, зокрема шляхом поширення успішного досвіду.

У межах науково-дослідної роботи Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» за темою «Теоретичні і методичні основи трансформації професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти» кафедрою менеджменту освіти та права запроваджено проекти для об'єднання новаторів закладів післядипломної педагогічної, загальної середньої, дошкільної і позашкільної освіти, наукових установ, громадських і приватних інституцій, рух яких розпочався з 2011 року з ідеї створення Всеукраїнської та регіональних шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних

працівників. Такими проєктами нині є: «Кластер професійного розвитку менеджерів освіти» кафедри управління освітою Українського відкритого університету, «Професійний кластер керівника (директора) закладу загальної середньої освіти» спільно з управлінням освіти і Центром професійного розвитку педагогічних працівників Дрогобицької міської ради Львівської області [3], «Менеджер ЗЗСО HUB (HUB EDUCATION MANAGER)» спільно з управлінням освіти і Центром професійного розвитку педагогічних працівників Вознесенської міської ради Миколаївської області [7]. Важливим складником такої роботи є комунікаційні заходи всеукраїнського рівня, а саме: Науково-практичні студії «Методологія та практика професійного розвитку сучасного менеджера в освіті» [5].

Висновки. Формування інноваційної компетентності фахівців в освіті, зокрема у керівників ЗЗСО, є однією зі складників реалізації державного завдання щодо переходу освіти у систему нової якості. Вивчення сучасних світових тенденцій розвитку, запитів ринку праці детермінують процеси переходу soft skills («м'яких», універсальних навичок) у hard skills (професійних), що можна простежити на прикладі інноваційності як складника професійного стандарту керівника закладу загальної середньої освіти.

Подальших наукових розвідок потребують питання визначення сучасних технологій формування їхньої інноваційної компетентності в умовах діджиталізації.

Список використаних джерел

1. Засекіна Т. М. Інноваційність. *Енциклопедія освіти* / НАПН України. 2-ге вид. допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 400.
2. Кліпкова О. І. Креативність та інноваційність як основні складові нового вектора в управлінні підприємством. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2015. Вип. 2 (2). С. 76–80.
3. Любченко Н. В. Проєкт «Професійний кластер керівника (директора) закладу загальної середньої освіти» у контексті реалізації концепції Нової української школи. *Вісник післядипломної освіти*. 2023. Вип. 24 (53). С. 101–122. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735142/>
4. Любченко Н. В. Soft skills та hard skills керівника закладу загальної середньої освіти в контексті компетентнісного підходу у післядипломній освіті менеджерів. *Вісник післядипломної освіти. Педагогічні науки*. 2022. Вип. 22 (51). С. 41–68. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/734168/>
5. Методологія та практика професійного розвитку сучасного менеджера в освіті : науково-практичні студії. URL: <http://umo.edu.ua/naukovo-praktichni-studiji>
6. Про затвердження професійного стандарту «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти» : Наказ Мінекономіки України від 17 вересня 2021 р. № 568-21. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2021/09/22/Nakaz-568-zatverdzh.standartu.keriv.22.09.pdf>
7. Проєкт «Менеджер ЗЗСО HUB (HUB EDUCATION MANAGER)». URL: <https://zprppvmr.wixsite.com/consulting/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%B0%D0%BB%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B3>
8. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>

References

1. Zasyekina, T. M. (2021). Innovatsiynist [Innovativeness]. In *Entsyklopediya osvity [Encyclopedia of education]* (p. 400). Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
2. Klipkova, O. I. (2015). Kreatyvnist' ta innovatsiynist' yak osnovni skladovi novoho vektora v upravlinni pidpryyemstvom [Creativity and innovation as the main components of a new vector in enterprise management]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu [Scientific Bulletin of Mukachevo State University]*, 2 (2), 76-80 [in Ukrainian].
3. Lyubchenko, N. V. (2023). Proekt «Profesiynny klaster kerivnyka (dyrektora) zakladu zahal'noyi seredn'oyi osvity» v konteksti realizatsiyi kontseptsiyi Novoyi ukrayins'koyi shkoly [The project "Professional cluster of the head (director) of a general secondary education institution" in the context of the implementation of the concept of the New Ukrainian School]. *Visnyk pislyadyplomnoyi osvity. Pedagogichni nauky [Bulletin of postgraduate education. Pedagogical sciences]*, 24(53), 101-122. Retrieved from [https://doi.org/10.58442/2218-7650-2023-24\(53\)-101-122](https://doi.org/10.58442/2218-7650-2023-24(53)-101-122) [in Ukrainian].
4. Lyubchenko, N. V. (2022). Soft skills ta hard skills kerivnyka zakladu zahal'noyi seredn'oyi osvity v konteksti kompetentnisnogo pidkhodu u pislyadyplomniy osviti menedzheriv [Soft skills and hard skills of the head of the institution of general secondary education in the context of the competence approach in the postgraduate education of managers]. *Visnyk pislyadyplomnoyi osvity. Pedagogichni nauky [Bulletin of postgraduate education. Pedagogical sciences]*, 22 (51), 41-68. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/734168/> [in Ukrainian].
5. *Metodolohiya ta praktyka profesiynoho rozvytku suchasnoho menedzhera v osviti [Methodology and practice of professional development of a modern manager in education]: naukovo-praktychni studiyi.* Retrieved from <http://umo.edu.ua/naukovo-praktichni-studiji> [in Ukrainian].
6. *Pro zatverdzhennya profesiynoho standartu «Kerivnyk (dyrektor) zakladu zahal'noyi seredn'oyi osvity [About the approval of the professional standard "Head (director) of a general secondary education institution"]:* Nakaz Minekonomiky Ukrayiny vid 17 veresnya 2021 r. № 568-21. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2021/09/22/Nakaz-568-zatverdzh.standartu.keriv.22.09.pdf> [in Ukrainian].
7. *Proekt «Menedzher ZZSO HUB (HUB EDUCATION MANAGER)» [Project "HUB EDUCATION MANAGER"].* Retrieved from <https://zprppvnr.wixsite.com/consulting/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%B0%D0%BB%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B3> [in Ukrainian].
8. *Pro skhvalennya Stratehiyi rozvytku sfery innovatsiynoyi diyal'nosti na period do 2030 roku [About the approval of the professional standard "Head (director) of a general secondary education institution"]:* Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 10 lypnya 2019 r. № 526-r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

УДК 37.07:17.022.1

Лучанінова Ольга,

*докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри інженерної педагогіки,
Український державний університет науки і технологій,
ННІ «Інститут промислових та бізнес технологій», Дніпро, Україна*

Olha Luchaninova,

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Engineering Pedagogy,
Ukrainian State University of Science and Technology, and Scientific Institute
“Institute of Industrial and Business Technologies”, Dnipro, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-8336-9273>
<https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=zToGwRgAAAAJ2017olgapetrovna@gmail.com>*

ІМІДЖ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ: СИНЕРГІЯ SOFT SKILLS AND HARD SKILLS

THE IMAGE OF THE HEAD OF AN EDUCATIONAL INSTITUTION: SYNERGY OF SOFT SKILLS AND HARD SKILLS

Вступ/Introductions. XXI століття диктує нові правила, вимоги на ринку праці, ринку освітніх послуг. Пріоритетним напрямом реформи Нової української школи є вдосконалення системи управління, підвищення кваліфікації педагогів, нові стандарти тощо. Управлінська діяльність сучасного керівника закладу ЗСО пов'язана з нормативно-правовим напрямом та менеджментом освіти, яка вимагає від керівника не тільки hard skills, але й soft skills у процесі керівництва закладом і взаємодії з людьми.

Ціль роботи/Aim. Довести, що сучасний керівник закладу ЗСО має формувати й розвивати свій імідж на синергії soft skills і hard skills, і soft skills є провідними у його професійній діяльності.

Матеріали та методи/Materials and methods. Використано метод аналізу наукових джерел, закон синергії, узагальнення.

У суспільстві активно використовують поняття, вислови «синергія науки і бізнесу», «синергія економіки й ринку праці», «синергія держави і бізнесу» тощо. Синергія як підсилення процесів в освіті приносить певні результати.

Розуміння поняття «імідж керівника» науковці шукають у різних науках: філософії, соціології, психології, менеджменті, педагогічній психології тощо. Імідж керівника закладу середньої освіти активно досліджується у вітчизняній науково-педагогічній літературі: Ю. Бурлака (управління іміджем керівника закладу середньої освіти); Л. Вознюк, Л. Присяжнюк (формування позитивного іміджу закладу загальної середньої освіти); Н. Білик, О. Голік, О. Лаврентьєва (імідж керівника закладу освіти); А. Почкайлова, Т. Волотовська (позитивний імідж керівника закладу); Н. Любченко, О. Поліщук (soft skills і hard skills іміджу керівника закладу освіти) та ін.

Роль керівника зростає у сучасних умовах, оскільки він не лише організовує та координує освітній процес, але й забезпечує його ефективність [5].

Імідж керівника є візитною карткою закладу. І в цьому нам імпонує точка зору О. Лаврентьєвої, що імідж керівника тісно пов'язаний з іміджем закладу, який він очолює [2].

Основні якості успішного керівника складають особистісний і професійно-діловий імідж. Т. Волотовська називає імідж керівника важливим інструментом управління з метою досягнення стратегічних цілей та завдань закладу освіти [5].

Імідж керівника закладу освіти – це наполеглива праця над собою, над підвищенням рівня власних професійних та особистісних компетентностей. Якщо керівник хоче бути лідером, а не чиновником, то треба постійно вчитися володіти вміннями надихати, викликати ентузіазм, поважати інших, формувати довіру в команді; креативність, критичне мислення, емпатію та комунікабельність [4].

Подаємо орієнтовний перелік якостей, якими повинен володіти керівник будь-якого закладу освіти (табл. 1):

Таблиця 1

**Основні якості особистісного і професійно-ділового іміджу
успішного керівника**

Особистісний імідж (soft skills)	Професійно-діловий імідж (hard skills)
Емпатія, позитивне мислення	Ерудиція
Фасилітативний вплив	Професійна компетентність
Спілкування на особистісному рівні та рефлексивність	Організаторські здібності менеджмент
Внутрішня культура (чесність, ввічливість, повага до людей)	Професійна комунікація на різних рівнях
Інтелігентність	Демократичність
Креативність і самоменеджмент	Гуманність
Моральні якості	Цифрова компетентність
Мовленнєвий й поведінковий етикет	Принциповість і відповідальність
Гармонія вчинку й артистичність	Управлінська майстерність

Тож розглядаємо soft skills як «м'які», гнучкі, універсальні, наскрізні надпрофесійні, а ще трансверсальні навички, а hard skills – професійні навички, оволодіння якими вимірюється і фіксується в документах про освіту [3]. Якщо hard skills людина може придбати під час навчання, то soft skills формуються постійно протягом життя.

Результати та обговорення/Results and discussion. Імідж керівника закладу освіти – це якісна динамічна характеристику його особистості, що сприяє вияву внутрішніх установок, особистісних якостей, життєвих позицій, педагогічної та управлінської майстерності й професіоналізму за допомогою зовнішніх і внутрішніх показників. На нашу думку, імідж керівника певними якостями схожий на харизму людини – зовнішній вигляд, внутрішня культура, артистичність тощо.

Безперечно, soft skills керівника певною мірою закладені від природи, багато залежить від виховання, професійної діяльності, досвіду, освіти [1].

У сучасних умовах доби трансформації всіх процесів в освіті найбільше треба тримати увагу на мистецтві комунікації. Імідж працює на спільну справу у

зацікавленого в ефективній роботі закладу керівника. Це ціла система динамічних складників: внутрішні установки – переконання у правильності вибору, що дозволяють людині мобілізувати себе для активних дій; життєва позиція – система базисних переконань людини, емоційні установки особистості, що визначають її життєвий вибір; особистісні якості – позитивні внутрішні особливості людини, які вказують на її знання, вміння й навички; педагогічна й управлінська майстерність – не тільки високий рівень теоретичної й методичної підготовки, а й особистісні якості й життєва позиція, система цінностей; професіоналізм – інтегральна характеристика людини, яка оволоділа професією практично, володіє сукупністю компетенцій.

Усе подане вище проявляється в діяльності керівника тільки синергетично, за законом синергії. Так, в умовах карантину й воєнного стану керівник *hard skills* майстерно спрямовує в цифровому просторі закладу на синергію знань і стратегічного досвіду. Навчившись управляти враженням про себе (іміджем), керівник використовує це задля ефективного управління закладом й освітнім процесом. Керівник-формаліст, керівник авторитарний або відсторонений – це «надбання» минулого століття. Нині головна його функція – управління процесами навчання, виховання розвитком, формуванням – використовується в синергії *soft skills* і *hard skills* керівника як особистості.

Відомий приклад з дослідження Гарвардського університету підтверджує, що 85% людей вирішують проблеми завдяки *soft skills*. Керівник сучасного закладу освіти має постійно вдосконалювати або поповнювати арсенал своїх *soft skills*, наприклад, сьогодні треба досконало володіти тайм-менеджментом як корпоративним, так і особистісним.

В умовах воєнного стану керівник якісніше організує освітній процес для його учасників, бо однієї стратегії тут недостатньо: це онлайн-наради, комунікація на всіх рівнях, емпатія і внутрішня культура, наполегливість і розуміння тощо. Імідж, як репутація, супроводжує керівника, і тільки від нього залежить, який шлейф він залишить після спілкування, проведення наради, зустрічей із батьками, спонсорами тощо. Ефект ореола тут спрацьовує чітко, тому завжди треба пам'ятати про щирі й сердечні посмішки, відкритий погляд очей, зовнішній вигляд, манеру спілкування.

Керівник здебільшого розвиває свій особистісно-професійний імідж, мотиваційно втілюючи на практиці завдання щодо формування позитивного іміджу закладу. Зрозуміло, що для закладу «школа-родина», «бізнес-школа», «школа-лабораторія», «школа радості», «школа майбутнього», школа «Ерудит» треба формувати свій, неповторний імідж, який буде творчо розвиватися й удосконалюватися в інноваційному просторі закладу через синергію *soft skills* і *hard skills* керівника як особистості.

Висновки/Conclusions. Дослідивши синергію *soft skills* і *hard skills* керівника як особистості, зробимо такі висновки:

- синергія поєднання *soft skills* і *hard skills* керівника закладу забезпечує ефективність його управлінської діяльності;
- імідж керівника освітнього закладу, сформований й розвинений завдяки синергії *soft skills* і *hard skills*, сприяє іміджу закладу освіти, стає його брендом;

– синергія soft skills і hard skills, закладена в іміджі, дає сумарний ефект, який керівник використовує для формування та розвитку позитивного іміджу закладу, якісної комунікації з різними суб'єктами освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Голік О. Б. Імідж керівника навчального закладу. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/13537/Holik.pdf;jsessionid=3A3E52227888CEDAF581BCE9F2831AD7?sequence=1> (дата звернення 06.10.23)
2. Лаврентьєва О., Арбузова А. Імідж керівника закладу освіти: ретроспективний аналіз змісту поняття. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Педагогіка і психологія. Педагогічні науки*. 2020. № 2 (20). С. 321–326. URL: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2020/2/38.pdf> (дата звернення 06.10.23)
3. Любченко Н. В. Soft skills та hard skills керівника закладу загальної середньої освіти в контексті компетентнісного підходу у післядипломній освіті менеджерів. *Вісник післядипломної освіти. Педагогічні науки*. 2022. Вип. 22 (51). С. 41–68. (дата звернення 06.10.23)
4. Поліщук О., Колтунович Т. Hard Skills і Soft Skills у роботі керівника закладу освіти. *Теорія і практика сучасної науки та освіти* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 20-21 червня 2022 року. Львів : Львівський науковий форум, 2022. С. 42–45.
5. Почекайлова А., Волотовська Т. Розвиток позитивного іміджу керівника закладу загальної середньої освіти. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 5 (11). С. [449–458](#).

References

1. Holik, O. B. *Imidzh kerivnyka navchalnoho zakladu [The image of the head of the educational institution]*. Retrieved from <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/13537/Holik.pdf;jsessionid=3A3E52227888CEDAF581BCE9F2831AD7?sequence=1> [in Ukrainian].
2. Lavrentieva, O., & Arbuzova, A. (2020). Imidzh kerivnyka zakladu osvity: retrospektyvnyi analiz zmistu poniattia [The image of the head of the educational institution: a retrospective analysis of the content of the concept]. *Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelia. Pedagogika i psykholohiia. Pedagogichni nauky [Bulletin of Alfred Nobel University. Pedagogy and psychology. Pedagogical sciences]*, 2 (20), 321-326. Retrieved from <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2020/2/38.pdf> [in Ukrainian].
3. Liubchenko, N. V. (2022). Soft skills ta hard skills kerivnyka zakladu zahalnoi serednoi osvity v konteksti kompetentnisnoho pidkhodu u pisljadiplomnii osviti menedzheriv [Soft skills and hard skills of the head of the institution of general secondary education in the context of the competence approach in the postgraduate education of managers]. *Visnyk pisljadiplomnoi osvity. Pedagogichni nauky [Bulletin of postgraduate education. Pedagogical sciences]*, 22 (51), 41-68 [in Ukrainian].
4. Polishchuk, O., & Koltunovych, T. (2022). Hard Skills i Soft Skills u roboti kerivnyka zakladu osvity [Hard Skills and Soft Skills in the work of the head of an educational institution]. In *Teoriia i praktyka suchasnoi nauky ta osvity [Theory and practice of modern science and education]: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (pp. 42-45). Lviv: Lvivskiyi naukovyi forum [in Ukrainian].
5. Pochekailova, A., & Volotovska, T. (2023). Rozvytok pozytyvnoho imidzhu kerivnyka zakladu zahalnoi serednoi osvity [Development of a positive image of the head of a general secondary education institution]. *Aktualni pytannia u suchasni nautsi [Current issues in modern science]*, 5 (11), 449-458 [in Ukrainian].

УДК 37.07:005.95

Колосова Людмила,
кандидатка педагогічних наук,
Центр професійного розвитку педагогічних працівників
Вознесенської міської ради Миколаївської області, Україна
Lyudmila Kolosova,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Center for Professional Development of Pedagogical Staff
Voznesensk City Council, Mykolaiv Region, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-5859-9229>
L.Kolosova1969@gmail.com

ФОРМУВАННЯ НОВАТОРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ГРОМАДИ ЯК МІСІЯ ЦЕНТРУ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

INNOVATIVE POTENTIAL FORMATION OF HEADS AND TEACHERS OF COMMUNITY EDUCATION INSTITUTIONS AS A MISSION OF THE CENTER FOR PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL STAFF

Актуальність проблеми. Сучасний світ зазнає стрімкого розвитку та постійних трансформацій у всіх сферах життя, а освітній ландшафт у цих умовах вимагає не лише високого рівня педагогічної майстерності, але й уміння ефективно управляти освітнім процесом та сприяти професійному розвитку вчителів. Для якісного зростання професійної майстерності педагогічних працівників необхідно створити умови, які включають формування новаторського потенціалу менеджерів закладів освіти, відповідної інноваційної методичної інфраструктури та забезпечення інтеграції з установами, що сприяють реалізації освітніх проєктів із професійного розвитку керівників і педагогів шляхом надання освітніх, навчально-методичних, інформаційних, кадрових, консультаційних та організаційних послуг.

Одним із підходів, покликаним вирішити цю проблему, є кластерна взаємодія інституцій післядипломної освіти, управлінських структур та освітніх установ із використанням можливостей формальної та неформальної освіти для професійного розвитку керівних і педагогічних працівників.

У цьому контексті Центр професійного розвитку педагогічних працівників (далі – ЦПРПП) можна розглядати як інноваційний потенціал системи освіти міста, як ефективний механізм для розвитку професійної компетентності управлінських і педагогічних кадрів і підтримки освітніх установ у здійсненні державної політики у галузі освіти на локальному рівні, як елемент кластерної взаємодії в системі післядипломної педагогічної освіти на рівні територіальної громади.

Мета роботи: розглянути питання формування новаторського потенціалу керівників і педагогічних працівників закладів освіти громади через призму взаємодії із Центром професійного розвитку педагогічних працівників на засадах кластерного підходу.

Основні результати. Нове соціальне замовлення щодо підготовки педагога Нової української школи шляхом формальної та неформальної освіти актуалізує перегляд місії та завдань методичних служб, які зараз у статусі Центрів професійного розвитку педагогічних працівників, і мають місію стати каталізатором освітніх реформ, забезпечити оперативне й масове впровадження в практику системоутворювальних інновацій, майданчиком для побудови сучасного освітнього середовища для професійного розвитку вчителя.

Наголосимо на особливому місці Центру професійного розвитку педагогічних працівників у системі забезпечення професійного зростання освітян на локальному рівні. Ця структура аж ніяк не підміняє собою вже існуючі інституції, які мають ліцензії та займаються підвищенням кваліфікації в системі післядипломної освіти. ЦПРПП покликаний оперативно вирішувати професійні проблеми конкретного керівника та педагога. Особливість цієї структури у тому, що вони дають можливість кожному у будь-який зручний для нього час під керівництвом досвідчених професіоналів компенсувати знання, навички та удосконалювати свої професійні компетенції без відриву від місця роботи, безпосередньо на місці професійної діяльності.

Очевидно, що важливим чинником для формування новаторського потенціалу керівників і педагогів є їх умотивована включеність до системи неперервної освіти з використанням можливостей формальної та неформальної освіти. Наприклад, наша установа, Центр професійного розвитку педагогічних працівників Вознесенської міської ради, як суб'єкт неформальної освіти, намагається віднайти баланс між індивідуальними освітніми запитами керівників і педагогів і нашими можливостями.

Педагогічна громадськість міста – важлива основа освітніх перетворень у громаді, тому формування їх новаторського потенціалу, їх підготовка до роботи в умовах реформування освіти, впровадження сучасних освітніх трендів – завдання №1 для нашої установи.

Цілком закономірно, що для нашого Центру професійного розвитку педагогічних працівників актуалізувалася необхідність пошуку нових підходів, технологій, методів і форм організації підвищення кваліфікації керівників і педагогів із застосуванням ресурсів неформальної освіти в контексті інтеграції до загальної системи післядипломної освіти.

На нашу думку, ефективним механізмом стратегічного партнерства методичних служб різних рівнів є формування мережевої взаємодії на основі побудови вертикальних і горизонтальних зв'язків. Така мережева взаємодія розглядається нами як кластерна форма, що передбачає співпрацю зацікавлених сторін у ході спільної роботи із професійного розвитку педагогічних працівників на засадах педагогічних інновацій, професійного партнерства та колективної творчості, що підсилюють конкретні переваги як окремих учасників, так і кластера у цілому.

У цьому контексті маємо багаторічний досвід співпраці з Державним закладом вищої освіти «Університетом менеджменту освіти НАПН України», з кафедрою менеджменту освіти і права, з якою з 2017 року у нас укладено договір

про науково-методичне співробітництво. Ми стабільно забезпечуємо міжвідомчу взаємодію із цією освітньою інституцією з питань професійного розвитку педагогічних працівників і виконуємо одну із важливих завдань – «зв'язати потреби вчителя та пропозиції надавачів послуг з підвищення кваліфікації».

Ураховуючи можливість множинного вибору традиційних та альтернативних моделей підвищення кваліфікації, наш центр у співпраці з науково-педагогічними працівниками кафедри менеджменту освіти та права Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України та фахівцями інклюзивно-ресурсного центру м. Вознесенська запропонував педагогам міста модульний принцип підвищення кваліфікації, заснований на структурованій програмі підвищення кваліфікації, системно-діяльнісному та компетентнісно-орієнтованому підходах до відбору змісту навчання, на принципі вільного вибору форм, видів, терміну, програм навчання в рамках модулів, сформованих у відповідності до актуальних і перспективних тенденцій розвитку освіти.

До складу програми ввійшли 4 модулі, що охоплюють загальнопедагогічний, фаховий, психолого-педагогічний та інклюзивний, науково-педагогічний компоненти. Саме модуль «Науково-педагогічний» за участю науково-педагогічних працівників кафедри менеджменту освіти та права ЦППО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України є для нас і наших партнерів пробним контентом.

Отже, ми апробуємо життєздатність такого формату співпраці та інтегруємо наукові досягнення у педагогічну практику.

Зміст освітньої програми враховує особливості професійної діяльності керівника та вчителя Нової української школи і визначається вимогами суспільства щодо забезпечення закладів освіти висококваліфікованими фахівцями, основними напрямками державної політики у галузі освіти, Національною рамкою кваліфікації, Професійним стандартом учителя, який синхронізовано з державними освітніми стандартами, вимогами до компетентностей педагогічних працівників та охоплює змістовний, практичний (практико зорієнтований), ресурсний (методичний) і рефлексійний складники професійного розвитку керівників і педагогів.

Висновки. Цілісність мотиваційних, змістовних, процесуальних, ресурсних компонентів професійного розвитку керівних і педагогічних працівників закладів освіти через взаємодію суб'єктів формальної та неформальної освіти призводить до пріоритетної орієнтації на суб'єктну позицію кожного й особистісну оцінку цілей, змісту, технологій підвищення кваліфікації, до формування їхнього новаторського потенціалу. Ефективність застосування кластерного підходу проявляється у застосуванні отриманих знань, сформованих умінь, управлінських навичок під час їх реалізації у професійній діяльності як керівника, так і педагога.

Враховуючи наявний на даний момент потенціал ЦПРПП, необхідно підкреслити два його складники: як одного з найближчих помічників кожного

керівника та педагога, здатного швидко та якісно сприяти у вирішенні проблем у сфері його управлінської та педагогічної діяльності; як майданчика формування новаторського потенціалу через підвищення кваліфікації керівників і педагогів на локальному рівні на засадах кластерного підходу. Центр професійного розвитку педагогічних працівників – це ресурс і можливість для сучасного керівника і педагога бути конкурентоспроможним на ринку освітніх послуг.

Список використаних джерел

1. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21 серпня 2019 р. №800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-p#Text>
2. Любченко Н. В. Кластеризація суб'єктів наукової, освітньої та виробничої сфери як потенційний ресурс реалізації стратегічної цілі розвитку людського капіталу в контексті Закону України «Про освіту». *Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології* : збірник матеріалів III Всеукр. Інтернет-конф., 18 квітня 2018 р., м. Київ / наук. ред., упоряд.: В. В. Сидоренко, Я. Л. Швень. Київ : Агроосвіта, 2018. Ч. 2. С. 20–22.
3. Любченко Н. В. Актуальність дослідження проблеми управління інноваційним розвитком закладів післядипломної педагогічної освіти на основі кластерного підходу. *Science Rise*. 2015. Т. 6, № 5(11). С. 20–25. URL: <http://journals.uran.ua/sciencerise/article/view/44556>

References

1. *Deyaki pytannya pidvyshchennya kvalifikatsiyi pedahohichnykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv* [Some issues of professional development of pedagogical and research-pedagogical workers]: Postanova KМУ vid 21 serpnia 2019 r. №800. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-p#Text> [in Ukrainian].
2. Lyubchenko, N. V. (2018). Klasterizatsiya subyektiv naukovoyi, osvithnoyi ta vyrobnychoyi sfery yak potentsiynyy resurs realizatsiyi stratehichnoyi tsili rozvytku lyudskoho kapitalu v konteksti Zakonu Ukrayiny «Pro osvitu» [Clustering of scientific, educational and industrial subjects as a potential resource for the implementation of the strategic goal of human capital development in the context of the Law of Ukraine "On Education"]. In V. V. Sydorenko, Ya. L. Shven (Comps.), *Profesiynyi rozvytok fakhivtsiv u systemi osvity doroslykh: istoriya, teoriya, tekhnolohiyi* [Professional development of specialists in the system of adult education: history, theory, technologies]: zbirnyk materialiv III Vseukr. Internet-konf. (P. 2, pp. 20-22). Kyiv: Ahroosvita [in Ukrainian].
3. Lyubchenko, N. V. (2015). Aktualnist doslidzhennya problemy upravlinnya innovatsiynym rozvytkom zakladiv pisyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity na osnovi klasterneho pidkhodu [The relevance of the study of the problem of managing the innovative development of post-graduate pedagogical education institutions based on the cluster approach]. *Science Rise*, 6, 5(11), 20-25. Retrieved from <http://journals.uran.ua/sciencerise/article/view/44556> [in Ukrainian].

УДК 378.046-022.322:001.895

Журенко Анастасія,
аспірантка кафедри загальної педагогіки та андрагогіки,
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Anastasiia Zhurenko,
Postgraduate student at the Department of General Pedagogy and Andragogy,
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-7602-8005>
quality1education@gmail.com

ІНТЕГРАЦІЯ ІТ-РЕСУРСІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ У СИСТЕМУ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

INTEGRATION OF IT RESOURCES AND PEDAGOGICAL INNOVATIONS IN THE CONTINUOUS EDUCATION SYSTEM

Постановка проблеми. Сучасний світ зазнає швидких змін у сфері технологій та освіти, що вимагає постійного вдосконалення навчальних процесів. Створення інформаційного суспільства вимагає від освітніх установ адаптації до нових вимог і можливостей.

Однією з ключових стратегій у цьому контексті є інтеграція ІТ-ресурсів і педагогічних інновацій у систему неперервної освіти.

Мета дослідження полягає у вивченні можливостей і практичних шляхів інтеграції ІТ-ресурсів і передових педагогічних інновацій у систему неперервної освіти з метою покращення якості навчання, підвищення доступності освіти та підготовки компетентних громадян, здатних ефективно функціонувати у сучасному інформаційному суспільстві.

Результати дослідження. Інформаційні технології можуть бути використані в освітніх процесах для покращення засвоєння знань і навичок здобувачів освіти. Основні аспекти інтеграції ІТ-ресурсів включають використання електронних навчальних платформ, відеоуроків, вебінарів, інтерактивних засобів навчання.

Педагогічні інновації визначаються як процес створення або вдосконалення теорії та практики з метою оптимізації досягнення освітньої мети. По-перше, це означає впровадження освітніх ідей і компетентнісного підходу на всіх рівнях освіти. По-друге, це адаптовані чи по-інакшому сформульовані педагогічні ідеї учасників освітнього процесу, які набувають актуальності в освітньому просторі. По-третє, використання нововведень, які виникають унаслідок повторного визначення педагогічних завдань та їхнього вирішення в новому сполученні та оригінальній авторській інтерпретації.

Питанням розроблення та впровадження нових ІТ-ресурсів в освітній процес присвячені дослідження А. Бойко, В. Бондар, М. Грищенко, О. Дубасенюк, В. Кременя, І. Прокопенка, О. Савченко та ін.

Зокрема А. Бойко, акцентує увагу на важливості використання інформаційних технологій та електронних ресурсів в освітньому процесі.

В. Бондар досліджує питання розвитку інновацій у системі вищої освіти, а М. Грищенко вивчає питання інноваційного управління у сфері освіти та впровадження нових методик і підходів. Дослідниця О. Дубасенюк, як і науковці В. Кремень та І. Прокопенко, зосереджується на розвитку інноваційних педагогічних підходів і використанні ІТ в освітньому процесі. О. Савченко зосереджується на ролі вчителя в упровадженні інновацій у навчанні. Це далеко не повний перелік тем, які висвітлюють питання формування та впровадження інновацій у сучасну освіту.

На думку С. Сисоевої, використання новаторських педагогічних методів у сфері освіти повинно сприяти особистісному та професійному розвитку особистості, підвищувати її професійну та соціальну мобільність, а також забезпечувати конкурентоспроможність на ринку праці та адаптаційну гнучкість [3, с. 47].

Однією з найважливіших сфер модернізації освіти є її інформатизація, оскільки інформаційні технології, як зауважує І. Зязюн, надають можливість вільного доступу до різноманітної інформації, розвивають навички вирішення різних за складністю завдань на підставі комплексного дослідження та аналізу, надають змогу здобувати знання в різних галузях [1, с. 74].

Інформаційні технології мають потенціал вирішувати численні проблеми у процесі самостійного навчання, і це може відбуватися завдяки різним способам і підходам: підвищення темпу навчання, індивідуалізації, збільшення наочності, моделювання ситуацій, створення інтерактивних завдань.

Аналіз наявних даних і літературних джерел показує, що інформаційні технології дозволяють створити гнучкішу та індивідуалізовану систему навчання, що враховує потреби та можливості кожного учасника освітнього процесу. Використання цифрових платформ, онлайн-курсів, відеоуроків і мультимедійних засобів навчання розширює можливості здобуття знань і вмінь.

Крім того, інтеграція інформаційно-технологічних ресурсів допомагає педагогам упроваджувати нові методи навчання й оцінки, зокрема, засновані на ігрових та інтерактивних підходах. Це робить навчання захоплюючим та ефективним для різних вікових груп [2, с. 15].

Ключовою перевагою інтеграції ІТ-ресурсів є можливість підвищення доступності освіти. Онлайн-курси та дистанційна освіта дають можливість отримувати знання та навички навіть тим, хто знаходиться у віддалених або важкодоступних регіонах. Це робить освіту інклюзивною та сприяє зменшенню соціальних нерівностей у доступі до освітніх можливостей.

Висновки. Отже, інтеграція ІТ-ресурсів і педагогічних інновацій є важливим кроком у розвитку системи неперервної освіти. Вона дозволяє покращити якість освіти, робить її доступною та інклюзивною, а навчання ефективним і цікавим. Тому висновки можна сформулювати наступним чином: по-перше, інтеграція ІТ-ресурсів і педагогічних інновацій сприяє покращенню навчання та підготовці здобувачів освіти до викликів сучасного інформаційного суспільства; по-друге, процес інтеграції включає підвищення якості освіти, підвищення доступності освіти; по-третє це сприяє збільшенню інтерактивності,

а також надає можливість навчати з використанням різноманітних ресурсів і методів. Проте інтеграція ІТ-ресурсів та інноваційних методик вимагає подолання низки викликів, включаючи технічні та фінансові обмеження, підготовку педагогів до роботи з новими технологіями, а також зміни організаційної культури у закладах освіти. Ключовим фактором для успішної інтеграції ІТ-ресурсів і педагогічних інновацій має стати співпраця між урядовими органами, закладами освіти, індустрією та громадським сектором.

Подальші дослідження можуть спрямовуватися на розв'язання конкретних проблем і вдосконалення стратегій інтеграції.

Список використаних джерел

1. Зязюн І. Технологізація освіти як історична неперервність. *Неперервна педагогічна освіта. Теорія і практика*. 2001. Вип. 1. С. 73–85.
2. Інноваційні освітні технології: світовий і вітчизняний досвід використання в системі неперервної освіти : монографія / відп. ред. : Л. В. Барановська, Л. І. Морська. Біла Церква : ТОВ «Білоцерківдрук», 2022. 34 с.
3. Сисоєва С. О. Творчий розвиток особистості в процесі неперервної професійної освіти. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика* : зб. наук. пр. / за ред.: І. А. Зязюна, Н. Г. Ничкало. Київ, 2001. Ч. 1. С. 45–53.

References

1. Ziaziun, I. (2001). Tekhnolohizatsiia osvity yak istorychna neperervnist [Technologization of education as a historical continuity]. *Neperervna pedahohichna osvita. Teoriia i praktyka* [Continuous pedagogical education. Theory and practice], 1, 73-85 [in Ukrainian].
2. Baranovska, L. V., & Morska, L. I. (Eds.). (2022). *Innovatsiini osvitni tekhnolohii: svitovyi i vitchyzniani dosvid vykorystannia v systemi neperervnoi osvity* [Innovative educational technologies: world and domestic experience of use in the system of continuous education]: monohrafiia. Bila Tserkva: TOV «Bilotserkivdruk» [in Ukrainian].
3. Sysoieva, S. O. (2001). Tvorchy rozvytok osobystosti v protsesi neperervnoi profesiinoi osvity [Creative personality development in the process of continuous professional education]. In I. A. Ziaziun, & N. H. Nychkalo (Eds.), *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka* [Continuous professional education: theory and practice]: zb. nauk. pr. (P. 1, pp. 45-53). Kyiv [in Ukrainian].

УДК 373-056.2/.3:[373.2.011.3-051:159.944.4]

Белікова Олена,

кандидатка педагогічних наук, старша викладачка кафедри дошкільної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет, Україна

Olena Bielikova,

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer at the Department
of Preschool Education, Kryvyi Rih State Pedagogical University, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-7074-5030>

[e-mail: efb@ukr.net](mailto:efb@ukr.net)

ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ФАХІВЦІВ У СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

PROFESSIONAL BURNOUT OF SPECIALISTS IN THE SYSTEM OF INCLUSIVE EDUCATION AS A PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEM

Актуальність проблеми професійного вигорання визначається зростаючими вимогами до особистості педагога, одночасно з динамічними соціально-політичними та економічними трансформаційними процесами суспільства, оскільки професія педагога має вагому соціальну значущість. А з іншого боку, посилюється необхідністю повноцінного розвитку дітей із психофізичними вадами, що додає доцільності нашому дослідженню.

Мета: стисло висвітити результати теоретичного дослідження сутності поняття професійного вигорання педагогічних працівників, що працюють у закладах освіти з інклюзивним навчанням.

Основні результати дослідження. Вивченню проблеми професійного вигорання у психології присвячено як зарубіжні (Г. Бредлі, Г. Фройденбергер, С. Гінсбург, К. Маслач, Т. Марек. Л. Морроу, В. Шауфелі, В. Бойко, Н. Водоп'янова, В. Орел, К. Чернісс та ін.), так і вітчизняні дослідження (Б. Ананьєв, В. Дудяк, Ю. Жогно, Т. Зайчикова, Л. Карамушка, Л. Китаєв-Смик, А. Куфлієвський, Л. Кондрацька, А. Костюк, М. Кузнецов, Л. Леженіна, Н. Назарук, В.Т. Титаренко, І. Саранча, Н. Чепелева, Т. Яценко та ін.).

Разом з тим, залишається недостатньо вивченим професійне вигорання фахівців системи інклюзивного навчання. Дослідження К. Островської психологічних чинників професійного вигорання у корекційних педагогів стосуються здебільшого з'ясування відмінностей психологічних властивостей корекційних педагогів і педагогів загальноосвітньої школи. Результатом таких досліджень став валідний і надійний дослідницький інструментарій: «Шкали професійного вигорання для спеціалістів сфери охорони здоров'я» Дж. Джонса (1980) ("Staff Burnout Scale for the Health Professionals"); «Опитувальник вигорання Маслач» ("Maslach Burnout Inventory" (MBI, 1981); "Emener– Luck Burnout Scale" (ELBOS, 1982) та ін. ; визнання синдрому вигорання як медичної та психологічної проблеми. Він набув діагностичного статусу в МКХ – 10 (клас ХХІ «Фактори, що впливають на стан здоров'я населення та звернення до закладів охорони здоров'я»).

Серед діагностичних інструментів зустрічаємо такі його маркери: «Діагностичне і статистичне керівництво із психічних розладів» (DSM-IV, 2000); «стрес, пов'язаний із виснаженням» – АПА (МКХ-10, Z 73.0; ВООЗ, 1992); «неврастенія» (МКХ-10: клас V «Психічні розлади та розлади поведінки», розділ F40-48 «Невротичні, пов'язані із стресами і соматтрофними розладами», F48 – «Інші невротичні розлади», код F48.0 – «неврастенія» тощо [3].

У вітчизняній науці у сфері освіти досить ґрунтовно вивчали психологічні умови корекції професійного вигорання у вихователів ДНЗ (Т. Колтунович), особливості прояву та детермінанти професійного вигорання у педагогів дошкільних закладів (Л. Тищук), учителів загальноосвітніх шкіл і гімназій (М. Кісліцина, Н. Назарук, С. Сиваш та ін.), педагогів середньо професійної освіти (І. Кочерга), викладачів вищих навчальних закладів (В. Овсяннікова). Питаннями профілактики та попередження виникнення синдрому професійного вигорання у педагогів займаються М. Бутиріна, В. Перейма, формування культури професійного здоров'я (В. Мойсеюк). Дослідження професійного вигорання корекційних педагогів представлені в роботах К. Островської, М. Кісліцина, питанню синдрому вигорання у батьків неповносправних дітей присвячені роботи Б. Андрейко. У наукових публікаціях використовуються чимало дескрипторів. А саме: емоційне вигорання (згоряння), психічне вигорання, психофізичне вигорання, професійне вигорання, професійна деформація, синдром професійного вигорання, емоційна слабкість, психологічне виснаження, вигорання емоцій, burnout syndrome, emotional burnout, phenomenon of burnout, emotional exhaustion.

У найзагальнішому розумінні під професійним вигоранням науковці (М. Бутиріна, І. Брецько, М. Кісліцина, Т. Колтунович, Н. Назарук, В. Овсяннікова, І. Олійник та ін.) розуміють: реакцію організму на психологічні сфери людини, яка виникає внаслідок тривалого впливу стресів середньої інтенсивності, що обумовлені її професійною діяльністю; психічний стан, який характеризується виникненням відчуттів емоційної спустошеності та втоми, викликаних професійною діяльністю людини, і поєднує в собі емоційну спустошеність, деперсоналізацію і редукцію професійних досягнень; особистісну деформацію внаслідок ускладнених або напружених відносин у системі «людина–людина».

Цікавими, на наш погляд, є наукові розвідки щодо порівняння «професійного вигорання» зі спорідненими поняттями, наприклад, із професійною деформацією та захисними стратегіями особистості, що здійснені Н. Назарук. Зокрема, вчена говорить про спорідненість понять як багатокомпонентних утворень, позитивні та негативні симптоми яких проявляються й у професійній, й у непрофесійній сферах. «Фахівець може мати одночасно як прояви «професійного вигорання», так і професійної деформації (в такому випадку самооцінка стає конфліктною) [2, с.8].

Визначаючи «професійне вигорання» захисною стратегією, вчена виокремлює такі її захисні механізми: «окам'яніння», притуплення почуттів – повне або часткове виключення емоцій у відповідь на психотравмуючий вплив; ізоляція,

відчуження – захищає особистість від психотравмуючих факторів, тлумачення безсилля – проявляється у почутті безнадійності, песимізмі; розігрування ролей – «вигораюча» особистість постійно носить маску діяльності, при якій зовнішня оболонка відповідає потребам професійної діяльності, проте внутрішньо людина не відчуває задоволення, перетворюється на робота, у чому вбачає безпеку життєдіяльності» [там само]. Суміжним супроводом «професійного вигорання» визначаються такі стани як: «втеча в...», «втеча від...», хвороба, самотність, неадекватність сприйняття події та (або) своєї ролі в ній [там само].

М. Бутиріна та В. Перейма [1] розділяють *тотожність* трактування більшістю дослідників таких понять як «утома», «стрес», «нервово виснаження», «професійна деформація», «професійне вигорання», зауважуючи на відносній самостійності цих феноменів. Автори зазначають на основній відмінності між вигоранням і втомою в тому, що втомлена людина здатна швидко відновитись, а людина із синдромом «професійного вигорання» – ні.

Окрім цього, існують *наступні відмінності*:

1) тривалість процесу: вигорання – це тривалий, «розтягнений» у часі робочий стрес;

2) вигорання являє собою зрив в адаптації, а стрес – є адаптивний синдром, який мобілізує всі сторони психіки людини;

3) ступінь розповсюдження: вигорання проявляється лише у професійній діяльності, а стрес може відчувати кожен.

Висновки. Теоретичний аналіз наукової літератури із зазначеної проблематики дозволяє говорити про неоднозначність і багатоаспектність у визначенні поняття «професійне вигорання». Опрацьовані приклади визначень і сутнісних уявлень про «професійне вигорання» свідчать про те, що єдиного усталеного й однозначно повного розуміння даного поняття не існує. Однак виокремлюються близькі з ним розлади або стани, як професійний стрес, професійна деформація, хронічна втома тощо.

Професійне вигорання фахівців у системі інклюзивної освіти ми розуміємо як процес поступової втрати емоційної, когнітивної та фізичної енергій, що виявляється у певних симптомах (виснаження, відчуття втоми тощо), а також відстороненням особистості та зниженням задоволення від виконання професійних обов'язків; як явище, що характеризується стійкістю та наростанням негативних емоцій (емоційне виснаження), а також появою у людини дисфункційних установок відносно своєї роботи й втратою мотивації; як довготривалий процес, обумовлений, з одного боку, особливостями професійної діяльності, що представляє собою специфічний вид педагогічної діяльності, спрямований на забезпечення готовності людини з об'єктивно зменшеними функціональними можливостями внаслідок вад психофізичного розвитку до максимально (з урахуванням суб'єктивних можливостей) повноцінного виконання своїх різноманітних соціальних ролей і функцій, готовності до саморозвитку, самоствердження, до щасливого людського життя серед людей, а з іншого – індивідуальними характеристиками самих фахівців.

Список використаних джерел

1. Бутиріна М., Перейма В. Підготовка майбутніх педагогів до запобігання синдрому професійного вигорання. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2018. Вип. 8 (1). С. 58– 67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prptma_2018_8%281%29__8 .
2. Назарук Н. В. Психологічні засоби профілактики «професійного вигорання» вчителя : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Івано-Франківськ, 2007. 22 с.
3. The ICD– 10 classification of mental health and behavioral disorders: clinical descriptions and diagnostic guidelines. Geneva : WHO, 1992. XII. 362 p.

References

1. Buturina, M., & Perejma, V. (2018). Pidgotovka maibutnih pedagogiv do zapobigannz sundromu profesinogo vugoranniy [Preparation of future teachers to prevent the syndrome of professional burnout]. *Profisionalizm pedagoga: teoretuchni ta metoduchni aspect [Teacher professionalism: theoretical and methodical aspects]*, 8, 58-67. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/prptma_2018_8%281%29__8 [in Ukrainian].
2. Nazaruk, N. V. (2007). *Psihologichni zasobu profilaktuku "profesinogo vugoranniy" vchutelia [Psychological means of prevention of "professional burnout" of the teacher]*. (Extended abstract of PhD diss.). Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
3. *ICD– 10 classification of mental health and behavioral disorders: clinical descriptions and diagnostic guidelines*. (1992). Geneva: WHO.

ПІСЛЯСЛОВО

ОСВІТНІЙ ПОСТУП ШКІЛ НОВАТОРСТВА УКРАЇНИ

Надія БЛИК,

докторка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського; головна редакторка електрон. наук. фах. журналу «Імідж сучасного педагога»; керівниця-координаторка, Координаційний центр розвитку шкіл новаторства закладів освіти України

Протягом трьох років (2021–2023) кафедра педагогічної майстерності та інклюзивної освіти Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського проводить Всеукраїнську наукову онлайн-конференцію з міжнародною участю **«Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти»**.

Отже, підтверджується **місія онлайн-конференції**: підвищення якості освіти, розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників, забезпечення їхньої мобільності, конкурентоспроможності на ринку праці через активізацію шкіл новаторства України, що є висхідним для впровадження відповідних інновацій в освітньому середовищі неперервної освіти.

На наш погляд, модель кожної регіональної та районної шкіл новаторства передбачає участь багатьох людей у прийнятті важливих рішень щодо навчання та виховання студентської та учнівської молоді.

В умовах трансформаційних процесів гуманізації й демократизації закладам освіти України необхідно приділяти увагу проблемам етнонаціонального самоусвідомлення, самовираження, відкривати перспективу творення українського шкільництва та її основи – школи-родини.

Зазначимо, що родинно-шкільний тип української національної освіти формується в культурно-інформаційній парадигмі, що відтворює світоглядні, організаційні, технологічні, етнонаціональні прориви постіндустріального суспільства. Пропонований збірник тез доповідей висвітлює досвід шкіл новаторства, організацію мережевої взаємодії регіональних і районних шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників неперервної освіти, досягнення педагогів-новаторів.

Матеріали стануть у нагоді освітянам, які налаштовані на розвиток свого наукового потенціалу, підвищення професійної компетентності, прагнуть до цілеспрямованих результатів запровадження новаторських ідей в освітньому процесі закладів освіти.

Зичимо всім учасникам наукової онлайн-конференції професійного зростання, творчого натхнення, миру у ваших родинах і в нашій рідній Україні»!

СЛАВА УКРАЇНІ!

ДОДАТКИ

Додаток А

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського

ПРОГРАМА

III Всеукраїнської наукової онлайн-конференції
з міжнародною участю

**«МЕРЕЖА ШКІЛ НОВАТОРСТВА УКРАЇНИ: РОЗВИТОК
ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИХ, НАУКОВО-
ПЕДАГОГІЧНИХ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»**

Полтава-Київ, 23-24 листопада 2023 року

Центр організації й проведення: 36014, вул. Соборності, 64-ж, м. Полтава, аудит. 3.1
Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського

Робочі мови: українська, англійська.

Online-канал конференції: <https://us02web.zoom.us/j/87547874778>

Участь у конференції: online.

Сертифікація учасників. Кожен учасник онлайн-конференції отримає персональний е-сертифікат: 15 год / 0,5 кред. ECTS

Збірка тез доповідей наукової онлайн-конференції: автори отримають 10 грудня 2023 року.

Учасники онлайн-конференції, автори наукових статей електрон. наук. фах. журн. «Імідж сучасного педагога» (категорія «Б»), № 6 (213) отримають випуск 24 листопада 2023 року.

Контактна особа, адреса: (066)0331422 (Білик Надія Іванівна), **e-mail:** bilyk@pano.pl.ua

Місія наукової онлайн-конференції: підвищення якості освіти, розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників, забезпечення їхньої мобільності, конкурентоспроможності на ринку праці через активізацію діяльності шкіл новаторства України, що стане висхідним для впровадження інновацій в освітньому середовищі неперервної освіти.

Аудиторія: науковці, викладачі, аспіранти, докторанти, здобувачі наукових ступенів, управлінці та всі працівники освіти, які сприяють розповсюдженню ідей новаторства.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету: *Зелюк Віталій Володимирович*, директор Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, кандидат педагогічних наук, доцент

Науковий керівник: *Пилипенко Вадим Валерійович*, перший заступник директора Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, кандидат педагогічних наук

Відповідальний секретар: *Білик Надія Іванівна*, професорка кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського

Члени оргкомітету:

Білик Надія Іванівна, докторка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, головна редакторка електронного наукового фахового журналу «Імідж сучасного педагога»; керівниця-координаторка, Координаційний центр розвитку шкіл новаторства закладів освіти України

Калініченко Ірина Олександрівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського

Кириченко Микола Олексійович, доктор філософії, член-кореспондент Національної академії наук вищої освіти України, ректор, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Любченко Надія Василівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри менеджменту освіти та права, ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України; керівниця-координаторка, Координаційний центр розвитку шкіл новаторства закладів освіти України

Мельник Надія Адамівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки й освітніх інновацій, Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти; керівниця-координаторка, Координаційний центр розвитку шкіл новаторства закладів освіти України

Рябова Зоя Вікторівна, докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри менеджменту освіти та права, ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОБОТИ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ

Наукова панель 1: МАРКЕТИНГ ОСВІТНИХ ПОСЛУГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Модераторки: Гладкова Валентина Миколаївна, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри менеджменту освіти та права, ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Україна

Наукова панель 2: МЕРЕЖЕВА ВЗАЄМОДІЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ШКІЛ НОВАТОРСТВА КЕРІВНИХ, НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ (презентація досвіду)

Модераторка: Мельник Надія Адамівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки й освітніх інновацій, Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти; керівниця-координаторка, Координаційний центр розвитку шкіл новаторства закладів освіти України

Наукова панель 3: НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА-РОДИНА ЯК ОДИН ІЗ ПРІОРИТЕТІВ РОЗВИТКУ ОСВІТИ

Модераторки: Білик Надія Іванівна, докторка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського; керівниця-координаторка, Координаційний центр розвитку шкіл новаторства закладів освіти України

Наукова панель 4: SOFT SKILLS ТА HARD SKILLS КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТІСНОГО ТА КЛАСТЕРНОГО ПІДХОДІВ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ МЕНЕДЖЕРІВ

Модераторка: Любченко Надія Василівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри менеджменту освіти та права, ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України; керівниця-координаторка, Координаційний центр розвитку шкіл новаторства закладів освіти України

Наукова панель 5: НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Модератор: Дудко Сергій Григорович, кандидат педагогічних наук, заступник директора, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського

Методичний хаб

Координаційного центру розвитку шкіл новаторства закладів освіти України

«ШКОЛИ НОВАТОРСТВА: ВИКЛИКИ, СТРАТЕГІЇ, СИНЕРГІЯ РОЗВИТКУ»

Керівниці-координаторки:

Білик Надія Іванівна, докторка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського;

Любченко Надія Василівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри менеджменту освіти та права, ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України;

Мельник Надія Адамівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки й освітніх інновацій, Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

ПРОГРАМНИЙ РЕГЛАМЕНТ

23 листопада 2023 року	
11.00–11.15	ВІДКРИТТЯ НАУКОВОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ Вітальні слова учасникам
11.15–12.30	ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ ОСНОВНИХ ДОПОВІДЕЙ НАУКОВОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ (виступ до 10 хвилин)
12.30–15.00	ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ НАУКОВИХ ПАНЕЛЕЙ (виступ до 7 хвилин)
12.30–13.45	Перша наукова панель
13.45-15.00	Друга наукова панель
24 листопада 2023 року	
11.00–14.15	ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ НАУКОВИХ ПАНЕЛЕЙ (виступ до 7 хвилин)
11.00–12.15	Третя наукова панель
12.15-13.30	Четверта наукова панель
13.30–14.15	П'ята наукова панель
14.15–14.30	НАУКОВЕ ПОРТФОЛІО ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ Підведення підсумків, обговорення рекомендацій наукової онлайн-конференції
14.30–15.00	МЕТОДИЧНИЙ ХАБ Координаційного центру розвитку шкіл новаторства закладів освіти України «ШКОЛИ НОВАТОРСТВА: ВИКЛИКИ, СТРАТЕГІЇ, СИНЕРГІЯ РОЗВИТКУ» Учасники: керівники-координатори, координатори регіональних шкіл новаторства

ПРОГРАМА ДІЙ

23 листопада 2023 року

11.00–11.15

**ВІТАЛЬНІ СЛОВА ТА ПОБАЖАННЯ
УЧАСНИКАМ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ**

Пилипенко Вадим Валерійович, перший заступник директора Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, кандидат педагогічних наук

Кириченко Микола Олексійович, ректор ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, член-кореспондент Національної академії наук вищої освіти України, доктор філософії, професор кафедри філософії і освіти дорослих

Музичне вітання: фрагмент пісні «Тільки б не було війни» (відеоролик)
Автор і виконавиця: *Радченко Анастасія*, студентка Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, переможниця міжнародних і всеукраїнських конкурсів і фестивалів

11.15–12.30

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Модераторка: *Білик Надія Іванівна*, докторка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, керівниця-координаторка, Координаційний центр розвитку шкіл новаторства закладів освіти України, Україна

**МЕТАКОГНІТИВНА САМОРЕГУЛЯЦІЯ ЯК СКЛАДНИК УСПІШНОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

Гриньова Марина Вікторівна, докторка педагогічних наук, професорка, ректорка, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, член-кореспондентка НАПН України, Україна

Гриньов Роман Станіславович, доктор фізико-математичних наук, професор кафедри фізики, Аріельський університет, Ізраїль

Кононова Марина Миколаївна, кандидатка психологічних наук, докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри психології, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Україна

ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ ФРОНТ У НЕПЕРЕРВНІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ

Кириченко Микола Олексійович, член-кореспондент Національної академії наук вищої освіти України, доктор філософії, професор кафедри філософії і освіти дорослих, ректор, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Україна

**РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЄКТІВ У ПОЛТАВСЬКІЙ АКАДЕМІЇ НЕПЕРЕРВНОЇ
ОСВІТИ ІМ. М. В. ОСТРОГРАДСЬКОГО**

Пилипенко Вадим Валерійович, кандидат педагогічних наук, перший заступник директора Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна

**ШКОЛА-РОДИНА – ТВОРЕННЯ ЖИТТЄВОЇ ТРАЄКТОРІЇ ЛЮДИНИ
КУЛЬТУРИ**

Білик Надія Іванівна, докторка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського; керівниця-координаторка, Координаційний центр розвитку шкіл новаторства закладів освіти України, Україна

<p>РЕЛЯТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНИМИ СИСТЕМАМИ <i>Пастовенський Олександр Вікторович</i>, доктор педагогічних наук, професор кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін, КЗ «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради, Україна</p>
<p>SOFT SKILLS TA HARD SKILLS КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ КЛАСТЕРНОГО ПІДХОДУ <i>Любченко Надія Василівна</i>, кандидатка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри менеджменту освіти та права, ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, керівниця-координаторка, Координаційний центр розвитку шкіл новаторства закладів освіти України, Україна</p>
<p>РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНИХ ПРОЄКТІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ <i>Вітюк Валентина Василівна</i>, кандидатка педагогічних наук, доцентка, заступниця директора з науково-методичної та навчальної діяльності, Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти, Україна</p>
<p>ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ <i>Рибалко Людмила Сергіївна</i>, докторка педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна <i>Дін Жуцзе</i>, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна; викладачка, Педагогічний коледж для дітей раннього віку, Університет Лішуй, Китайська Народна Республіка <i>Овсюк Дар'я Ростиславівна</i>, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна</p>
<p>МЕРЕЖЕВА ВЗАЄМОДІЯ РІВНЕНСЬКОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ І РАЙОННИХ ШКІЛ НОВАТОРСТВА КЕРІВНИХ, НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК РЕСУРС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ <i>Мельник Надія Адамівна</i>, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки й освітніх інновацій, Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти; керівниця-координаторка, Координаційний центр розвитку шкіл новаторства закладів освіти України, Україна</p>
<p>ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ З ВИЗНАЧЕННЯ, ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА КОМПЕНСАЦІЇ ОСВІТНИХ ВТРАТ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ <i>Гуменюк Віра Василівна</i>, кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри менеджменту та освітніх технологій, Хмельницький обласний післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка, Україна</p>
<p>КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ ШКОЛИ ВОЛОНТЕРІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ <i>Коваленко Інна Едуардівна</i>, кандидатка педагогічних наук, доцентка, старша наукова співробітниця відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського НАПН України, Україна</p>
<p>КУРСИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЯК РЕСУРС ПРОЄКТУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ВІЙНИ <i>Стрельников Віктор Юрійович</i>, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри філософії і економіки освіти, ПАНО ім. М. В. Остроградського, Україна</p>

<p>Сметана Ірина Степанівна, викладачка-методист вищої категорії, Чугуєво-Бабчанський лісовий фаховий коледж, Україна</p> <p>Солодовник Валерій Миколайович, директор, Чугуєво-Бабчанський лісовий фаховий коледж, Україна</p>
<p>МОДЕЛЮВАННЯ БЕЗПЕЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ЕКОСИСТЕМИ ГРОМАДИ</p> <p>Калініченко Ірина Олександрівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна</p>
<p>ПРОЄКТУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРАЄКТОРІЇ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В СЕРЕДОВИЩІ ШКОЛИ НОВАТОРСТВА</p> <p>Половенко Олена Вікторівна, завідувачка обласного навчально-методичного центру освітнього менеджменту та координації методичних формувань, КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», Україна; Кірішко Людмила Миколаївна, методистка обласного навчально-методичного центру освітнього менеджменту та координації методичних формувань, КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», Україна</p>
<p>ПОШИРЕННЯ НОВАТОРСЬКОГО ДОСВІДУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ТА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ВОЛИНСЬКОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ НОВАТОРСТВА (онлайн-виступ)</p> <p>Шинкарук Ірина Вікторівна, завідувачка відділу новацій та передових педагогічних технологій, Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти, Україна</p>
<p>ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ НАУКОВИХ ПАНЕЛЕЙ</p>
<p>12.30–13.45 Наукова панель 1</p> <p>МАРКЕТИНГ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ</p> <p><i>Модераторка: Гладкова Валентина Миколаївна</i>, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри менеджменту освіти та права, ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Україна</p>
<p>ІННОВАЦІЙНИЙ МАРКЕТИНГ НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ</p> <p>Рябова Зоя Вікторівна, докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри менеджменту освіти та права, ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Україна (відеопрезентація)</p>
<p>КОНЦЕПЦІЯ ПРОЄКТУВАННЯ КОНСАЛТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗВО У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ</p> <p>Драгунова Віра Валентинівна, кандидатка педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту освіти та права, ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Київ, Україна</p>
<p>ПРОГНОЗУВАННЯ ЦІЛЕЙ МАРКЕТИНГОВОГО РОЗВИТКУ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ</p> <p>Кравченко Ганна Юрійвна, докторка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри педагогіки, психології та менеджменту, Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Україна</p>
<p>ОСВІТНІЙ МАРКЕТИНГ ЯК ЧИННИК ДИНАМІЧНОГО РОЗВИТКУ: ДОСВІД ПОЛТАВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ІМ. М. В. ОСТРОГРАДСЬКОГО</p> <p>Зелюк Віталій Володимирович, кандидат педагогічних наук, доцент, директор, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна</p> <p>Петрушко Каріна Олександрівна, завідувачка Центру освітнього маркетингу та розвитку, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна</p>
<p>УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ВАГОМИЙ ЧИННИК ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ</p>

<p><i>Коврига Олена Сергіївна</i>, кандидатка наук з державного управління, доцентка, доцентка кафедри менеджменту освіти та права, ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Україна</p>
<p>УПРАВЛІННЯ ОСВІТНИМИ ПОСЛУГАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ (АЕРОКОСМІЧНА ГАЛУЗЬ)</p> <p><i>Шленьова Марина Геннадіївна</i>, кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка кафедри документознавства та української мови, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», Україна</p>
<p>АДАПТИВНІ ОСВІТНІ ПРОЦЕСИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ</p> <p><i>Ельникова Галина Василівна</i>, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти, Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків, Україна</p>
<p>АКМЕОЛОГІЧНІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ВИСОКОГО РІВНЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ФАХІВЦЯ-ОСВІТЯНИНА В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ</p> <p><i>Гладкова Валентина Миколаївна</i>, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри менеджменту освіти та права, ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Україна</p>
<p>ПЕДАГОГІЧНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗМІН У ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ</p> <p><i>Литвинюк Галина Іванівна</i>, директорка Тернопільського комунального методичного центру науково-освітніх інновацій та моніторингу, Україна</p>
<p>ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ ІНТЕР'ЄРУ</p> <p><i>Кай Ма</i>, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри освітології та інноваційної педагогіки, ХНПУ імені Г. С. Сковороди, Україна; керівник кафедри архітектурного дизайну інтер'єру, Гуйчжоуський професійно-технічний інститут водного господарства і гідроенергетики, Китайська Народна Республіка</p>
<p>МІЖКУЛЬТУРНА ВИХОВАНІСТЬ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ</p> <p><i>Гепенко Людмила Олександрівна</i>, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна</p> <p><i>Котелюх Марія Юріївна</i>, кандидатка медичних наук, доцентка кафедри внутрішньої медицини №2 і клінічної імунології та алергології імені академіка Л. Т. Малої, Харківський національний медичний університет, Україна</p>
<p>НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ</p> <p><i>Василевська Олена Василівна</i>, в.о. директора, КЗ «Сватівський ліцей №6» Сватівської міської ради Луганської області, Україна</p> <p><i>Канівець Інна Олегівна</i>, заступниця директора з навчально-виховної роботи, КЗ «Сватівський ліцей №6» Сватівської міської ради Луганської області, Україна</p> <p><i>Якухіна Наталія Олександрівна</i>, консультантка, КУ «ЦПРПП» Сватівської МР, Україна</p> <p><i>Тачка Тетяна Юріївна</i>, консультантка, відділ освіти Сватівської міської ради Луганської області, Україна</p>

<p>12.30-13.45 Наукова панель 2 МЕРЕЖЕВА ВЗАЄМОДІЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ШКІЛ НОВАТОРСТВА КЕРІВНИХ, НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ (презентація досвіду)</p> <p><i>Модераторка: Мельник Надія Адамівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки й освітніх інновацій, Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти; керівниця-координаторка, Координаційний центр розвитку шкіл новаторства закладів освіти України, Україна</i></p>
<p>ДОСВІД МЕРЕЖЕВОЇ ВЗАЄМОДІЇ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА НАПН УКРАЇНИ ТА ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ</p> <p><i>Лук'янова Лариса Борисівна, докторка педагогічних наук, професорка, член-кореспондентка НАПН України, директорка, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Україна</i></p>
<p>МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ВІДКРИТОЇ НАУКИ «ОСВІТА ТА НАВИЧКИ» В ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ</p> <p><i>Чуб Ольга Ігорівна, кандидатка економічних наук, доцентка кафедри теоретичної та прикладної системотехніки, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна; Новожилова Марина Володимирівна, докторка фізико-математичних наук, професорка, завідувачка кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Україна</i></p>
<p>РЕАЛІЗАЦІЯ АВТОРСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ВИХОВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ УЧНІВСЬКОЇ ЕЛІТИ В ОБЛАСНОМУ НАУКОВОМУ ЛІЦЕЇ В М. РІВНЕ</p> <p><i>Сосюк Наталія Володимирівна, директорка, Обласний науковий ліцей в м. Рівне Рівненської обласної ради, Україна; Ланкіна Вікторія Володимирівна, заступник директора з наукової роботи, Обласний науковий ліцей в м. Рівне Рівненської обласної ради, Україна</i></p>
<p>УЧАСТЬ В ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМАХ І ПРОЄКТАХ ЯК РЕСУРС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ НУШ</p> <p><i>Луцюк Тетяна Валеріївна, директорка, Рівненський ліцей №12 Рівненської міської ради, Україна</i></p>
<p>ТРАЄКТОРІЇ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЗАКЛАД ОСВІТИ – ОСЕРЕДОК РОЗВИТКУ ТА ПОСТУПУ ГРОМАДИ</p> <p><i>Мініч Володимир Семенович, директор, Обсіцька гімназія Березівської сільської ради Сарненського району Рівненської області, Україна</i></p>
<p>СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ТА ЗДОРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ</p> <p><i>Гурінчук Лариса Євгеніївна, директорка, Городищенський ліцей Березнівської міської ради Рівненської області, Україна</i></p>
<p>ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЯК ТВОРЦЯ І ПРОЄКТУВАЛЬНИКА ВЛАСНОГО ЖИТТЯ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ</p> <p><i>Фіасєвська Алла Василівна, директорка, Радивилівський ліцей №1 Радивилівської міської ради Дубенського району Рівненської області, Україна</i></p>
<p>ВІД ШКОЛИ МОЛОДОГО КЕРІВНИКА ДО ШКОЛИ НОВАТОРСТВА: РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КЕРІВНИХ КАДРІВ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ</p> <p><i>Трубіна Валентина Геларіївна, методистка обласного навчально-методичного центру освітнього менеджменту та координації методичних формувань, КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», Україна</i></p>
<p>РОЗБУДОВА ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗЗСО В УМОВАХ НУШ</p>

<p>Кутинець Сергій Григорович, директор, заклад загальної середньої освіти «Залізницький ліцей ім. І. Пасевича» Любешівської селищної ради Волинської області, Україна</p>
<p>STEM-ОСВІТА – ОСВІТА НОВОГО ПОКОЛІННЯ Пасічна Ганна Миколаївна, директорка, Коломийський ліцей № 9 Коломийської міської ради Івано-Франківської області, Україна</p>
<p>РОЗВИТОК ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ Федорів Тетяна Михайлівна, директорка, Калуський ліцей №10 Калуської міської ради Івано-Франківської області, кандидат педагогічних наук, Україна</p>
<p>ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЖИТТЄТВОРЧОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ Радиш Олена Юліанівна, кандидатка педагогічних наук, директорка, Рожнівський ліцей ім. Федора Погребенника Рожнівської сільської ради Косівського району Івано-Франківської області, Україна</p>
<p>24 листопада 2023 року</p>
<p>11.00-12.15 Наукова панель 3 НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА-РОДИНА ЯК ОДИН ІЗ ПРІОРИТЕТІВ РОЗВИТКУ ОСВІТИ Модераторки: Білик Надія Іванівна, докторка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського; керівниця-координаторка, Координаційний центр розвитку шкіл новаторства закладів освіти України, Україна</p>
<p>УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА «ШКОЛА-РОДИНА»: ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ Усатенко Тамара Пилипівна, кандидатка філологічних наук, докторка педагогічних наук, старша наукова співробітниця, м. Київ, Україна; Усатенко Галина Олегівна, кандидатка філологічних наук, доцентка, завідувачка Підготовчого відділення для іноземних громадян, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна</p>
<p>ПРЕЗЕНТАЦІЯ САЙТУ КРЕМЕНЧУЦЬКОГО ШКОЛИ НОВАТОРСТВА Москалик Геннадій Федорович, доктор філософських наук, професор, директор Департаменту освіти Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області, Україна; Никифорова Олена Миколаївна, директорка, Центр професійного розвитку педагогічних працівників Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області, Україна</p>
<p>ШКОЛА-РОДИНА І ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ: ПАРАЛЕЛІ Бровко Інна Олександрівна, директорка Пологівської гімназії Новосанжарської селищної громади Полтавської області, Україна</p>
<p>БЕЗБАР'ЄРНОСТІ У ШКОЛІ ЯК КОМПОНЕНТ БЕЗПЕКИ Калініченко Ірина Олександрівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна</p>
<p>ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ ЗДОРОВОЇ ШКОЛИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ Ярошенко Таїсія Іванівна, методистка з основ здоров'я, інтегрованих курсів соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі НУШ відділу розвитку природничих та математичних дисциплін, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна</p>

<p>РОДИННЕ ВИХОВАННЯ ТА ШКІЛЬНА ОСВІТА У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ <i>Деденєв Олександр Юрійович</i>, аспірант кафедри теорії і методики технологічної освіти, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Україна <i>Цина Андрій Юрійович</i>, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики технологічної освіти, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Україна</p>
<p>ОПЕРА-КАЗКА «ЛІСОВА ШКОЛА» БОГДАНИ ФІЛЬЦ (лібрето Т. Савчинської-Латик) – ДжЕРЕЛО МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ <i>Белікова Валентина Венедиктівна</i>, кандидатка мистецтвознавства, викладачка кафедри музикознавства та хореографічної підготовки, Криворізький державний педагогічний університет, Україна</p>
<p>ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ШКОЛИ ВОЛОНТЕРІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ <i>Коваленко Інна Едуардівна</i>, кандидатка педагогічних наук, доцентка, старша наукова співробітниця відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського НАПН України, Україна</p>
<p>ТЕХНОЛОГІЯ ОНЛАЙН-ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ТА БАЗОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ <i>Іваницька Наталія Анатоліївна</i>, кандидатка педагогічних наук, докторантка Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Київ; директорка, Чернігівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №35, Україна</p>
<p>ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ЗДОРОВ'Я ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ <i>Шкіренко Олена Віталіївна</i>, кандидатка психологічних наук, старша викладачка англійської мови, Інститут післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, Україна</p>
<p>ВІД ШКОЛИ МОЛОДОГО КЕРІВНИКА ДО ШКОЛИ НОВАТОРСТВА: РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КЕРІВНИХ КАДРІВ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ <i>Трубіна Валентина Геларіївна</i>, методистка обласного навчально-методичного центру освітнього менеджменту та координації методичних формувань, КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», Україна</p>
<p>ШЛЯХИ ТВОРЧОГО САМОВИРАЖЕННЯ СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ <i>Лупаренко Світлана Євгенівна</i>, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна</p>
<p>МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД УПРОВАДЖЕННЯ КОМІКСІВ В ОСВІТУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ <i>Кудикіна Надія Василівна</i>, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри педагогіки і психології дошкільної та початкової освіти, КЗ КОР «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж», Україна <i>Руденко Ніна Миколаївна</i>, кандидатка педагогічних наук, старша викладачка кафедри початкової освіти, Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна <i>Романенко Людмила Віталіївна</i>, кандидатка педагогічних наук, старша викладачка кафедри початкової освіти, Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна</p>

<p>РОЗВИТОК НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ-РОДИНИ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ВАГОМА РОЛЬ ШКІЛ-НОВАТОРСТВА УКРАЇНИ У ПОСИЛЕННІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ</p> <p><i>Фігурний Юрій Степанович</i>, кандидат історичних наук, завідувач відділу української етнології, Науково-дослідний інститут українознавства МОН України, Україна</p>
<p>ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ХОРЕОГРАФІВ У НЕФОРМАЛЬНІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ</p> <p><i>Горголь Віталій Петрович</i>, магістр хореографії, майстер спорту України зі спортивних танців, старший викладач кафедри хореографії і танцювальних видів спорту, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Україна</p>
<p>РОЗВИТОК САМОРЕГУЛЯЦІЇ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ: ОСОБИСТІСНИЙ РЕСУРС УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ</p> <p><i>Маслова Віта Анатоліївна</i>, доцентка кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна</p>
<p>СТРАТЕГІЇ ПІДТРИМКИ УЧАСТІ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ</p> <p><i>Токаренко Надія Миколаївна</i>, методистка кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна</p>
<p style="text-align: center;">12.15–13.30 Наукова панель 4</p> <p style="text-align: center;">SOFT SKILLS TA HARD SKILLS КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТІСНОГО ТА КЛАСТЕРНОГО ПІДХОДІВ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ МЕНЕДЖЕРІВ</p> <p><i>Модераторка: Любченко Надія Василівна</i>, кандидатка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри менеджменту освіти та права, ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, керівниця-координаторка, Координаційний центр розвитку шкіл новаторства закладів освіти України, Україна</p>
<p>ПРОФЕСІЙНИЙ СТАНДАРТ КЕРІВНИКА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТІ</p> <p><i>Святенко Олена Володимирівна</i>, заступниця директора департаменту – начальниця управління роботи із закладами загальної середньої та дошкільної освіти департаменту інституційного аудиту Державної служби якості освіти України, Україна</p>
<p>ІМІДЖ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ: СИНЕРГІЯ SOFT SKILLS AND HARD SKILLS</p> <p><i>Лучанінова Ольга Петрівна</i>, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри педагогіки, Український державний університет науки і технологій, ННІ «Інститут промислових та бізнес технологій», м. Дніпро, Україна</p>
<p>РОЗВИТОК НАВИЧОК ЕФЕКТИВНОГО КРИЗОВОГО МЕНЕДЖЕРА В ПРОЦЕСІ КУРСОВОЇ ПІДГОТОВКИ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ</p> <p><i>Гуменюк Віра Василівна</i>, кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри менеджменту та освітніх технологій, Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка, Україна</p>
<p>ФОРМУВАННЯ НОВАТОРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ КЕРІВНИКІВ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ</p> <p><i>Колосова Людмила Миколаївна</i>, кандидатка педагогічних наук, директорка, КЗ «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Вознесенської міської ради Миколаївської області, Україна</p>

<p>ІНКЛЮЗИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ЗАВДАННЯ, ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ</p> <p><i>Невідома Наталія Іванівна</i>, начальниця відділу дошкільної, середньої та позашкільної освіти, Управління освіти Южноукраїнської міської ради імені Бориса Грінченка Миколаївської області, Україна</p>
<p>ПОКРАЩЕННЯ РІВНЯ НАВИЧОК КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗЗСО ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ Й ДОСТУПНОСТІ ОСВІТИ</p> <p><i>Яковець Сергій Миколайович</i>, директор, Млинівський ліцей № 2 Млинівської селищної ради Дубенського району Рівненської області, Україна</p>
<p>РОЗВИТОК МЕТА SKILLS НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ</p> <p><i>Петренко Лариса Михайлівна</i>, докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка відділу теорії і практики педагогічної освіти, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Україна</p>
<p>ЛІДЕРСТВО ЯК SOFT SKILL КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ</p> <p><i>Оліфіра Лариса Миколаївна</i>, кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри менеджменту освіти та права, заступниця директора, ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Україна</p>
<p>ФОРМУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ТОЛЕРАНТНОСТІ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ПРОСТОРІ ОСВІТИ</p> <p><i>Козенко Роман Володимирович</i>, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту освіти та права, ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти», м. Київ, Україна</p>
<p>SOFT SKILLS МЕНЕДЖЕРА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЩОДО КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ, УСВІДОМЛЕННЯ Й РОЗУМІННЯ ЕМОЦІЙ ІНШИХ ЛЮДЕЙ</p> <p><i>Пікож Тамара Михайлівна</i>, старша викладачка кафедри менеджменту освіти та права, ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Україна</p>
<p>ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ НАВИЧОК МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ У ПРОЄКТІ З РОЗВИТКУ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ</p> <p><i>Бойко Ірина Володимирівна</i>, заступниця директора, Вознесенський ліцей «Інсайт» Вознесенської міської ради Миколаївської області, Україна</p>
<p>ЦИФРОВЕ ОСВІТНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРАЄКТОРІЇ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ КЕРІВНИКА</p> <p><i>Литвиненко Ольга Валентинівна</i>, завідувачка навчально-методичного центру дистанційного навчання, КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. В. Сухомлинського», Україна</p>
<p>РОЗВИТОК SOFT SKILLS ФІЗИЧНОЇ, ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ У МЕНЕДЖЕРІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ</p> <p><i>Марчук Галина Григорівна</i>, директорка, КУ «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Дрогобицької міської ради Львівської області, Україна</p>
<p>ІНТЕГРАЦІЯ ІТ-РЕСУРСІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ У СИСТЕМУ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ</p> <p><i>Журенко Анастасія Олександрівна</i>, аспірантка кафедри загальної педагогіки та андрагогіки, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Україна</p>

13.30–14.15

Наукова панель 5

**НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ ВОЄННОГО СТАНУ ТА
ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ**

Модератори: Дудко Сергій Григорович, кандидат педагогічних наук, заступник директора, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна

**ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТОК КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ОСНОВІ ІДЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ФІЗИЧНОЇ
ЕКОНОМІЇ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Логвиненко Юлія Володимирівна, кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка кафедри соціально-гуманітарної освіти, КЗ «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», Україна;

Мазуренко Володимир Олексійович, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарної освіти, КЗ «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», Україна

**ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ НУШ: ІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ
ЛІЦЕЇВ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Шановалова Наталія Петрівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри філософії та економіки освіти, Полтавська академія неперервної освіти ім. М.В. Остроградського, Україна

**ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ: ВЕКТОРИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХАРКІВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ
НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ**

Лузан Людмила Олександрівна, кандидатка педагогічних наук, проректорка з навчальної роботи, професорка кафедри методики навчання мов і літератури, КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», Україна

**УКРАЇНОМОВНА ТЕРМІНОЛОГІЯ З МАТЕМАТИКИ ТА ІНФОРМАТИКИ В
ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ**

Карапузова Наталія Дмитрівна, кандидатка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри початкової освіти, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Україна;

Шакотько Віктор Васильович, кандидат педагогічних наук, докторант кафедри технологічної і професійної освіти, Глухівський національний університет імені Олександра Довженка, Україна

**ДОСЛІДНИЦЬКО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ
ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І НАУКОВОГО
МИСЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ, ЗДАТНОЇ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Гринь Ірина Миколаївна, директорка, Науковий ліцей № 3 Полтавської міської ради
Вовченко Олеся Миколаївна, заступниця директора з навчально-виховної роботи, учитель німецької мови, Науковий ліцей № 3 Полтавської міської ради

**РОЗБУДОВА ШКІЛЬНОЇ МОДЕЛІ НАСТАВНИЦТВА ДЛЯ ПЕДАГОГІВ З
МЕТОЮ ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ**

Королюк Світлана Вікторівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри освітньої політики, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна

**ГЕНЕЗА СТВОРЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМАНДИ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Брекало Наталія Михайлівна, директорка, Академічний ліцей імені братів Шеметів Лубенської міської ради Лубенського району Полтавської області, Україна

<p>ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ <i>Іванова Ольга Анатоліївна</i>, кандидатка економічних наук, доцентка, проректорка з науково-дослідної роботи, Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія», Україна</p>
<p>ВАУ-ЕФЕКТ У НАВЧАННІ ДОРΟΣЛИХ: ІЗ ПРАКТИКИ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНІХ ІВЕНТІВ <i>Водолазська Тетяна Володимирівна</i>, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри освітньої політики, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна; <i>Устименко Тетяна Анатоліївна</i>, кандидатка психологічних наук, доцентка, професорка кафедри освітньої політики, Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна</p>
<p>ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ФАХІВЦІВ У СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА <i>Белікова Олена Аркадіївна</i>, кандидатка педагогічних наук, старша викладачка кафедри дошкільної освіти, Криворізький державний педагогічний університет, Україна</p>
<p>ЛІДЕРСТВО У ЗАГАЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ ЯК ВИКЛИК ЧАСУ <i>Кравчук Віта Петрівна</i>, вчителька початкових класів, Гімназія №1 Гостомельської селищної ради Київської області, Україна; <i>Латюк Альона Петрівна</i>, вчителька математики та інформатики, Гімназія №1 Гостомельської селищної ради Київської області, Україна; <i>Дацишена Тетяна Григорівна</i>, практична психологиня, вчителька хімії, Гімназія №1 Гостомельської селищної ради Київської області, Україна</p>
<p>ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УЧНІВ <i>Петруха Надія Василівна</i>, вчителька географії, біології, технологій, Ліцей №1 Гостомельської селищної ради Бучанського району Київської області, Україна; <i>Полтавець Ірина Володимирівна</i>, вчителька початкових класів, Ліцей №1 Гостомельської селищної ради Бучанського району Київської області, Україна; <i>Лотоцька Інна Олександрівна</i>, вчителька початкових класів, Ліцей №1 Гостомельської селищної ради Бучанського району Київської області, Україна</p>
<p>КОНЦЕПТ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ РОЗВИТКУ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ <i>Мерзлякова Олена Леонідівна</i>, кандидатка психологічних наук, старша наукова співробітниця відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України; кризовий консультант лінії психологічної підтримки, Національна психологічна асоціація, Україна</p>
<p>СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ <i>Іваницька Наталія Анатоліївна</i>, кандидатка педагогічних наук, директорка, Чернігівська загальноосвітня школа I-III ступенів №35 Чернігівської міської ради Чернігівської області, Україна</p>
<p>ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З БЕЗПЕКИ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ <i>Демідова Юлія Євгенівна</i>, кандидатка технічних наук, доцентка, доцентка кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. акад. І. А. Зязюна, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Україна; <i>Мовмига Наталія Євгенівна</i>, кандидатка психологічних наук, доцентка, доцентка кафедри безпеки праці та навколишнього середовища, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Україна</p>

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ШКОЛИ ВОЛОНТЕРІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Ростока Марина Львівна, кандидатка педагогічних наук, старша дослідниця, завідувачка відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти, старша наукова співробітниця відділу цифрових технологій і комп'ютерного забезпечення, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України, Україна

14.15–14.30

НАУКОВЕ ПОРТФОЛІО ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ

1. Підведення підсумків, обговорення методичних рекомендацій наукової онлайн-конференції.
2. Презентація е-збірки тез доповідей учасників наукової онлайн-конференції.
3. Презентація електрон. наук. фах. журн. «Імідж сучасного педагога» (категорія «Б») №6 (213), 2023 за темою «Інноваційний маркетинг освітніх послуг».
4. Презентація е-сертифікату наукової онлайн-конференції.

14.30–15.00 МЕТОДИЧНИЙ ХАБ

**Координаційного центру розвитку шкіл новаторства України
«ШКОЛИ НОВАТОРСТВА:
ВИКЛИКИ, СТРАТЕГІЇ, СИНЕРГІЯ РОЗВИТКУ»**

Учасники: керівники-координатори, координатори регіональних шкіл новаторства

Питання до розгляду:

1. Новаторство у післядипломній педагогічній освіті: досвід Всеукраїнської школи новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників, перспективи розвитку шкіл новаторства.
2. Координаційний центр розвитку шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів освіти України): основи співпраці освітян у післядипломній педагогічній освіті.
3. Планування мережевої взаємодії шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників як ресурсу реалізації завдань Нової української школи на 2024 рік.
4. Обговорення плану заходів Координаційного центру розвитку шкіл новаторства закладів освіти України, регіональних шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників на 2024 рік.

ПОЛОЖЕННЯ
про Координаційний центр розвитку шкіл новаторства
керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів освіти України
(зі змінами)

1. Загальні положення

1.1. Координаційний центр розвитку шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів освіти України (далі – Координаційний центр шкіл новаторства) є структурним підрозділом науково-дослідної лабораторії методології та практики професійного розвитку сучасного освітнього менеджера Українського відкритого університету післядипломної освіти (далі – УВУПО).

1.2. Координаційний центр шкіл новаторства здійснює свою діяльність на громадських засадах відповідно до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про фахову передвищу освіту», нормативно-правових актів центрального органу виконавчої влади в галузі освіти; статутів Університету менеджменту освіти, цього Положення про Координаційний центр розвитку шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів освіти України (далі – Положення) та актів локального нормативно-правового регулювання.

1.3. Координаційний центр шкіл новаторства створюється за рішенням експертної ради УВУПО за поданням завідувача віртуальної кафедри управління освітою та погодженням виконавчого директора УВУПО.

1.4. Мета діяльності Координаційного центру шкіл новаторства – організація та проведення комплексних узгоджених заходів із наукової, методичної, навчальної й організаційної роботи регіональних шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів освіти (далі – РШН), районних шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів освіти (далі – районні ШН) у контексті реалізації завдань державної освітньої політики з професійного розвитку та підвищення фахового рівня керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів освіти України, дисемінації їх інноваційного досвіду.

Координаційний центр шкіл новаторства здійснює діяльність щодо вирішення актуальних питань розвитку РШН і районних ШН на принципах наукового менеджменту та педагогічної кооперації.

1.5. Завдання Координаційного центру шкіл новаторства:

– координація діяльності РШН і районних ШН щодо виявлення, популяризації інноваційних технологій та методик і всебічного впровадження їх у педагогічну практику для підвищення фахового рівня *керівних*, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів освіти України всіх рівнів, зокрема, дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти; освіти дорослих, у т. ч. післядипломної освіти;

– організація спільної діяльності РШН і районних ШН щодо участі в роботі лабораторії методології та практики професійного розвитку сучасного освітнього менеджера з обґрунтування концептуальних, теоретико-методологічних та організаційно-методичних основ професійного розвитку й саморозвитку керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників;

– подання пропозицій щодо проведення експертизи членами експертної ради УВУПО новаторських проєктів і програм науково-дослідницької роботи регіонального рівня;

- популяризація новаторського досвіду керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів освіти України, дисемінація кращих практик РШН і районних ШН, сприяння реалізації інноваційних проєктів і програм;
- здійснення дисемінації досвіду діяльності закладів освіти щодо їх участі в новаторському русі України, спрямованого на підвищення професійної майстерності та управлінської культури керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників;
- підготовка пропозицій щодо вдосконалення та оновлення нормативно-правової бази розвитку регіональної освітньої системи, інструментарію управлінської, науково-методичної, науково-дослідної, педагогічної діяльності закладів освіти;
- висвітлення інформації про діяльність РШН і районних ШН, Координаційного центру шкіл новаторства у ЗМІ, фахових і науково-популярних виданнях, соціальних мережах тощо.

2. Основні напрями діяльності Координаційного центру шкіл новаторства

2.1. Координація діяльності РШН і районних ШН за напрямами:

- дошкільна освіта;
- повна загальна середня освіта;
- позашкільна освіта;
- професійна (професійно-технічна) освіта;
- фахова передвища освіта;
- вища освіта;
- освіта дорослих, у т. ч. післядипломна освіта.

2.2. Взаємодія із центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки, центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти, державними органами, яким підпорядковані заклади освіти; органами місцевого самоврядування, науковими установами та закладами освіти, громадськими та приватними організаціями, засобами масової інформації з питань діяльності й розвитку РШН і районних ШН.

2.3. Надання консультативної допомоги РШН і районним ШН із питань організації навчально-методичної, науково-методичної, організаційно-методичної роботи; аналізу її ефективності.

2.4. Моніторинг розвитку новаторського руху в Україні та його впливу на якість освітньої та управлінської діяльності в закладах освіти.

2.5. Обговорення та підготовка рекомендацій щодо впровадження в освітній процес закладів післядипломної педагогічної освіти, академії неперервної освіти інноваційних підходів, технологій і методик, форм навчання, моделей і прогресивного досвіду щодо зрощення педагога-новатора у закладах різних рівнів освіти.

2.6. Вивчення, узагальнення та пропагування досвіду педагогів-новаторів України, закладів освіти, РШН і районних ШН.

2.7. Підготовка пропозицій і розроблення інструктивно-методичних матеріалів для проведення експертизи членами експертної ради УВУПО освітніх інновацій РШН і районних ШН; рецензування друкованих та електронних видань, методичних рекомендацій, навчально-методичних і науково-методичних матеріалів; формування рекомендацій до друку навчально-методичних посібників, підготовлених учасниками шкіл новаторства.

2.8. Науково-методичний супровід реалізації нормативно-правових актів і методичних рекомендацій у галузі освіти з питань науково-методичного забезпечення освітнього та виховного процесів у закладах освіти.

2.9. Заслуховування звітів РШН і районних ШН, надання науково-методичної допомоги й рекомендацій щодо впровадження результатів інноваційної діяльності у педагогічну практику.

2.10. Популяризація науково-методичної, навчально-методичної літератури, навчально-методичних посібників та іншої друкованої продукції шкіл новаторства в інформаційно-освітньому середовищі України.

2.11. Сприяння участі РШН і районних ШН у всеукраїнських і міжнародних конкурсах, програмах і проектах із метою популяризації новаторського досвіду тощо.

2.12. Сприяння заснуванню міжрегіональних і міжнародних шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів освіти, обміну досвідом щодо здобуття міжнародних грантів, участі в освітніх і наукових програмах тощо.

3. Структура та склад Координаційного центру шкіл новаторства

3.1. До складу Координаційного центру шкіл новаторства входять:

– *голова* Координаційного центру шкіл новаторства – обирається за пропозицією керівників-координаторів та членів Координаційного центру шкіл новаторства відкритим чи закритим голосуванням;

– *заступник голови* Координаційного центру шкіл новаторства – керівник віртуальної кафедри управління освітою УВУПО – завідувач кафедри менеджменту освіти та права ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України;

– *керівники-координатори* Координаційного центру шкіл новаторства – працівники кафедри менеджменту освіти та права ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського та кафедри педагогіки й освітніх інновацій Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

– *відповідальний секретар* Координаційного центру шкіл новаторства;

– *члени* Координаційного центру шкіл новаторства – координатори РШН (працівники інститутів післядипломної педагогічної освіти, академій неперервної освіти), відповідальні у своїх діях за мережеву взаємодію районних ШН); члени віртуальних кафедр УВУПО; керівні, науково-педагогічні і педагогічні працівники закладів освіти, працівники наукових, науково-методичних установ, громадських організацій України.

3.2. Керівників-координаторів Координаційного центру шкіл новаторства призначають рішенням експертної ради УВУПО за поданням завідувача віртуальної кафедри управління освітою та погодженням виконавчого директора УВУПО. Строк їхніх уповноважень не обмежений і закінчується за відповідним розпорядженням.

3.3. Координаторів РШН визначають інститути післядипломної педагогічної освіти та академій неперервної освіти України. Строки їхніх уповноважень не обмежені і закінчуються за відповідними розпорядженнями керівників цих закладів.

3.4. Керівники-координатори організують діяльність Координаційного центру шкіл новаторства, а саме:

– формують і затверджують план роботи;

– беруть участь у підготовці рішень про створення РШН і районних ШН;

– призначають відповідального секретаря Координаційного центру шкіл новаторства;

– приймають рішення щодо залучення експертів і спеціалістів (за потреби);

– координують роботу координаторів РШН і районних ШН;

– планують і проводять засідання Координаційного центру шкіл новаторства;

– висвітлюють роботу Координаційного центру шкіл новаторства, РШН і районних ШН, здійснюють зв'язки з громадськістю.

3.5. Відповідальний секретар Координаційного центру шкіл новаторства:

– здійснює документообіг;

– веде протоколи засідань;

- запрошує на засідання Координаційного центру шкіл новаторства координаторів РШН і районних ШН і зацікавлених осіб;
- інформує учасників Координаційного центру шкіл новаторства про проведену роботу та виконання прийнятих рішень;
- веде підготовку інформаційних матеріалів про діяльність Координаційного центру шкіл новаторства;
- забезпечує оприлюднення інформації про діяльність Координаційного центру шкіл новаторства шляхом розміщення її на вебсайті.

3.6. Координатори РШН:

- планують та організують діяльність РШН;
- забезпечують координацію діяльності районних ШН, сприяють участі у всеукраїнських, регіональних проєктах і програмах тощо;
- беруть участь у засіданнях Координаційного центру шкіл новаторства;
- надають пропозиції до плану роботи Координаційного центру шкіл новаторства;
- беруть участь у роботі Координаційного центру шкіл новаторства в якості експертів і фахівців проєктів, програм, конкурсів, фестивалів тощо;
- організують збір і аналіз інформації про діяльність РШН і районних ШН;
- здійснюють заходи щодо зв'язків із громадськістю з питань діяльності РШН і районних ШН, висвітлюють їх роботу у регіональних і всеукраїнських ЗМІ;
- щорічно надають інформацію про проведену роботу в Координаційний центр шкіл новаторства.

4. Організація діяльності Координаційного центру шкіл новаторства

4.1. Відповідно до затвердженого плану роботи Координаційного центру шкіл новаторства засідання проводяться двічі на рік.

4.2. Засідання Координаційного центру шкіл новаторства є відкритим для всіх зацікавлених осіб та організацій.

4.3. Дата, час, місце проведення і порядок денний засідання визначається керівниками-координаторами Координаційного центру шкіл новаторства за два тижні до його проведення та оголошуються за тиждень до його проведення.

4.4. Підсумки засідання Координаційного центру шкіл новаторства оформляються у формі протоколу.

4.5. Із метою оперативного вирішення актуальних питань Координаційний центр шкіл новаторства може приймати рішення шляхом опитування координаторів РШН і районних ШН. Підсумки опитування оформляються аналітичним звітом на черговому засіданні Координаційного центру шкіл новаторства.

4.6. Підсумки роботи Координаційного центру шкіл новаторства та результати виконання рішень розглядаються щорічно на його підсумковому засіданні.

5. Повноваження Координаційного центру шкіл новаторства

5.1. Координаційний центр шкіл новаторства здійснює діяльність відповідно до плану роботи УВУПО та його затвердженого плану роботи.

5.2. Координаційний центр шкіл новаторства має право:

- пропонувати розгляд питань на засідання експертної ради УВУПО за поданням завідувача кафедри управління освітою та погодженням виконавчого директора УВУПО щодо організації заходів всеукраїнського рівня;

- направляти до розпорядників інформації запити, пов'язані з одержанням інформації, необхідної для здійснення діяльності Координаційного центру шкіл новаторства у межах визначених цим Положенням повноважень;
- підтримувати діяльність координаторів РШН і районних ШН для вирішення актуальних питань щодо розвитку новаторського руху;
- приймати у межах визначених цим Положенням повноважень рішення, що стосуються організації, координації та розвитку шкіл новаторства в Україні.

6. Припинення діяльності Координаційного центру шкіл новаторства

6.1. Положення про Координаційний центр шкіл новаторства затверджується рішенням експертної ради УВУПО за поданням завідувача кафедри управління освітою та погодженням виконавчого директора УВУПО.

6.2. Припинення діяльності Координаційного центру шкіл новаторства здійснюється за рішенням експертної ради УВУПО за поданням завідувача кафедри управління освіти та погодженням виконавчого директора УВУПО.

Примітка: здійснювати правильний запис назв шкіл новаторства (наприклад, регіональна – Полтавська РШН, районна – Кременчуцька ШН).

Любченко Н. В.,

*кандидатка педагогічних наук, доцентка,
професорка кафедри менеджменту освіти та права ЦППО
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України;*

Білик Н. І.,

*докторка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри
педагогічної майстерності та інклюзивної освіти
Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського;*

Мельник Н. А.,

*кандидатка педагогічних наук, доцентка
кафедри педагогіки й освітніх інновацій Рівненського
обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
III Всеукраїнської наукової онлайн-конференції
з міжнародною участю
«Мережа шкіл новаторства України:
розвиток професійної компетентності керівних,
науково-педагогічних і педагогічних працівників
у контексті реалізації неперервної освіти»
23–24 листопада 2023 року

З метою обговорення актуальних питань підвищення якості освіти, розвитку професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників, забезпечення їхньої мобільності, конкурентоспроможності на ринку праці через активізацію шкіл новаторства України задля впровадження відповідних інновацій в освітньому середовищі неперервної освіти, 23–24 листопада 2023 року проведено III Всеукраїнську наукову онлайн-конференцію з міжнародною участю «Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти» (далі – конференція).

Співорганізаторами конференції виступили Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, ЦПО ДЗВО Університет менеджменту освіти» НАПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Український відкритий університет післядипломної освіти (УВУПО), Координаційний центр розвитку шкіл новаторства закладів освіти УВУПО, Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти.

Робота конференції здійснювалася за п'ятьма науковими панелями:

1. Маркетинг освітніх послуг як інструмент підвищення конкурентоспроможності у системі неперервної освіти.
2. Мережева взаємодія регіональних шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників неперервної освіти (презентація досвіду).
3. Нова українська школа-родина як один із пріоритетів розвитку освіти.
4. SOFT SKILLS та HARD SKILLS керівника закладу загальної середньої освіти в контексті компетентнісного та кластерного підходів у післядипломній освіті менеджерів.
5. Новітні підходи до управління в закладах загальної середньої освіти: виклики воєнного стану та повоєнного відновлення.
6. Методичний хаб Координаційного центру розвитку шкіл новаторства України «Школи новаторства: виклики, стратегії, синергія розвитку».

У роботі конференції брали участь керівники, педагогічні, науково-педагогічні працівники освітніх установ і закладів, докторанти, аспіранти, слухачі курсів підвищення кваліфікації, магістранти – всього 203 особи з 15 областей України.

Ураховуючи результати обговорення доповідей учасників з актуальних проблем теорії, методики і практики професійного розвитку та управління людськими ресурсами в контексті розвитку шкіл новаторства в умовах неперервної освіти, **конференція** ухвалила:

1. Рекомендувати до активної реалізації Положення про Координаційний центр розвитку шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів освіти України (КЦШН) як структурний підрозділ науково-дослідної лабораторії методології та практики професійного розвитку сучасного освітнього менеджера Українського відкритого університету післядипломної освіти.

2. Підтримати ініціативи КЦШН, який діє у межах науково-дослідної лабораторії УВУПО «Методологія та практика професійного розвитку сучасного освітнього менеджера» на основі Положення, щодо координації співробітництва у сферах професійного розвитку керівних, педагогічних і науково-педагогічних працівників:

2.1. Урахувати в плані діяльності Координаційного центру на 2024 рік пропозиції учасників конференції з реалізації інноваційних проєктів на основі інтеграції наукового, освітнього, інноваційного та технологічного потенціалу системи ППО.

2.2. Для продуктивної діяльності та обміну новаторським досвідом створити на сайті УВУПО інформаційну вебсторінку «Координаційний центр розвитку шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників України».

2.3. Сприяти активізації участі у заходах шкіл новаторства керівників закладів освіти як лідерів змін, менеджерів освітньої реформи, керівників управлінських команд і педагогічних колективів у реалізації завдань реформування освітньої галузі.

2.4. Рекомендувати організувати впродовж 2024 року обговорення питань про створення міжрегіональних шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників, проведення міжрегіональних заходів шкіл новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників (круглих столів, творчих онлайн-зустрічей із провідними науковцями України, калейдоскоп педагогів-новаторів регіону тощо).

3. Схвалити основні положення доповідей учасників конференції, відзначити їх актуальність, ґрунтовність, а також наукове та практичне значення для професійного розвитку та управління людськими ресурсами у системі післядипломної педагогічної освіти.

4. У контексті реалізації освітньої політики держави щодо приведення змісту післядипломної освіти і освіти дорослих у відповідність до сучасних освітніх стандартів, модернізації освітньої інфраструктури, розроблення відповідного навчального та науково-методичного забезпечення діяльності закладів післядипломної освіти, впровадження інноваційних підходів до неперервного розвитку особистості фахівця на засадах взаємодії формальної, неформальної та інформальної освіти, розвивати ініціативу щодо дисемінації досвіду регіональних і районних шкіл новаторства України, спрямованої на підвищення професійної майстерності та управлінської культури керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної (професіно-технічної), післядипломної педагогічної, вищої освіти та органів у сфері управління освітою.

5. Активізувати участь у заходах шкіл новаторства керівників закладів освіти, оскільки саме вони повинні першими реагувати на зміни в освіті і суспільстві та визначати напрями цих змін на майбутнє, стати провідниками освітньої реформи, проактивними управлінцями, які сформують проактивні адміністративні команди і проактивні педагогічні колективи, здатні забезпечити якість НУШ.

6. Поширити технологію школи-родини в освітньому просторі України через регіональні та районні школи новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників.

7. Для забезпечення ревіталізації та стратегічного розвитку територіальних громад у воєнний і повоєнний періоди рекомендуємо використовувати технології інноваційного маркетингу, особливо на деокупованих територіях.

8. Узагальнити обговорені під час конференції освітні потреби керівників закладів ЗСО, конкретизувати на цій основі заходи та завдання щодо розвитку їхніх професійних компетентностей і вдосконалення навичок управлінської діяльності, популяризувати та

поширювати новаторські практики з управління якістю освіти у контексті освітніх змін, сприяти обміну досвідом щодо управління закладом ЗСО в умовах сучасних викликів відповідно до пріоритетних завдань у галузі освіти, визначених нормативними документами Міністерства освіти і науки України.

9. Продовжувати роботу щодо оптимізації кластерної взаємодії у сфері післядипломної педагогічної освіти як ефективного інструмента з узгодження інтересів органів державної влади, закладів освіти всіх рівнів освіти, приватних та громадських організацій, управління інноваційними процесами, створення умов для професійного розвитку та самовдосконалення педагогічних, науково-педагогічних працівників і керівних кадрів у системі ППО. Брати активну участь у заходах із реалізації завдань модернізації, стандартизації та сертифікації змісту ППО у межах Українського відкритого університету післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

10. Сприяти співпраці періодичних видань інститутів післядипломної педагогічної освіти та академій неперервної освіти України як інформаційних партнерів і комунікаторів регіональних освітніх систем для формування мережевого освітнього контенту регіональних шкіл новаторства.

11. За результатами III Всеукраїнської наукової онлайн-конференції з міжнародною участю «Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти» підготувати до видання:

– Випуск електронного наукового фахового журналу «Імідж сучасного педагога» (гол. редактор – Н. І. Білик) за темою «Інноваційний маркетинг на ринку освітніх послуг», № 6 (213), 2023.

– Збірку тез доповідей учасників III Всеукраїнської наукової онлайн-конференції з міжнародною участю «Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти» (за заг. і наук. ред. Н. І. Білик).

12. Провести IV Всеукраїнську наукову онлайн-конференцію з міжнародною участю «Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти» у листопаді 2025 року.

Журнал включено до Переліку електронних наукових фахових видань України (категорія «Б», спеціальність 011: освітні, педагогічні науки), наказ МОН України «Про затвердження рішень атестаційної колегії міністерства» №886 від 02.07.2020 р.

Електрон. наук. фах. журн. «Імідж сучасного педагога»
проіндексовано професійними асоціаціями:

✚ **CrossRef** Ця служба зберігає інформацію про зв'язки публікацій через технологію [Digital Object Identifier](#) (CrossRef DOI), а також метадані опублікованих наукових матеріалів) з 2019 року

✚ **Index Copernicus Journals Master List** (база даних наукових журналів, яка індексує понад 15000 назв видань з усього світу та всіх галузей наукового знання). Видання представлено у базі даних архівом:

ICV 2022 = 81.08 <https://journals.indexcopernicus.com/search/form>

✚ **BASE** (пошукова система з об'ємним мультидисциплінарним індексом наукових ресурсів, доступних у вебсередовищі)

✚ **Google Академія** (пошукова система, що індексує метадані наукових публікацій з усіх галузей знання)

Рейтинги Google Scholar: h-index: 20 (11/2023) | i10-index: 59 (12/2023)

✚ **WorldCat** (глобальний федеративний бібліотечний каталог і найбільша у світі бібліографічна база даних)

✚ **OpenAIRE** (проект, який розвивається в рамках політики відкритого доступу Європейської комісії)

✚ **Наукова періодика України** (проект Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського) (з 1999 по 2023 рр.)

Тема: «Інноваційний маркетинг на ринку освітніх послуг»

Topic: "Innovative marketing on the educational services market"

Імідж сучасного педагога : електрон. наук. фах. журн. (категорія «Б»). 2023. №6 (213). 150 с.

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-6\(213\)](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-6(213))

URL: <http://isp.poippo.pl.ua/issue/view/17275>

ЗМІСТ

електронного наукового фахового журналу
«Імідж сучасного педагога» № 6 (213), 2023

Тема: «Інноваційний маркетинг на ринку освітніх послуг»

ТОЧКА ЗОРУ

- Інноваційний маркетинг на ринку освітніх послуг *Рябова Зоя* 5
- Концептуальні засади створення школи волонтерів в умовах цифрової трансформації *Коваленко Інна* 12
- Створення хмарного середовища вивчення математичного інструментарію Data Science *Чуб Ольга, Новожилова Марина* 18

НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА

- Концепція проектування консалтингової діяльності як інструмент підвищення конкурентоспроможності ЗВО у системі неперервної освіти *Драгунова Віра* 25
- ВАУ-ефект у навчанні дорослих: із практики проведення освітніх івентів *Водолазська Тетяна, Устименко Тетяна* 31
- Курси підвищення кваліфікації як ресурс для проектування та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагога в умовах війни *Стрельніков Віктор, Сметана Ірина, Солодовник Валерій* 37
- Стан реалізації педагогіки партнерства у закладі загальної середньої освіти в умовах змішаного навчання *Іваницька Тетяна* 48
- Формування інклюзивної компетентності педагогічних працівників: вектори освітньої діяльності Харківської академії неперервної освіти *Лузан Людмила* 53

ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

- Управлінська компетентність керівника ЗЗСО у створенні умов для інклюзивного навчання *Білик Надія* 58
- Профільне навчання в контексті НУШ: із досвіду роботи ліцеїв Полтавської області *Шаповалова Наталія* 67

ВИЩА ШКОЛА

- Формування інклюзивної комунікації в системі вищої освіти *Сухенко Вікторія* 76
- Україномовна термінологія з математики та інформатики в підготовці майбутніх вчителів *Карапузова Наталія, Шакоцько Віктор* 82
- Організаційно-педагогічні засади навчання стандартизації лікарських засобів майбутніх магістрів фармації в Україні *Манченко Оксана* 90
- Педагогічні умови міжкультурного виховання майбутніх лікарів у закладах вищої освіти *Гепенко Людмила, Котелих Марія* 97

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

- Педагогічний аспект професійної підготовки фахівців з безпеки трудової діяльності *Демідова Юлія, Мовмига Наталія* 104

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

- Особливості формування цифрової компетентності майбутніх дизайнерів інтер'єру *Кай Ма (Китайська Народна Республіка)* 111
- Шляхи творчого самовираження студентів – майбутніх учителів музичного мистецтва у закладах вищої освіти Китайської Народної Республіки *Лунаренко Світлана* 116

ПОРАДИ СПЕЦІАЛІСТА

- Концепт інформаційно-психологічного супроводу розвитку резильєнтності українців під час війни *Мерзлякова Олена* 121

ШКОЛА РОДИНА

- Українська національна школа-родина: розширення обріїв *Усатенко Тамара, Усатенко Галина* 126
- Методичний супровід упровадження коміксів в освіту дітей старшого дошкільного віку та учнів початкової школи *Кудикіна Надія, Руденко Ніна, Романенко Людмила* 136

ВІНО КМІНЦІВ І МИСТЕЦТВИ

- Формування естетичної культури майбутнього хореографа в неформальній мистецькій освіті *Горголь Віталій* 144

CONTENT

electronic scientific professional journal

“Image of the modern pedagogue” № 6 (213), 2023

Topic: “Innovative marketing on the educational services market”

 POINT OF VIEW	
• Innovative marketing on the educational services market <i>Zoya Ryabova</i>	5
• Conceptual principles of creating a school of volunteers in conditions of digital transformation <i>Inna Kovalenko</i>	12
• Creation of a cloud environment for studying Data Science mathematical tools <i>Olga Chub, Maryna Novozhylova</i>	18
 CONTINUOUS EDUCATION	
• Concept of designing consulting activities as a tool for increasing the competitiveness of the higher education institution in the system of continuing education <i>Vira Drahunova</i>	25
• WOW-effect in adult education: from the practice of educational events <i>Tetiana Vodolazska, Tetyana Ustymenko</i>	31
• Advanced training courses as a resource for designing and implementing the individual educational trajectory of a pedagogical worker in wartime conditions <i>Viktor Strelnikov, Irina Smetana, Valeriy Solodovnik</i>	37
• The state of the implementation of partnership pedagogics in an institution of general secondary education in conditions of mixed education <i>Nataliia Ivanytska</i>	48
• Formation of teachers' inclusive competence: vectors of educational activity at the kharkiv academy of continuing education <i>Liudmyla Luzan</i>	53
 PEDAGOGICAL MANAGEMENT	
• Managerial competence of the head of a general secondary school in creating conditions for inclusive education <i>Nadiia Bilyk</i>	58
• Professional Training in the New Ukrainian School Context: Insights from Lyceums in the Poltava Region <i>Natalia Shapovalova</i>	67
 HIGH SCHOOL	
• Formation of inclusive communication in the system of higher education <i>Viktoriia Sukhenko</i>	76
• Ukrainian terminology in mathematics and informatics in the teaching of future teachers <i>Natalia Karapuzova, Viktor Shakotko</i>	82
• Organizational and pedagogical framework for teaching standardization of medicines to future masters of pharmacy in Ukraine <i>Oksana Manchenko</i>	90
• Pedagogical conditions of intercultural education of future doctors in higher education institutions <i>Liudmyla Gepenko, Mariia Koteliukh</i>	97
 PROFESSIONAL EDUCATION	
• Pedagogical aspect of professional training of occupational safety specialists <i>Yuliia Demidova, Nataliia Movmyga</i>	104
 EXTERNAL EXPERIENCE	
• Features of forming the digital competence of pre-service interior designers <i>Ma Kai (People's Republic of China)</i>	111
• Ways of creative self-expression of students – future music teachers in higher education institutions of the People's Republic of China <i>Svitlana Luparenko</i>	116
 SPECIALIST'S ADVICE	
• Concept of informational and psychological support to develop resilience of ukrainians during the war <i>Olena Merzliakova</i>	121
 SCHOOL FAMILY	
• Ukrainian national family school: expanding horizons <i>Tamara Usatenko, Galyna Usatenko</i>	126
• Methodological support for the incorporation of comics into education of preschool children and primary school students <i>Nadia Kudykina, Nina Rudenko, Lyudmila Romanenko</i>	136
 GALAXY OF TALANTED	
• Formation of aesthetic culture of future choreographers in non-formal art education <i>Vitalii Horhol</i>	144

ФОТОМАТЕРІАЛИ

III Всеукраїнської наукової онлайн-конференції з міжнародною участю «Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти»

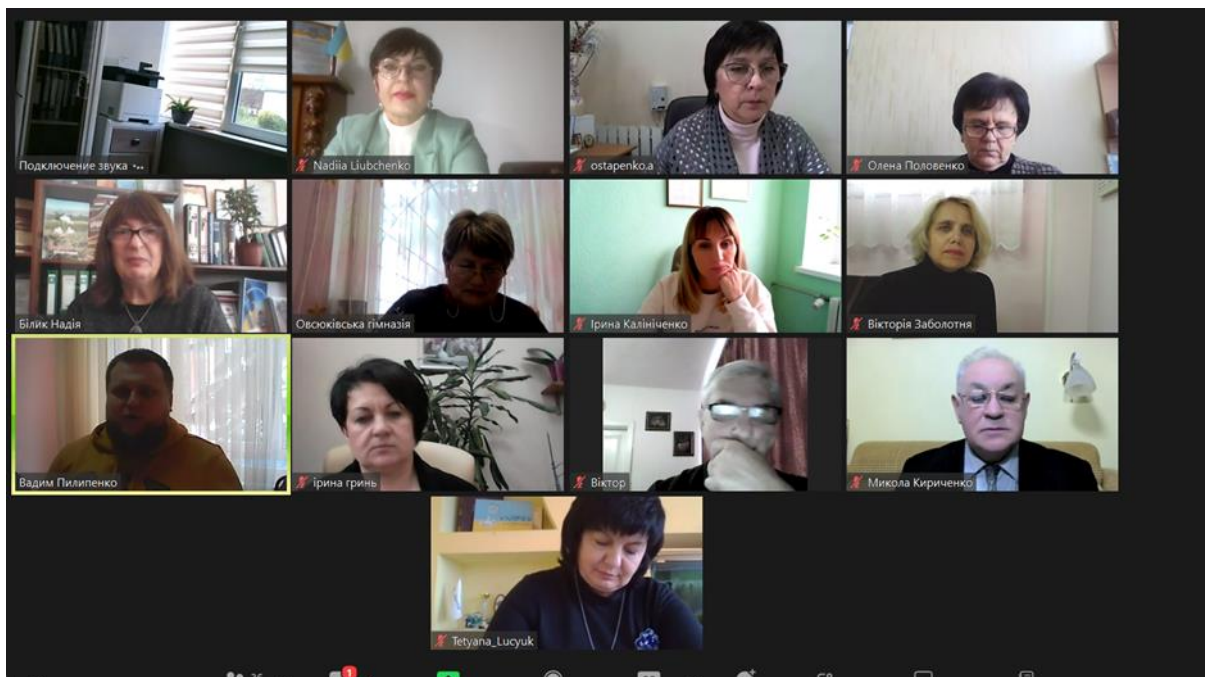

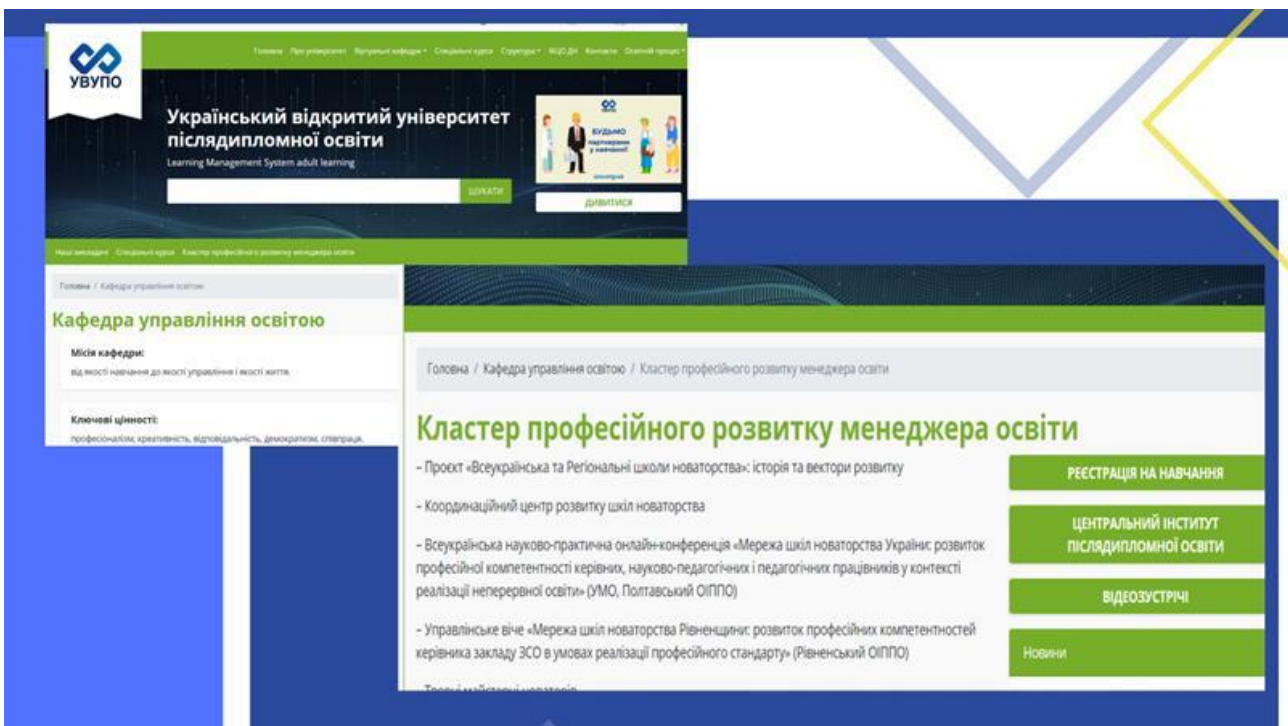
**МЕРЕЖА ШКІЛ НОВАТОРСТВА УКРАЇНИ:
РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИХ,
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ**

**NETWORK OF SCHOOLS OF INNOVATION OF UKRAINE:
DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF LEADERS,
SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL AND PEDAGOGICAL WORKERS
IN THE CONTEXT OF IMPLEMENTATION OF CONTINUOUS EDUCATION**

III Всеукраїнська наукова онлайн-конференція
з міжнародною участю

•••
23-24 листопада 2023 року
Полтава

РІВНЕНСЬКА РЕГІОНАЛЬНА ШКОЛА НОВАТОРСТВА

обмін досвідом роботи з питань організації освітнього процесу в умовах реалізації Концепції НУШ і суспільних викликів

пропаганда новаторського досвіду для підвищення професійного розвитку педагогічних працівників

організація професійної мережевої взаємодії і співпраці педагогічних працівників закладів освіти

формування професійних компетентностей та управлінської майстерності, сприяння в реалізації індивідуальної траєкторії розвитку

популяризація сучасних стратегій, новаторських технологій і методик, інноваційних форм взаємодії в освітній процес в умовах воєнного стану

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ

Надія Мельник

Демонстрація PowerPoint - [Білик Н.І. РШН 23-24.11.2023.ppt[Compatibility Mode]] - PowerPoint

Концепція «Школа нової генерації – українська національна школа-родина»

■ **Петро Кононенко, Мирослав Стельмахович, Тамара Усатенко, Михайло Кононенко**, автори

Концепції «Школа нової генерації – українська національна школа-родина», зазначають, що українська національна школа-родина,

по-перше, – «це не лише новий тип школи, це насамперед новий тип мислення та новий підхід до освіти;

по-друге, – «це масова школа нового часу, побудови незалежної держави України, розвитку ринкової економіки; часу, коли попередні ідеології, цінності, пріоритети вичерпали себе і формується нова картина світу, нова оцінка людини і шляхи її розвитку.

Надія Шибченко, Кафедра Педагогік...
Oleksandr Pasto..., Олена Надя
ostapenko.a
ostapenko.a, Подороженне звука %
Олена Половченко, Лариса Пономаренко
Валентина ЦИНА, Віра Драгунова
Олександрівська гімназія, Тетяна Гарбу
Людмила Рибалко Х... Дар я Овсюк
Галина Литвин..., Галина Литвинюк, Маріна Гринь-ОБЗ...
дні журці, Валентина Гладкова

EUROPEAN YEAR OF SKILLS

За рішенням Європейської Комісії 2023 рік проголошено Європейським роком навичок. Національним координатором Європейського року навичок в Україні визначено Голову Національного агентства кваліфікацій Юрія Баланюка.

Любченко Н. В. Soft skills та hard skills керівника закладу загальної середньої освіти в контексті компетентнісного підходу у післядипломній освіті менеджерів. *Вісник післядипломної освіти*. 2022. Вип. 22 (51). С. 41-68. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/734168/>

Любченко Н. В. Післядипломна освіта керівників закладів загальної середньої освіти: виклики в історичному вимірі розвитку. *Вісник післядипломної освіти*. 2023. № 25(54). С. 164-197. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736741/>

В англійській мові термін **skill** означає здатність виконати завдання з визначеним результатом. Це визначення ширше, ніж звичне значення слова «навичка», і в деяких випадках наближається до значення слова «компетенція».

Слово **skill** входить у назву міжнародного руху **WorldSkills** і широко використовується при обговоренні вимог до працівників економіки майбутнього.

WorldSkills — це глобальний хаб, реалізація проектів розвитку, акцентування уваги на навичках, найбільш затребуваних мінливого світу в перспективі 10-20 років.

SKILL використовують для позначення в українській мові поняття «навичка», «кунія», «компетенція», «здібність», «здатність» та навіть «компетентність»

©Любченко Надія, 2023

СУЧАСНІ УМОВИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ

Зміни законодавства

Цифрова трансформація

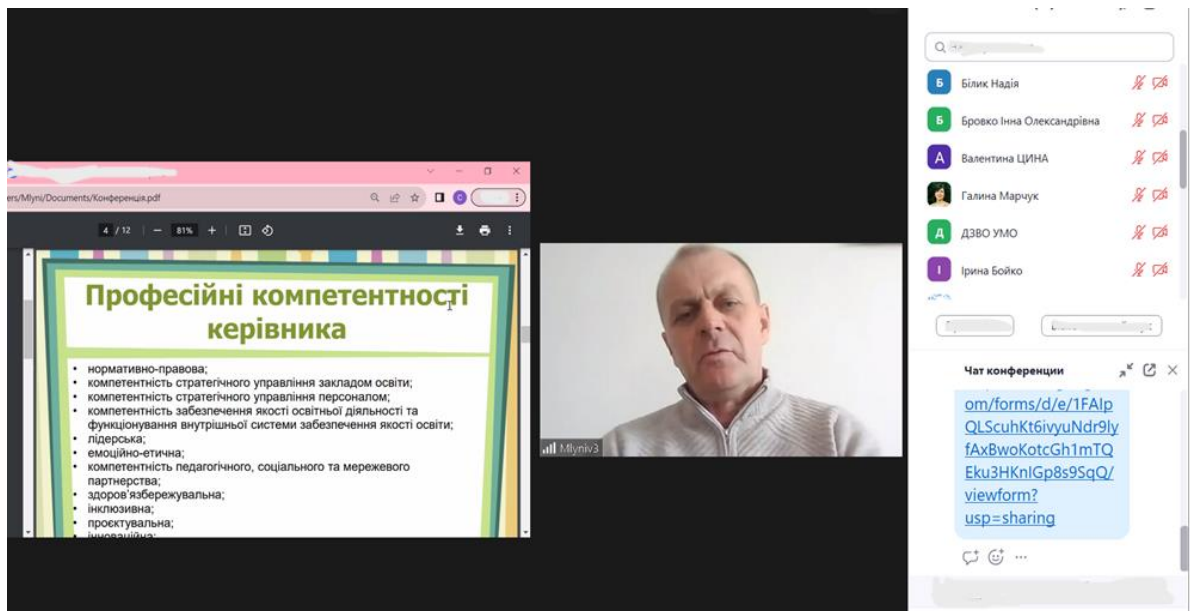
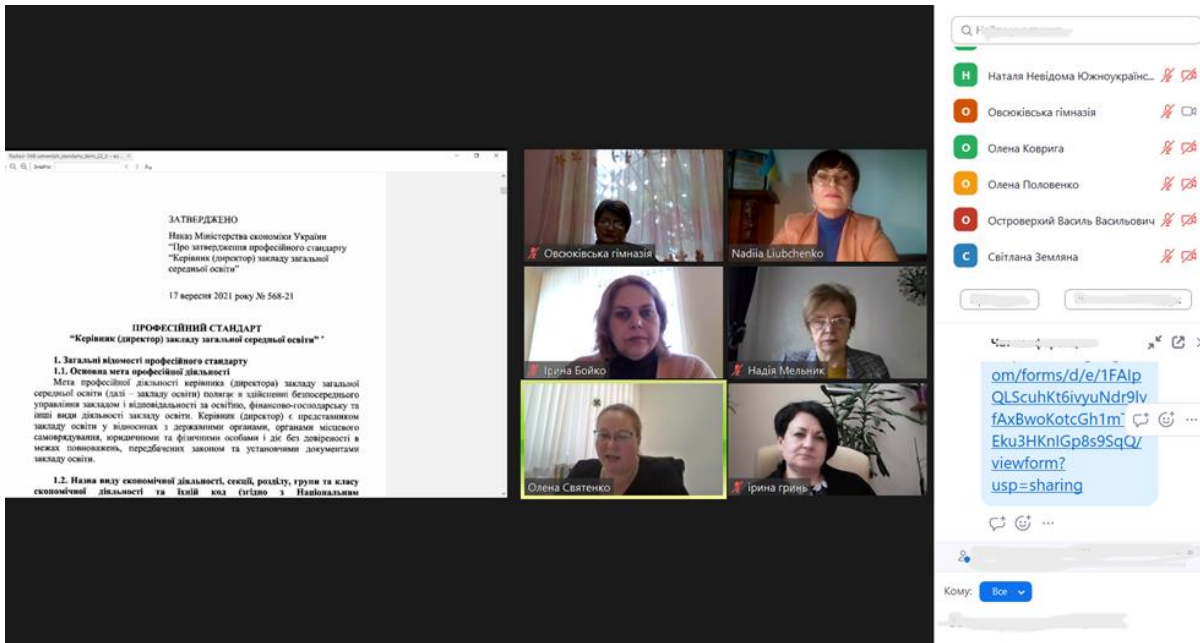
Пандемія Воєнний стан

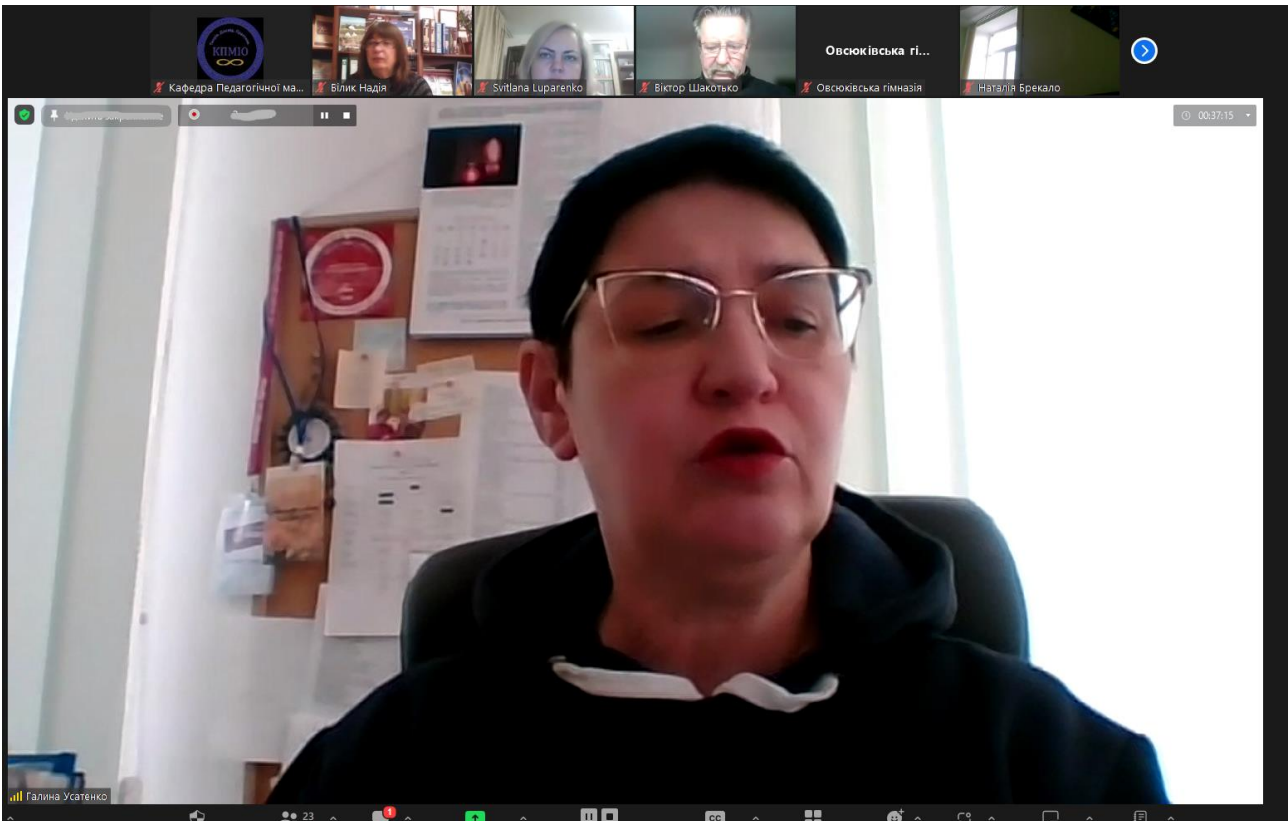
Олена Половенко

Want to make creations as awesome as this one? REGISTER NOW

The screenshot shows a Zoom meeting interface. On the left, a presentation slide titled "Успішний вчитель" (Successful Teacher) is displayed. The slide features a central figure of a person on a red arrow pointing upwards, surrounded by various educational and professional terms: "Інноваційна педагогіка", "Демократичність", "Комунікативність", "Горизонтальність", "Підприємство", "Інтерактивна педагогіка", and "Коллаборативна педагогіка". Below the main slide, there are three smaller thumbnail images. On the right side of the Zoom window, a video feed shows a woman with dark hair, identified as "Ірина Бойко". To the right of the Zoom window is a chat window with a search bar and a list of participants: "Наталія Шалова", "Наталія Невідома Южноукраїн...", "Овсюківська гімназія", "Олена Коврига", "Олена Миколаївна Кокол", and "Олена Половенко". Below the participant list is a chat message containing a long URL: "om/forms/d/e/1FAIpQLScuhKt6ivyuNdr9lyfAxBwoKotcGh1mTQ Eku3HKnlGp8s9SqQ/viewform?usp=sharing".

The screenshot shows a Zoom meeting interface. On the left, a presentation slide is displayed with two main sections. The first section, titled "Інтеграція в освіті" (Integration in Education), describes it as a process of establishing connections between information, knowledge, science, and ensuring their coherence and unity, which helps in presenting an object in its internal and external relationships as a whole element. The second section, titled "Кластерна інтеграція" (Cluster Integration), describes it as an approach to management and organization of activities when different enterprises, organizations, or institutions cooperate for common goals and results, which is important in the context of educational institutions where several schools or educational establishments unite their efforts for the improvement of the educational process, exchange of resources, and experience. Below the text is a diagram of a network with a central node and several peripheral nodes. At the bottom of the slide, it says "Автори: Світлана Терещук і Ольга Сучасної освіти". On the right side of the Zoom window, a video feed shows a woman with dark hair, identified as "Ірина Бойко". To the right of the Zoom window is a chat window with a search bar and a list of participants: "Nadia Liubchenko (Я)", "Кафедра Пе... (Організатор)", "Ірина Бойко", "Інна КАЛЕНЧЕНКО" (with a "Закрепить" button), "Kozenko Roman", and "Mlyniv3". Below the participant list is a chat message containing a long URL: "om/forms/d/e/1FAIpQLScuhKt6ivyuNdr9lyfAxBwoKotcGh1mTQ Eku3HKnlGp8s9SqQ/viewform?".

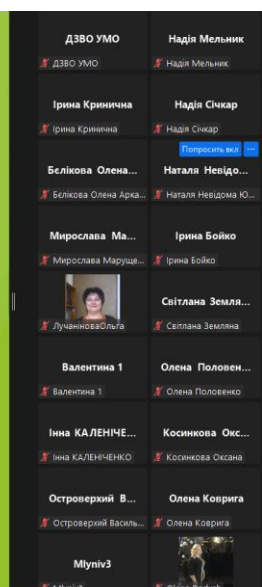

**ТЕХНОЛОГІЯ ОН-ЛАЙН ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ТА БАЗОВОЇ ШКОЛИ
В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ**

Іваницька Наталія Анатоліївна,
директорка Чернігівської
загальноосвітньої школи
I-III ступенів №35, кандидат
педагогічних наук.

ІНКЛЮЗИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ЗАВДАННЯ, ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Невідома Наталя Іванівна
начальник відділу дошкільної, середньої та позашкільної
освіти управління освіти Южноукраїнської
міської ради ім. Б. Грінченка

24 листопада 2023 р.

ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ З ВИЗНАЧЕННЯ, ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА КОМПЕНСАЦІЇ ОСВІТНІХ ВТРАТ

*Віра ГУМЕНЮК,
завідувачка кафедри
менеджменту та освітніх
технологій, кандидат педагогічних наук,
доцент, Хмельницький ОІППО*

ЛУЗАН

Людмила Олександрівна,

к.пед.н., проректор з навчальної роботи,
професор кафедри методики навчання
мов і літератури

luzan.ct.luzan@gmail.com

23-24.11.2023_м. Полтава

Белікова Олена Аркадіївна
кандидат педагогічних наук
старший викладач кафедри дошкільної освіти
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг
Україна

Професійне вигорання
фахівців у системі
інклюзивної освіти
як психолого-педагогічна
проблема

Електронне наукове видання

**МЕРЕЖА ШКІЛ НОВАТОРСТВА УКРАЇНИ:
РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИХ,
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ**

*Електронний збірник тез доповідей
III Всеукраїнської наукової онлайн-конференції*

*23–24 листопада 2023 року
Полтава – Київ*

*Випуск здійснено на умовах договору про
спільну діяльність співорганізаторів заходу*

Науковий редактор: Н. І. Білик
Редактор-бібліограф: І. М. Лесунова
Літературний редактор-перекладач: А. І. Кривобокова
Дизайнер: С. В. Семисошенко

*За добросовісність і якість подання змісту тез доповідей
відповідальність несуть автори тез доповідей*

Видавець: ПАНО ім. М. В. Остроградського,
36014, Полтава, вул. Соборності, 64-ж
E-mail: root@pano.pl.ua
Сайт: <http://pano.pl.ua/en/>
Підписано до друку: 11.12.2023 р.
Гарнітура: Times New Roman. Ум.-друк. арк.: 16,7.